

Samorząd
Województwa Opolskiego

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO w 2011 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Samorząd
Województwa Opolskiego

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO w 2011 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

REDAKCJA:

Zespół pracowników Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu w składzie:

Aleksandra Walas
Wojciech Goleński
Krystian Mesjasz
Adam Kijak

Recenzent: dr Piotr Sikora

Obserwatorium Integracji Społecznej
ul. Rejtana 5
45-332 Opole
www.ois.rops-opole.pl
obserwatorium@rops-opole.pl
tel./fax 77 44 16 495, tel. 77 44 16 496

WYDAWCA:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu
ul. Głogowska 25 C
45-315 Opole
tel./fax 77 44 15 250, 77 44 15 259
www.rops-opole.pl
rops@rops-opole.pl

Nakład: 300 szt.

Publikacja bezpłatna.

Publikacja powstała w ramach projektu systemowego Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w Warszawie, „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”, Działanie 1.2 Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej, Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zadanie pn. „Wsparcie Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej w zakresie utworzenia Obserwatorium Integracji Społecznej”.

ISBN 978-83-916650-8-4

Skład i druk:

Drukarnia Rytter Investment
ul. Przemysłowa 20
09-400 Płock
tel. 24 367-52-82
fax 24 367-52-81
rytter@rytter.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Sytuacja społeczno-demograficzna woj. opolskiego	7
2.1 Podstawowe dane demograficzne	7
2.2 Rynek pracy w woj. opolskim w 2011 r.	8
2.3 Pozostałe wskaźniki ekonomiczne	12
2.4 Ubóstwo w woj. opolskim	13
2.5 Starość i starzenie się społeczeństwa	14
3. Pomoc społeczna i inne zadania z zakresu polityki społecznej w woj. opolskim	17
3.1 Klienci pomocy społecznej	17
3.1.1 Klienci ośrodków pomocy społecznej	20
3.1.2 Przyczyny udzielania pomocy	21
3.1.3 Długotrwałe korzystanie z pomocy społecznej	22
3.1.4 Klienci ośrodków pomocy społecznej wg grup wieku	24
3.1.5 Formy pomocy	25
3.1.6 Klienci powiatowych centrów pomocy rodzinie	26
3.1.7 Niematerialne formy pomocy w powiatowych centrach pomocy rodzinie	28
3.2 Kadra pomocy społecznej woj. opolskiego	29
3.2.1 Kadra ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie	31
3.2.1.1 Pracownicy socjalni	31
3.2.1.2 Kadra kierownicza	34
3.2.1.3 Pracownicy administracyjni	34
3.2.1.4 Pozostali pracownicy	35
4. Struktura organizacyjna pomocy społecznej woj. opolskiego	35
5. Koszt pomocy społecznej oraz innych zadań z zakresu polityki społecznej w latach 2010-2012	40
5.1 Zadania gminy	40
5.1.1 Koszt świadczeń udzielonych przez ośrodki pomocy społecznej	41
5.2 Zadania powiatu, w tym koszt świadczeń udzielonych przez powiatowe centra pomocy rodzinie	44
5.3 Zadania gminy i powiatu – razem	46
6. Zwiększenie zasobów pomocy społecznej	48
6.1 Zadania gminy i powiatu	48
6.2 Domy pomocy społecznej	49
6.3 Środowiskowe domy samopomocy	51
6.4 Dzielne domy pomocy	52
6.5 Ośrodki interwencji kryzysowej	52
6.6 Warsztaty terapii zajęciowej	53
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	54
7.1 Podmioty ekonomii społecznej w woj. opolskim w 2011 r.	55
8. Projekty współfinansowane z UE	57
8.1 Realizacja projektów w ramach PO KL w latach 2008-2010 w woj. opolskim – Priorytety VI i VII	57
8.2 Realizacja projektów w ramach PO KL w latach 2008 – 2010 w woj. opolskim – Priorytet VII - Działanie 7.1	59
8.3 Realizacja projektów OPS i PCPR w ramach PO KL w latach 2011 – 2012 w woj. opolskim	60
9. Wnioski	67
10. Rekomendacje	73
11. Załączniki	76

1. Wprowadzenie

Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej z 18 marca 2011 r. (Dz. U. nr 81, poz. 440) wprowadziła obowiązek przygotowywania przez gminę, powiat i samorząd województwa *oceny zasobów pomocy społecznej*. Zastępuje ona dotychczasowy bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej, sporządzany przez samorząd terytorialny¹.

Ocena zasobów pomocy społecznej winna być opracowana w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społeczno-demograficznej, w tym w szczególności obejmować: infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe, nakłady finansowe ponoszone na zadania pomocy społecznej oraz informacje o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Wszystkie *Oceny zasobów pomocy społecznej* wraz z rekomendacjami mają stanowić podstawę do planowania budżetów na pomoc społeczną na następny rok.

Zgodnie z zapisami ustawy wójt, burmistrz, prezydent oraz zarząd powiatu, jako organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego, przedstawiają *ocenę zasobów pomocy społecznej* radzie gminy lub radzie powiatu do 30 kwietnia każdego roku².

Na podstawie *ocen* przekazanych przez gminy i powiaty zarząd województwa sporządza własną ocenę zasobów pomocy społecznej i przedstawia ją do 30 czerwca sejmikowi województwa. Następnie samorząd województwa przekazuje ją do 31 lipca właściwemu wojewodzie³.

Biorąc pod uwagę, iż samorząd województwa zobowiązany był opracować wojewódzką ocenę zasobów pomocy społecznej na podstawie ocen sporządzonych przez gminy i powiaty, wicemarszałek Województwa Opolskiego wystąpił do wszystkich wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w województwie z prośbą o niezwłoczne przekazanie przedstawionych radnym gmin i powiatów ocen zasobów pomocy społecznej (tj. do 5 maja 2012 r.).

Celem ułatwienia realizacji tego zadania, a także ujednoczenia danych gromadzonych w tym procesie, Instytut Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie wraz z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej przygotowali narzędzie oceny zasobów pomocy społecznej w wersji elektronicznej, tworząc odpowiednią aplikację w rządowym systemie informatycznym pomocy społecznej SAC⁴.

¹ Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. nr 81, poz. 440) zaczęła obowiązywać od 3 maja 2011 r.

² Tamże, art. 16a pkt 4

³ Tamże, art. 21 pkt 8

⁴ SAC – Statystyczna Aplikacja Centralna to częścią Oprogramowania Użytkowego POMOST dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, który wspiera proces zbierania sprawozdań przeznaczonych dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

Elektroniczne narzędzie do sporządzania gminnej i powiatowej oceny zasobów pomocy społecznej (aplikacja OZPS) składa się z formularzy przeznaczonych do wypełnienia w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie – instytucjach przekazujących sprawozdawczość z zakresu pomocy społecznej w gminie i powiecie.

Narzędzie do sporządzania OZPS w SAC przygotowano w ramach projektu 1.15 *Koordinacja na rzecz aktywnej integracji*, współfinansowanego z Unii Europejskiej⁵. Środki z projektu pozwoliły także na zorganizowanie szkoleń i konsultacji z zakresu obsługi tego narzędzia dla OPS-ów, PCPR-ów i ROPS-ów z całego kraju. W woj. opolskim konsultacje dla przedstawicieli wszystkich ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie zorganizowano w dniach 14-16 marca 2012 r.

Udostępnienie wszystkim szczeblom samorządu terytorialnego elektronicznego narzędzia oceny zasobów pomocy społecznej nastąpiło w połowie marca 2012 r., tj. na 1,5 miesiąca przed ostatecznym termin przedstawienia ocen radom gmin i powiatów (30 kwietnia). W zawiązku z tym, a także z powodu problemów wynikających z obszerności danych, które należało zweryfikować i wprowadzić do formularzy sprawozdawczych oraz różnorodności definicyjnych zagadnień wykraczających poza pomoc społeczną, gminne i powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej zostały wykorzystane w wojewódzkiej ocenie zasobów pomocy społecznej pod następującymi warunkami, kiedy:

- dane w *ocenach* były zgodne z opublikowanymi danymi Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Opolu, Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz informacjami potwierdzonymi w Opolskim Urzędzie Wojewódzkim i Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (szczególnie z zakresu demografii, infrastruktury społecznej, organizacji pozarządowych i gospodarki);
- dane w *ocenach* z zakresu pomocy społecznej były zgodne z danymi przekazywanymi przez OPS-y i PCPR-y w równoległe prowadzonej sprawozdawczości tematycznej dla MPiPS (zwłaszcza w obszarze klientów, infrastruktury i kadry pomocy społecznej);
- *oceny* uwzględniały zagadnienia, które po raz pierwszy znalazły się w prowadzonej przez gminy i powiaty sprawozdawczości elektronicznej lub dotychczas przekazywane były sporadycznie albo w mniej rozbudowanej formie (np. wykształcenie kadry, kategorie wiekowe klientów pomocy społecznej, realizacja projektów EFS);

oraz wydziałów polityki społecznej w urzędach wojewódzkich. Od 2012 r. SAC jest wykorzystywany przez regionalne ośrodki polityki społecznej do sporządzania własnej oceny zasobów pomocy społecznej.

⁵ Projekt "Koordinacja na rzecz aktywnej integracji" realizowany jest przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w Warszawie - państwową jednostkę budżetową podległą Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

- *oceny* obejmowały informacje zbieżne z danymi, będącymi podstawą do prowadzonych w ROPS w Opolu badań i analiz (ubóstwa, ekonomii społecznej itp.);
- *oceny* zawierały dane za 2011 r., które odnoszą się do spraw wyłącznie właściwych gminie i powiecie, w tym kosztów prowadzonej działalności, instytucji podległych i finansowanych ze środków własnych;
- *oceny zasobów* gmin i powiatów szacowały liczby i koszty na 2012 r. (prognoza).

Do 5 maja 2012 r., zgodnie z prośbą Wicemarszałka Województwa Opolskiego, wszystkie OPS-y i PCPR-y w województwie przekazały za pośrednictwem systemu informatycznego SAC własne oceny zasobów pomocy społecznej. Jednak bardzo krótki czas na ich sporządzenie i przekazanie radom gmin i powiatów, a także otwarta formuła opracowania oceny (ocenę można wykonać pomijając narzędzie w SAC) spowodowała, że gminne i powiatowe oceny zasobów wymagały w ROPS w Opolu weryfikacji merytorycznej i uzupełnienia danych. Znaczny wpływ na taki stan rzecz miało wprowadzone narzędzie, które z racji swojej szczegółowości, obszerności i wielowątkowej problematyki, daje szerokie możliwości interpretacyjne. Wprawdzie IRSS zapewnił wsparcie samorządom poprzez konsultacje telefoniczne i Internet (przesyłanie pytań i publikowanie odpowiedzi), jednak konieczność szybkiego wykonania oceny wraz z trudnościami natury technicznej (powolne lub trudne działanie systemu SAC) uniemożliwiło rozwiązanie wszystkich problemów i naprawę błędów.

W konsekwencji, przy opracowaniu wojewódzkiej oceny zasobów pomocy społecznej zrezygnowano z pełnego wykorzystania danych zamieszczonych w gminnych i powiatowych ocenach zasobów pomocy społecznej, a dodatkowo posłużono się również informacjami i danymi z innych źródeł, w tym z GUS, Urzędu Statystycznego w Opolu, MPiPS, OUW w Opolu, oraz opracowaniami własnymi ROPS w Opolu, w tym wynikami badań i analiz Obserwatorium Integracji Społecznej.

2. Sytuacja społeczno-demograficzna woj. opolskiego

2.1 Podstawowe dane demograficzne

Według Głównego Urzędu Statystycznego w 2010 r. woj. opolskie zamieszkiwało 1 028 585 mieszkańców, z czego 531 064 to kobiety (51,6%). Ludność Śląska Opolskiego stanowi 2,7 % ogólnej liczby mieszkańców Polski.

Na terenie woj. opolskiego zlokalizowane są:

- 3 gminy miejskie,
- 32 gminy miejsko-wiejskie,
- 36 gmin wiejskich.

Tabela 1. Liczba ludności woj. opolskiego w stosunku do ludności Polski w 2010 r.

Wyszczególnienie	Woj. opolskie		Polska (ogółem)	
	Liczba	Strukturalnie	Liczba	Strukturalnie
Ludność ogółem	1 028 585	2,70%	38 200 037	100%
Powierzchnia w km ²	9 412	3,01%	31 268	100%

Zródło: Obliczenia własne na podstawie: GUS. *Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2010 r. Stan na 31XII*

Tabela 2. Powierzchnia i ludność woj. opolskiego w 2010 r. - podział powiatowy

Lp.	Woj. opolskie	Powierzchnia		Ludność	
		w km ²	w odsetkach	liczba mieszkańców	w odsetkach
		9 412	100,0	1 028 585	100,0
<i>z tego powiat:</i>					
1.	brzeski	876	9,4	92 002	8,9
2.	głubczycki	673	7,1	49 091	4,8
3.	kędzierzyński-kozielski	625	6,6	99 881	9,7
4.	kluczborski	852	9,1	68 574	6,7
5.	krapkowicki	442	4,7	66 539	6,5
6.	Opole miasto	97	1,0	125 710	12,2
7.	namysłowski	748	7,9	43 826	4,3
8.	oleski	973	10,4	67 000	6,5
9.	opolski	1 586	16,8	135 313	13,2
10.	prudnicki	572	6,1	58 509	5,7
11.	strzelecki	744	7,9	78 975	7,7
12.	nyski	1 224	13,0	143 165	13,9

Zródło: Obliczenia własne na podstawie: GUS. *Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2010 r. Stan na 31XII*

Analizy Departamentu Polityki Regionalnej i Przestrzennej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego wskazują, że od 2000 r. w woj. opolskim występuje ujemny przyrost naturalny. Zjawisko to znacznie osłabia potencjał ludnościowy, a także ma destrukcyjny wpływ na strukturę ludnościową regionu. Może też nieść za sobą liczne konsekwencje. Jedną z nich jest zjawisko starzenia się społeczeństwa, co z kolei wpływa

m.in. na stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym (w wieku aktywności zawodowej) ⁵.

W 2010 r. ludność woj. opolskiego według ekonomicznych grup wieku wynosiła:

- 173 242 osoby w wieku przedprodukcyjnym;
- 676 427 osób w wieku produkcyjnym;
- 178 916 osób w wieku poprodukcyjnym.

Liczba ludności w wieku aktywności zawodowej (liczba osób zdolnych do pracy w wieku produkcyjnym) stanowi 65,8% liczby mieszkańców woj. opolskiego.

Tabela 3. Ludność wg ekonomicznych grup wieku

Wyszczególnienie	Stan i struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2010 r.						
	Ogółem	w tym w wieku:					
		przedprodukcyjnym 0 - 17 lat	%	produkcyjnym 18 - 59/64	%	poprodukcyjnym 60/65 i więcej	%
Polska ogółem	38 200 037	7 140 156	19	24 615 248	64	6 444 633	17
woj. opolskie	1 028 585	173 242	17	676 427	66	178 916	17

Zródło: GUS, Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2010 r. Stan w dniu 31 XII

Tabela 4. Ruch naturalny ludności w woj. opolskim - na 1000 mieszkańców w 2010 r.

Wyszczególnienie	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
Woj. opolskie - ogółem	5 693	9 163	9 882	-719

Zródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie opolskim w 2010 r., Urząd Statystyczny w Opolu, 2011 r.

2.2 Rynek pracy w woj. opolskim w 2011 r.

W 2011 r. **przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw** w woj. opolskim wyniosło 96,8 tys. osób (o 0,2% wyższe niż przed rokiem), w tym:

- 87,7 tys. w sektorze prywatnym (90,6%);
- 9,1 tys. w sektorze publicznym (9,4%).

W porównaniu do 2010 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze prywatnym zwiększyło się o prawie 4%, a w przedsiębiorstwach publicznych spadło o ponad 25% ⁶.

Wg stanu na 31 grudnia 2011 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy woj. opolskiego wyniosła 48 029 osób (spadek w stosunku do 2010 r. o 746 osób, tj. o 1,5 %).

⁵ Zob. R. Radziński, K. Szczygielski, T. Soldra-Gwiżdż, *Grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym - aspekt demograficzny. Województwo opolskie w latach 2009-2030 wraz z komentarzem Obserwatorium Integracji Społecznej*. OIS ROPS w Opolu

⁶ *Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa opolskiego, Wyniki wstępne. Grudzień 2011*, Urząd Statystyczny w Opolu, s.2 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/opole/ASSETS_kom_12_2011.pdf (28.05.2012 r., godz. 12⁰⁰)

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych:

- 54,5% stanowiły kobiety (w 2010 r. – 52,9%);
- 45,2% to mieszkańcy wsi (przed rokiem – 44,5%);
- 84,2% nie posiadało prawa do zasiłku (rok wcześniej – 85,8%)⁷.

Stopa bezrobocia osiągnęła wartość 13,3 %, co lokowało Śląsk Opolski razem z woj. lubelskim na 8 miejscu w kraju (średni wskaźnik w Polsce - 12,5%).

Najwyższą stopę bezrobocia miały powiaty: brzeski (20,9%) i nyski (18,9%), najniższą Miasto Opole (6,2%).

W 2011 r. **wskaźnik liczby bezrobotnych do liczby ludności** spadł w 9. z 12. powiatów woj. opolskiego. W pozostałych powiatach (brzeskim, głubczyckim i oleskim) liczba bezrobotnych wzrosła, w tym najwięcej w powiecie oleskim.

Natomiast **stopa bezrobocia** w stosunku do 2010 r. wzrosła w 7 powiatach woj. opolskiego (najwięcej w powiecie brzeskim), spadła w 4. (szczególnie w powiecie strzeleckim), a w powiecie nyskim pozostała bez zmian.

Tabela 5. Bezrobocie w woj. opolskim w latach 2010-2011

Lp.	Powiaty	Liczba bezrobotnych według stanu na 31 grudnia			Stopa bezrobocia w proc. (średnioroczna)		
		2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek 2010=100%	2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w pkt. procentowych do 2010 r.
1.	Brzeski	6 078	6 282	103,4	19,2	20,9	+1,7
2.	Głubczycki	3 025	3 050	100,8	17,0	17,9	+0,9
3.	Kędzierzyński-Kozielski	4 508	4 484	99,5	12,5	12,9	+0,4
4.	Kluczborski	3 310	3 283	99,2	14,8	15,3	+0,5
5.	Krapkowicki	2 730	2 531	92,7	11,3	10,1	-1,2
6.	Namysłowski	2 661	2 608	98,0	17,2	18,2	+1,0
7.	Nyski	8 770	8 599	98,1	18,9	18,9	0
8.	Oleski	2 128	2 438	114,6	8,7	10,0	+1,3
9.	Opolski	4 948	4 715	95,3	12,7	12,4	-0,3
10.	Prudnicki	3 464	3 368	97,2	17,6	18,0	+0,4
11.	Strzelecki	2 674	2 349	87,8	12,0	10,4	-1,6
12.	Miasto Opole	4 479	4 322	96,5	6,3	6,2	-0,1
Woj. opolskie - razem		48 775	48 029	98,5	13,1	13,3	+0,2

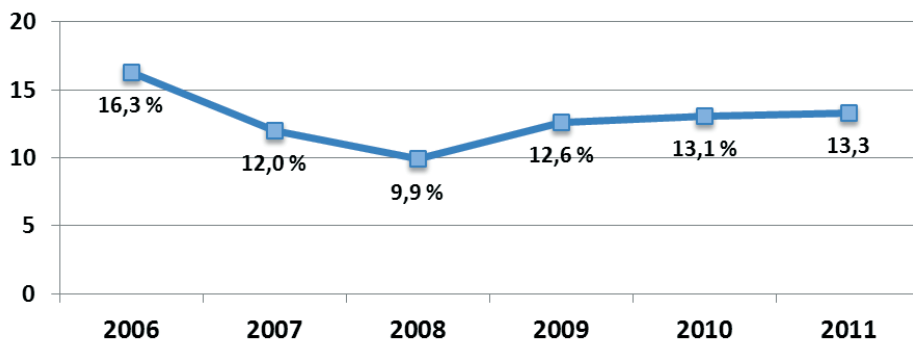
Zródło: obliczenia własne na podstawie statystyk WUP w Opolu <http://www.wup.opole.pl/dokumenty/Analiza2010.pdf> oraz http://wup.opole.pl/dokumenty/Analiza_sytuacji_na_ryнку_pracy_w_2011_roku.pdf

Na zmiany stopy bezrobocia i zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2010-2011 wpływ miały głównie: spadek ludności województwa, zmiany w strukturze ludności, w tym spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym oraz ujemne saldo migracji⁸.

⁷ Tamże, s. 3

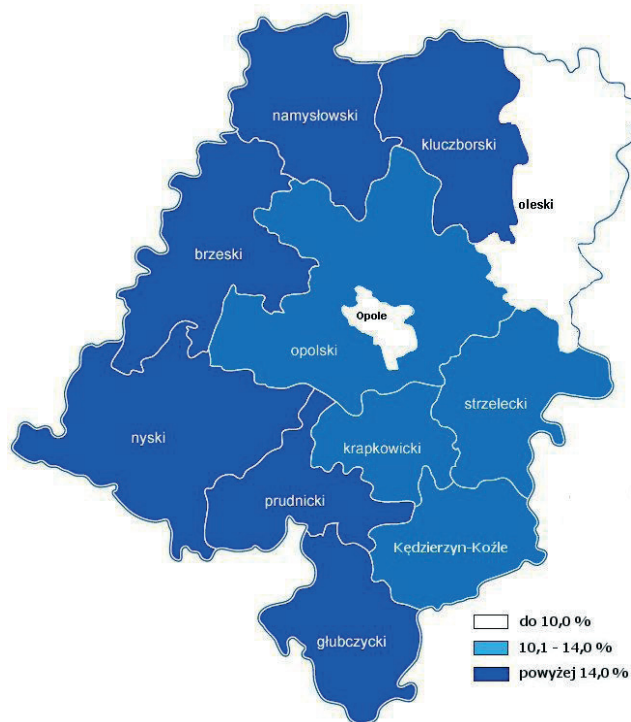
⁸ Analiza sytuacji na rynku pracy województwa opolskiego w 2011 roku, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu http://wup.opole.pl/dokumenty/Analiza_sytuacji_na_ryнку_pracy_w_2011_roku.pdf (26.03.2012 r. 13⁰⁰)

Wykres 1. Stopa bezrobocia w woj. opolskim w latach 2006-2011

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych WUP w Opolu

Mapa 1. Stopa bezrobocia w woj. opolskim wg stanu na 31.12.2011 r.

Źródło: Urząd Statystyczny w Opolu

Współczynnik aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) w woj. opolskim wyniósł IV kwartale 2011 r. 54,2%.⁹ Oznacza to, że na każde 100 osób, które ukończyły 15 lat, przypadają 54 osoby aktywne zawodowo. W porównaniu do analogicznego okresu 2010 r. i III kwartału 2011 r. współczynnik ten wzrósł o 0,9 pkt. procentowego (z 53,2%).

W Polsce współczynnik BAEL jest wyższy o 2,1 pkt. proc. i wyniósł w IV kw. 2011 r. 56,3%.

Tabela 6. Współczynnik BAEL w woj. opolskim i Polsce w IV kw. 2011 r.

Wyszczególnienie	Woj. opolskie	Polska
	Procent w stosunku do liczby mieszkańców woj. opolskiego	Procent w stosunku do ludności Polski
Aktywni zawodowo (pracujący i bezrobotni)	54,2	56,3
Bierni zawodowo	45,8	43,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Kwartalnej informacji o rynku pracy”, GUS, Warszawa 23.02.2012 r.

Najliczniejszą grupę biernych zawodowo w woj. opolskim stanowiły osoby pozostające na emeryturze (50,6%). W dalszej kolejności osoby wykazywały bierność zawodową z powodu: nauki, choroby i niesprawności, zniechęcenia bezskutecznością poszukiwania pracy, przyczyn osobistych i rodzinnych.

Zgodnie z danymi Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w 2011 r. osobami w szczególnej sytuacji na rynku pracy byli m. in.: bezrobotni do 25 i pow. 50 roku życia; bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych; kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka; długotrwale bezrobotni; bezrobotni po odbyciu kary pozbawienia wolności i bezrobotni niepełnosprawni¹⁰.

⁹ Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) oparte jest na definicjach zalecanych przez Międzynarodową Organizację Pracy i Eurostat. Obejmuje osoby w wieku 15 i więcej lat uznane za pracujące lub bezrobotne, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Wg BAEL osoby pracujące i bezrobotni to grupa aktywnych zawodowo, a pozostali to tzw. osoby bierne zawodowo. Do osób pracujących zaliczono osoby w wieku 15 i więcej lat, które m. in. w badanym tygodniu wykonywały pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały bez wynagrodzenia w prowadzeniu gospodarstwa. Za bezrobotnych uznano osoby w wieku 15-74 lata, które m. in. aktywnie poszukiwały pracy w ciągu 4 tygodni. A ludność bierna zawodowo to osoby w wieku 15 i więcej lat, które m. in. nie pracowały i nie poszukiwały pracy oraz nie były gotowe do jej podjęcia. Zobacz więcej: *Kwartalna informacja o rynku pracy*, Departament Pracy GUS, Warszawa 23 lutego 2012 r. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_pw_kwartalna_inf_o_ryнку_pracy_4kw_2011.pdf (28.05.2012 r., godz. 13⁰⁰)

¹⁰ *Rynek pracy w Polsce w 2011 r.* MPIPS, s.16-17. <http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/raporty-sprawozdania/rynek-pracy/sytuacja-na-ryнку-pracy/rynek-pracy-w-polsce---rok-2011/> (28.05.2012 r., godz. 14⁰⁰)

Tabela 7. Odsetek osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w woj. opolskim oraz województwach o najniższych i najwyższych wartościach dla poszczególnych kategorii wg MPIPS w 2011 r.

Lp.	Kategorie	Województwa o najniższym odsetku	Woj. opolskie	Województwa o najwyższym odsetku
1.	bezrobotni do 25 roku życia	dolnośląskie 16,7%	19,9%	małopolskie 26,2%
2.	bezrobotni powyżej 59 roku życia	podkarpackie 16,8%	25,8%	dolnośląskie 28,1%
3.	bezrobotne kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	wielkopolskie 13,4%%	20,7%	lubelskie 24,5%
4.	długotrwale bezrobotni	pomorskie 43,2%	48,9%	podkarpackie 56,9%
5.	bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	małopolskie 24,4%%	33,8%	opolskie 33,8%
6.	bezrobotni bez wykształcenia średniego	lubelskie 47,7%	59,3%	kujawsko-pomorskie 62,9%
7.	bezrobotni bez doświadczenia zawodowego	dolnośląskie 20,0%%	22,9%	lubelskie 39,1%%
8.	bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	podkarpackie 5,0%	9,9%	zachodnio-pomorskie 13,5%
9.	bezrobotni, którzy po karze pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	podkarpackie 1,0%	1,9%	zachodnio-pomorskie 2,4%
10.	bezrobotni niepełnosprawni	lubelskie 3,6%	5,5%	lubuskie 7,9%

Źródło: MPIPS. Rynek pracy w Polsce w 2011 r. <http://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/raporty-sprawozdania/rynek-pracy/sytuacja-na-rynku-pracy/rynek-pracy-w-polsce---rok-2011/> (28.05.2012 r., godz. 10⁰⁰)

2.3 Pozostałe wskaźniki ekonomiczne

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej przypadające na 1 pracującego mieszkańca woj. opolskiego wynosiło w IV kwartale 2011 r. – 3 372,35 zł. W porównaniu do średniej krajowej (3 399,52 zł) przeciętne zarobki w woj. opolskim są niższe o 0,8% ¹¹.

Tabela 8. Przeciętne wynagrodzenie w woj. opolskim oraz w Polsce w IV kw. 2011 r.

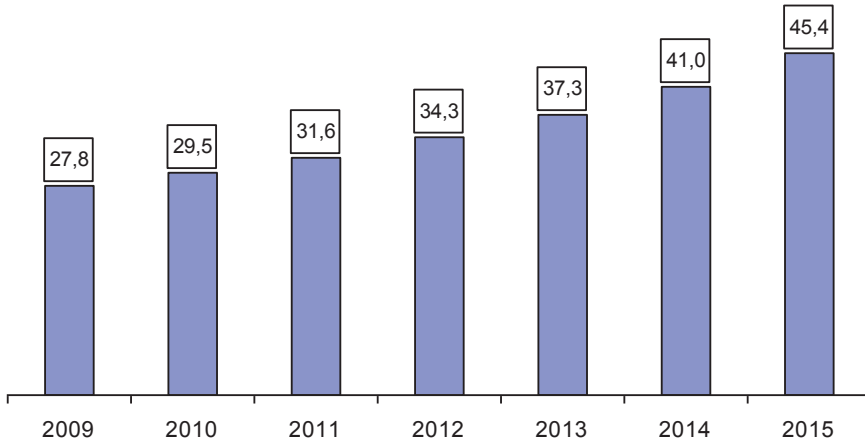
Wyszczególnienie	Woj. opolskie		Polska (ogółem)	
	Kwota	Strukturalnie	Kwota	Strukturalnie
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w IV kwartale 2011 r. w zł	3 372,35	99,2%	3 399,52	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, *Zatrudnienie i wynagrodzenie w gospodarce narodowej w 2011 r.*

¹¹ *Zatrudnienie i wynagrodzenie w gospodarce narodowej w 2011 r.* GUS, Warszawa 2012 r. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/pw_zatrudnienie_wynagrodzenia_2011.pdf (29.05.2012 r., godz. 8⁰⁰)

Śląsk Opolski jest najmniejszym województwem w kraju. Pod względem gospodarczym należy do grupy województw o średnim poziomie PKB na mieszkańca. Liderami wzrostu gospodarczego są inne, większe regiony w kraju, w tym graniczące z woj. opolskim – dolnośląskie i śląskie¹².

Wykres 2. Prognoza wartości PKB *per capita* dla woj. opolskiego w latach 2009-2015 w tys. zł

Źródło: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

Zgodnie z danymi Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową do 2015 r. przemiany strukturalne gospodarki woj. opolskiego będą przebiegały podobnie jak w gospodarce krajowej. Na Śląsku Opolskim i w pozostałych regionach kraju wzrośnie znaczenie usług, w stosunku do pozostałych sektorów gospodarki – przemysłu, budownictwa i rolnictwa (jedyną różnicą w woj. opolskim będzie większy niż w innych regionach kraju spadek udziału budownictwa i przemysłu). Atrakcyjność inwestycyjna województwa opolskiego została przez IBnGR sklasyfikowana na 9 miejscu w kraju¹³.

2.4 Ubóstwo w woj. opolskim

Ubóstwo jako problem społeczny jest w znacznej mierze pochodną bezrobocia. Jest też jednym z podstawowych determinantów wykluczenia społecznego. Badania GUS o ubóstwie w 2010 r. - podobnie jak w latach poprzednich, potwierdzają, że zjawisko to ściśle powiązane jest z bezrobociem, niskim poziomem wykształcenia rodziców, ale także

¹² Zob. *Produkt Krajowy Brutto - Rachunki Regionalne w 2009 r.*, GUS, Urząd Statystyczny w Katowicach http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/rn_pkb_rachunki_regionalne_2009_notatka.pdf (29.05.2012 r., godz. 9¹⁵)

¹³ M. Nowicki (red.) *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*. IBnGR. Gdańsk 2010, s.65

wielodzietnością i niepełnosprawnością.¹⁴ Głębokie ubóstwo występuje dużo częściej wśród mieszkańców wsi niż miast (najniższe jest w dużych aglomeracjach powyżej 500 tys. mieszkańców). Jednocześnie zagrożenie ubóstwem dzieci i młodzieży jest znacznie silniejsze niż dorosłych.

W 2010 r. wskaźniki ubóstwa w woj. opolskim – podobnie jak w latach poprzednich – były najniższe lub jedne z najniższych w Polsce, tj.:

- ubóstwo egzystencjalne dotyczyło 3,5% gospodarstw domowych (średnio w Polsce 5,7%);
- ustawowa granica ubóstwa (dochody są mniejsze niż wyznaczony próg ustawowy) objęła 4,7% rodzin (średnia w kraju 7,3%);
- ubóstwo relatywne (50% przeciętnych wydatków) dotknęło 13,3% gospodarstw (mniej było tylko w woj. łódzkim – 12,2%, średnio w kraju 17,1%,)¹⁵.

Jednocześnie w 2011 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej w woj. opolskim wyniosła 4,0% (mniej było tylko w woj. śląskim – 3,9%, w kraju – 5,3%)¹⁶.

Najnowsze badania ubóstwa w 2011 r. prowadzone przez GUS, potwierdzają, że woj. opolskie należy do regionów kraju o najniższych wskaźnikach ubóstwa, tj.: osób w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem egzystencjalnym jest 4,7% (w Polsce 6,7%), a ubóstwem relatywnym - 10,3% (w Polsce 16,7%). Jednocześnie poniżej ustawowej granicy ubóstwa żyje 5,1% osób w gospodarstwach domowych (w kraju 6,5%)¹⁷.

2.5 Starość i starzenie się społeczeństwa

Na podstawie *Prognozy ludności na lata 2008 – 2035* dla mieszkańców Polski, opracowanej przez GUS i systematycznie aktualizowanej, ustalono, że liczba ludności w wieku poprodukcyjnym będzie systematycznie wzrastać.¹⁸ W latach 2011-2020 nastąpi największy przyrost osób w badanym okresie - o blisko 2 mln. W latach 2008 – 2035 liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrośnie o ponad 3,5 mln osób i w roku 2035 osiągnie wartość prawie 10 mln. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności stanowić będzie prawie 27% (obecnie 17%).

Dla woj. opolskiego przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2008-2035 wyniesie 87 tys. osób i w 2035 r. stan ludności w wieku pow. 60/65 lat wynosić będzie 259 tys. osób, co stanowić będzie 28,9% mieszkańców województwa (będzie to drugie miejsce

¹⁴ *Ubóstwo w Polsce w 2010 r.* (na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych). Materiał na konferencję prasową w dniu 26.07.2011 r. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbrc/gus/PUBL_wz_ubostwo_w_polsce_2010.pdf (27.07.2011 r., godz. 11⁰⁵)

¹⁵ Tamże, s. 7

¹⁶ Opracowanie własne na podstawie Urzędu Statystycznego w Krakowie, *Zróżnicowanie przestrzenne pomocy społecznej na tle ubóstwa w Polsce*, http://www.stat.gov.pl/gus/seminaria_i_konferencje_PLK_HTML.htm, (26.03.2012 r., godz. 12¹⁰)

¹⁷ *Nie żyje się lepiej. Ubóstwo w Polsce*, „Gazeta wyborcza” z 1 czerwca 2012 r., s. 27

¹⁸ *Prognoza ludności na lata 2008 - 2035*. Główny Urząd Statystyczny. Departament Badań Demograficznych. Warszawa 2009 r. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbrc/gus/PUBL_L_prognoza_ludnosci_na_lata2008_2035.pdf (16.04.2012 r., godz. 9⁰⁰)

w kraju pod względem najwyższego wskaźnika udziału osób w wieku poprodukcyjnym – po woj. świętokrzyskim z wartością 29,8%).

Tabela 9. Prognoza ludności w wybranych latach w okresie 2015 – 2035

Polska	Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku						Wzrost/ Spadek 2007=100%
	Wiek	w tysiącach					
		Lata					
		2015	2020	2025	2030	2035	
Ogółem	38 016	37 830	37 438	36 796	35 993	94	
0 - 17	6 918	6 959	6 816	6 253	5 632	75	
18 - 59/64	23 718	22 503	21 625	21 254	20 739	84	
60+/65+	7 380	8 368	8 997	9 289	9 622	158	
w tym:							
80+	1 488	1 566	1 537	2 005	2 574	226	

Woj. opolskie	Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku						Wzrost/ Spadek 2007=100%
	Wiek	w tysiącach					
		Lata					
		2015	2020	2025	2030	2035	
Ogółem	1 000	978	956	928	897	86	
0 - 17	160	156	152	138	123	65	
18 - 59/64	640	599	564	539	515	76	
60+/65+	199	223	241	251	259	152	
w tym:							
80+	40	46	43	52	66	236	

Źródło: Prognoza ludności na lata 2008 - 2035. Główny Urząd Statystyczny. Departament Badań Demograficznych. Warszawa 2009 r. http://www.stat.gov.pl/PUBL_L_prognoza_na_lata2008-2035.xls

Tabela 10. Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku - Polska i woj. opolskie w wybranych latach w okresie 2015 – 2035

Wyszczególnienie	Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku					
	Procentowy udział liczby osób w populacji ogółem w grupach wieku: 60/65-79 lat oraz pow. 80 lat życia					
	wiek poprodukcyjny	2015	2020	2025	2030	2035
Polska	60+/65+	19,4	22,1	24,0	25,2	26,7
	w tym 80+	3,9	4,1	4,1	5,5	7,2
woj. opolskie	60+/65+	19,9	22,8	25,2	27,1	28,9
	w tym 80+	4,0	4,7	4,5	5,6	7,3

Źródło: Prognoza ludności na lata 2008 - 2035. Główny Urząd Statystyczny. Departament Badań Demograficznych. Warszawa 2009 r. http://www.stat.gov.pl/PUBL_L_prognoza_na_lata2008-2035.xls

Od kilku lat obserwowane jest również wydłużanie się przeciętnego dalszego trwania życia – silniejsze w przypadku mężczyzn niż kobiet. Przeciętne dalsze trwanie życia wydłuży się w ciągu kolejnych 25 lat o 6 lat dla mężczyzn i 3 lata dla kobiet. Mężczyźni będą żyli przeciętnie 77,1 lat, a kobiety 82,9 lat, co jest wynikiem zmian w zakresie umieralności, zwłaszcza w grupie mężczyzn¹⁹.

¹⁹ Tamże

Spadek dzietności oraz korzystne zmiany związane z umieralnością populacji – to główne przyczyny nadal obserwowanego i postępującego procesu starzenia się ludności. Mediana wieku ludności Polski (jeden ze wskaźników określających stopień zaawansowania procesu starzenia się populacji), która w 2007 r. wynosiła 37,3 lat - w roku 2035 wynosić będzie 49,7 lat, czyli wzrośnie o 12,4 lat.

Tabela 11. Mediana wieku ludności w latach: 2007, 2020 i 2035

Wyszczególnienie	Prognoza ludności w latach: 2007,2020 i 2035 - mediana wieku populacji								
	Ogółem			Mężczyźni			Kobiety		
	2007	2020	2035	2007	2020	2035	2007	2020	2035
Polska	37,3	41,4	47,9	35,3	39,8	46,0	39,4	43,2	49,7
woj. opolskie	38,4	43	49,6	36,8	41,5	47,9	40,0	44,6	51,2

Źródło: Prognoza ludności na lata 2008 - 2035. Główny Urząd Statystyczny. Departament Badań Demograficznych. Warszawa 2009 r. http://www.stat.gov.pl/PUBL_L_prognoza_na_lata2008-2035.xls

Polska jest obecnie krajem bardzo starym demograficznie (mediana wieku pow. 35 lat)²⁰. Do roku 2035 „najstarszym” województwem kraju będzie woj. świętokrzyskie (mediana 51,8), a woj. opolskie znajdzie się na 3 pozycji wśród „najstarszych” województw w kraju - z medianą wieku wynoszącą 51,2²¹.

Niekorzystnie kształtować się będą również relacje między grupą ludności w wieku powyżej 65 lat a ludnością w wieku przedprodukcyjnym. Wartość tego wskaźnika w 2035 r. będzie najwyższa w woj. podlaskim (1089) oraz w woj. opolskim (994) i woj. świętokrzyskim (946).

O starości społeczeństwa świadczy również udział ludności w wieku pow. 80 lat życia. Liczba tych osób do 2035 r. wzrośnie o ogółem 1 434 tys., tj. ponad 2,3-krotnie. W woj. opolskim liczba osób w wieku 80 lat i więcej wzrośnie o 38 tys., tj. 2,4-krotnie.

Przyrost osób pow. 80 roku życia będzie widoczny zwłaszcza w miastach, natomiast w woj. opolskim i śląskim dotyczyć będzie obszarów wiejskich²².

Z Ekspertyzy demograficznej powstałej na zlecenie ROPS w Opolu (Instytut Śląski w Opolu - *Grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym – aspekt demograficzny. Województwo opolskie w latach 2009-2030*) wynika, że do 2015 r. średni przyrost ludności w wieku poprodukcyjny wyniesie 28,4%, a największy przyrost wystąpi w powiatach:

- ✓ Opolu mieście – o 46,6%;
- ✓ nyskim – o 33,6%;
- ✓ brzeskim – o 33,5%;
- ✓ namysłowskim – o 32,5%.

²⁰ Tamże, s. 163

²¹ Tamże, s. 179

²² Tamże, s. 184

Najmniej ludności w wieku poprodukcyjnym przybędzie w powiatach: prudnickim – o 16% i strzeleckim – o 18,6%²³

3. Pomoc społeczna i inne zadania z zakresu polityki społecznej w woj. opolskim

3.1. Klienci pomocy społecznej

W 2011 r. z różnych form pomocy społecznej skorzystało ogółem 45 279 osób i rodzin, tj. 4,4% mieszkańców woj. opolskiego, w tym:

- 38 706 osób - w ośrodkach pomocy społecznej,
- 2 549 osób - w powiatowych centrach pomocy rodzinie,
- 2 952 osoby - w domach pomocy społecznej,
- 548 dzieci i młodzieży - w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 524 osoby - w środowiskowych domach samopomocy²⁴.

Tabela 12. Klienci pomocy społecznej w woj. opolskim *

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób i rodziny objętych pomocą społeczną w woj. opolskim w:				2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%
		2009 r.	2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r.=100%		
1.	Ogółem	45 600	47 012	45 279	96	46 811	103
	<i>w tym:</i>						
2.	w ośrodkach pomocy społecznej	39 305	40 674	38 706	95	40 091	104
3.	w powiatowych centrach pomocy rodzinie	2 387	2 403	2 549	106	2 688	105
4.	w domach pomocy społecznej	2 827	2 838	2 952	104	2 960	100
5.	w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	604	576	548	95	548	100
6.	w środowiskowych domach samopomocy	477	521	524	101	524	100

*Szacunkową liczbę klientów w wybranych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w 2012 r. ustalono na podstawie danych wskazanych przez gminy i powiaty w ocenach zasobów pomocy społecznej (prognoza na 2012 r.)

Źródło: Sprawozdanie MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, pieniężnych, w naturze i usługach za 2009 r. i 2010 r. oraz oceny zasobów pomocy społecznej przekazane przez gminy i powiaty za 2011 r.

W 2011 r. – w porównaniu do poprzedniego roku, liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej spadła o 4 % (w 2010 r. było to 47 012 osób.). Głównym powodem spadku liczby świadczeniobiorców jest „zamrożenie” kryterium dochodowego w pomocy społecznej, którego wysokość od 2006 r. nie uległa zmianie i nadal wynosi 477 zł dla osoby samotnej i 351 zł na 1 osobę w rodzinie. Zbyt niskie wartości kryterium dochodowego są niedostosowane do wrastających kosztów utrzymania, stąd liczba rodzin objętych obecnie

²³ Ekspertyza wykonana na zlecenie ROPS w Opolu w 2009 r. Grupy szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym – aspekt demograficzny. Województwo opolskie w latach 2009-2030.

²⁴ Liczba ludności woj. opolskiego wg stanu na 31 grudnia 2010 r. (dane demograficzne za 2011 r. zostaną opublikowane przez GUS w II pół. 2011 r wraz z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego)

pomocą społeczną nie odzwierciedla rzeczywistego poziomu ubóstwa. Z danych GUS wynika, że „gdyby przyjąć wskaźnik urealniony wzrostem cen z 2006 r., to stopa ubóstwa ustawowego w 2010 r. (uprawniającego do świadczeń pomocy społecznej) wyniosłaby nie 7,3%, lecz niemal 11%”²⁵. Miałyby to również wpływ na wzrost liczby osób i rodzin objętych pomocą społeczną.

Według prognozy gmin i powiatów na 2012 r. liczba klientów pomocy społecznej wzrośnie o ok. 3% (o 1 532 osoby), w tym najbardziej w powiatowych centrach pomocy rodzinie (o 5%) oraz ośrodkach pomocy społecznej (o 4%). Na tym samym poziomie utrzyma się liczba pensjonariuszy domów pomocy społecznej, liczba dzieci umieszczonych w domach dziecka oraz osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających z usług środowiskowych domów samopomocy.

W 2011 r. woj. opolskie miało najniższy w kraju (po woj. śląskim) wskaźnik liczby klientów pomocy społecznej do liczby mieszkańców województwa - 4,0% (bez osób korzystających z pomocy stacjonarnej – domów pomocy społecznej placówek opiekuńczo-wychowawczych i środowiskowych domów samopomocy). Średnia dla Polski wynosiła 5,3 % i wahała się od 8,8% w woj. warmińsko-mazurskim do 3,9% w woj. śląskim.

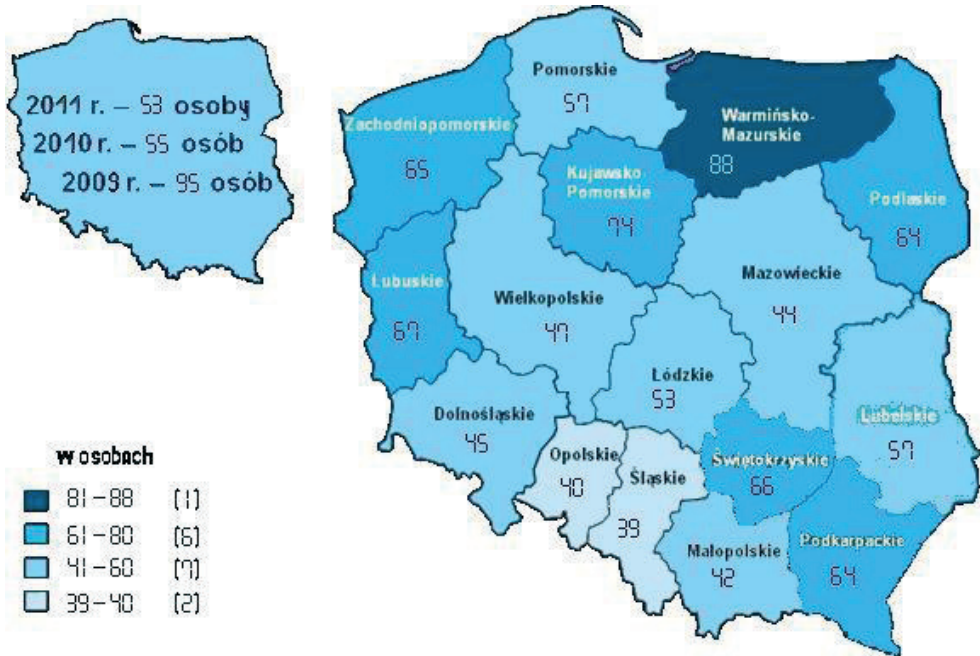
Tabela 14. Liczba klientów pomocy środowiskowej w 2011 r. – wg województw

Lp.	Województwo	Liczba ludności wg stanu na 31.12.2010 r.	Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną (środowiskową) w 2011 r.		
			Rzeczywista liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	Wskaźnik do liczby ludności w 2010 r.	Zmiana wskaźnika w stosunku do 2010 r.
1.	POLSKA OGÓŁEM	38 200 037	2 017 631	5,3	-0,2
2.	dolnośląskie	2 877 840	128 168	4,5	-0,2
3.	kujawsko-pomorskie	2 069 543	152 307	7,4	-0,2
4.	lubelskie	2 151 895	121 746	5,7	-0,1
5.	lubuskie	1 011 024	67 251	6,7	-0,4
6.	łódzkie	2 534 357	134 602	5,3	-0,2
7.	małopolskie	3 310 094	139 887	4,2	-0,2
8.	mazowieckie	5 242 911	231 307	4,4	-0,2
9.	opolskie	1 028 585	41 218	4,0	-0,2
10.	podkarpackie	2 103 505	135 583	6,4	-0,4
11.	podlaskie	1 188 329	75 801	6,4	-0,1
12.	pomorskie	2 240 319	127 867	5,7	-0,1
13.	śląskie	4 635 882	181 249	3,9	-0,1
14.	świętokrzyskie	1 266 014	83 803	6,6	-0,2
15.	warmińsko-mazurskie	1 427 241	126 090	8,8	-0,4
16.	wielkopolskie	3 419 426	160 180	4,7	-0,1
17.	zachodniopomorskie	1 693 072	110 572	6,5	-0,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPIPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej za I-XII 2011r. ze wszystkich województw w kraju, sporządzonych w systemie informatycznym pomocy społecznej SAC (26.03.2012 r., godz. 14¹⁰)

²⁵ P. Kobałczyk, *Wciąż zbyt wiele rodzin klepie biedę*, „Rzeczpospolita”, 2 sierpnia 2011 r. .

Mapa 2. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców w 2011 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Urzędu Statystycznego w Krakowie, *Zróżnicowanie przestrzenne pomocy społecznej na tle ubóstwa w Polsce*, http://www.stat.gov.pl/gus/seminaria_i_konferencje_PLK_HTML.htm, (26.03.2012 r., godz. 12¹⁰)

W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w woj. opolskim wynosi 40 (najmniej jest w woj. śląski – 39 osób).

3.1.1 Klienci ośrodków pomocy społecznej

W 2011 r. w ramach pomocy środowiskowej ośrodki pomocy społecznej udzieliły wsparcia 38 706 osobom i rodzinom, tj. o 5 % mniej niż w 2010 r.

Tabela 15. Klienci ośrodków pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2010-2012

Lp.	Powiaty w woj. opolskim	Klienci ośrodków pomocy społecznej w woj. opolskim				Wzrost / spadek w 2011 2010 r. = 100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 2011 r. = 100%
		2010 r.	Liczba klientów OPS na 1 tys. mieszkańców 2010 r.	2011 r.	Liczba klientów OPS na 1 tys. mieszkańców 2010 r.			
1.	Ogółem <i>z tego:</i>	40 674	39,5	38 706	37,6	95	40 091	104
2.	BRZEG	4 548	49,4	4 279	46,5	94	4 236	99
3.	GLUBCZYCE	3 151	64,2	2 749	56,0	87	2 776	101
4.	KĘDZIERZYN-KOŻŁE	3 391	34,0	3 326	33,3	98	3 459	104
5.	KLUCZBORK	3 064	44,7	2 977	43,4	97	3 037	102
6.	KRAPKOWICE	2 345	35,2	1 961	29,5	84	2 196	112
7.	NAMYSŁÓW	3 055	69,7	2 961	67,6	97	3 020	102
8.	NYSA	6 230	43,5	6 273	43,8	101	6 649	106
9.	OLEŚNO	2 337	34,9	2 228	33,3	95	2 295	103
10.	OPOLE - ziemski	5 154	38,1	4 672	34,5	91	4 999	107
11.	OPOLE MIASTO	2 309	18,4	2 745	21,8	119	2 772	101
12.	PRUDNIK	2 431	41,5	2 393	40,9	98	2 489	104
13.	STRZELCE OPOLSKIE	2 659	33,7	2 142	27,1	81	2 163	101

Źródło: opracowanie własne na podstawie MPIPS-03 za lata 2009-2011 oraz gminnych ocen zasobów pomocy społecznej (rzeczywista liczba klientów OPS ustalono na podstawie prognozowanej przez gminy liczby świadczeniobiorców na 2012 r)

Spadek liczby klientów ośrodków pomocy społecznej w 2011 r. zanotowano w większości powiatów, z wyjątkiem pow. nyskiego i miasta Opola (wpływ na to miały m. in. większa niż w latach poprzednich grupa beneficjentów projektów systemowych OPS-ów, współfinansowanych z UE, w ramach których udzielano zasiłków celowych oraz specjalnych zasiłków celowych).

W 2012 r. gminy woj. opolskiego oszacowały wzrost klientów pomocy społecznej o 4%, tj. do 40 091 osób.

3.1.2 Przyczyny udzielania pomocy

Tabela 16. Przyczyny świadczeń udzielonych przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2010 – 2012 *

Lp.	Przyczyny udzielonych świadczeń w OPS	Liczba rodzin, którym udzielono świadczenia w:				Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%
		2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r.=100%	2012 r. - prognoza	
1.	ubóstwo	14 277	13 827	97	14 398	104
2.	w tym korzystanie długotrwałe w %	44	53	+9 pkt proc.	52	-1 pkt proc.
3.	bezrobocie	14 949	14 465	97	14 906	103
4.	w tym korzystanie długotrwałe w %	38	46	+8 pkt proc.	46	x
5.	niepełnosprawność	6 887	6 739	98	7 054	105
6.	długotrwała choroba	8 382	8 003	95	8 356	104
7.	bezzadność w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego	4 414	4 151	94	4 413	106
8.	w tym: rodziny niepełne	2 701	2 491	92	2 640	106
9.	w tym – korzystanie długotrwałe w %	41	44	+3 pkt proc.	45	+1 pkt proc.
10.	rodziny wielodzietne	2 574	2 437	95	2 610	107
11.	w tym – korzystanie długotrwałe w %	48	52	+4 pkt proc.	54	+2 pkt proc.
12.	alkoholizm	1 810	1 929	107	2 010	104
13.	w tym – korzystanie długotrwałe w %	47	55	+8 pkt proc.	57	104
14.	narkomania	61	76	125	95	125
15.	w tym – korzystanie długotrwałe w %	33	30	- 3 pkt proc.	34	+4 pkt proc.
16.	potrzeba ochrony macierzyństwa	2 234	2 174	97	2 296	106
17.	bezdomność	1 035	1 041	101	1 082	104
18.	w tym – korzystanie długotrwałe w %	25	47	+22 pkt proc.	46	-1 pkt proc.
19.	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	512	515	101	512	99
20.	przemoc w rodzinie	209	239	114	385	161
21.	w tym – korzystanie długotrwałe w %	29	44	+15 pkt proc.	38	-6 pkt proc.
22.	zdarzenie losowe	556	546	98	335	61
23.	kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	1 449	107	7	119	111

* jedna rodzina mogła otrzymać wsparcie z więcej niż jednego powodu

Źródło: gminne oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r.

W 2011 r. - podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej występującymi przyczynami udzielenia pomocy były bezrobocie i ubóstwo. Z tych przyczyn wsparcie otrzymało odpowiednio: 14 465 oraz 13 827 rodzin. Jednak w porównaniu do 2010 r. liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu bezrobocia i ubóstwa spadła po 3%.

Kolejnymi powodami udzielenia świadczeń z pomocy społecznej były: długotrwała choroba (8 003 rodziny otrzymały pomoc, tj. o 5% mniej niż w 2010 r.) i niepełnosprawność (6 739 rodzin, o 2% mniej rodzin niż 2010 r.).

Natomiast wzrost liczby świadczeniobiorców w 2011 r. zanotowano z powodu:

- alkoholizmu – o 7%,
- narkomanii – o 25%
- przemocy w rodzinie – o 14%.

3.1.3 Długotrwałe korzystanie z pomocy społecznej

Wśród przyczyn korzystania z pomocy społecznej, które powodują utrwalenie tej sytuacji i uzależnienie od świadczeń ośrodka pomocy społecznej wymienić należy:

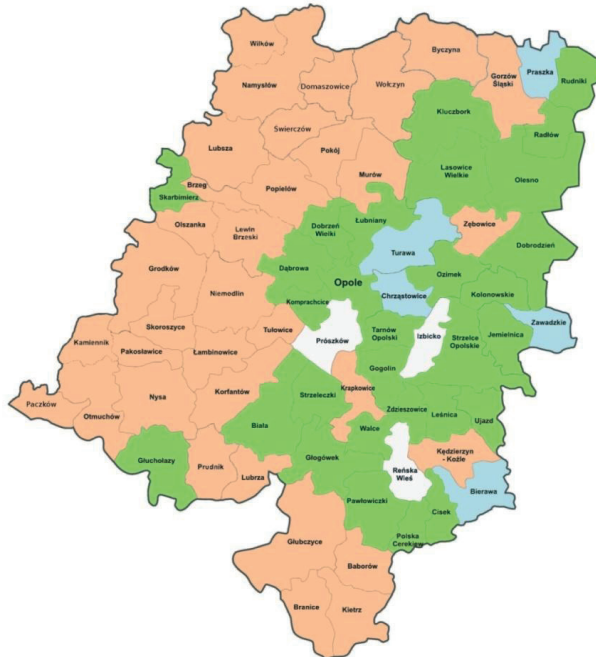
- ubóstwo rozumiane jako całkowity lub prawie całkowity brak własnych dochodów (w 2011 r. wśród tej grupy świadczeniobiorców było 53% osób korzystających długotrwałe, tj. o 9 pkt proc. więcej niż w 2010 r.);
- bezrobocie (w 2011 r. było 46% rodzin długotrwałe korzystających, tj. o 8 pkt proc. więcej niż w 2010 r.);
- wielodzietność (52% rodzin długotrwałe korzystających, tj. o 4 pkt proc. niż w 2010 r.)
- alkoholizm (55% rodzin długotrwałe korzystających, wzrost o 8 pkt proc. w stosunku do 2010 r.).

W 2011 r. – w porównaniu do poprzedniego roku, w większości kategorii liczba świadczeniobiorców zmniejszyła się, jednak odpowiednio wzrósł w nich odsetek rodzin długotrwałe korzystających z pomocy społecznej.

Na podstawie cyklicznego badania ROPS w Opolu określającego stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim (w oparciu o metodę *wzorca rozwoju*) ustalono, że w 2011 r. wysoki stopień zagrożenia ubóstwem wystąpił w 34 gminach woj. opolskiego, zlokalizowanych w powiatach: ♦ nyskim (8 gmin: Kamiennik, Korfantów, Łambinowice, Nysa, Otmuchów, Paczków, Pakosławice i Skoroszyce), ♦ brzeskim (5 gmin: Brzeg, Grodków, Lewin Brzeski, Lubsza i Olszanka), ♦ namysłowskim (wszystkie 5 gmin: Domaszowice, Namysłów, Pokój, Świerczów i Wilków), ♦ głubczyckim (wszystkie 4 gminy: Baborów, Branice, Głubczyce i Kietrz), ♦ opolskim ziemskim (4 gminy: Murów, Niemodlin, Popielów i Tułowice), ♦ kluczborskim (2 gminy: Byczyna i Wolczyn), ♦ prudnickim (2 gminy: Lubrza i Prudnik), ♦ oleskim (2 gminy: Gorzów Śl. i Zębowice), ♦ kędzierzyńsko-kozielskim (Kędzierzyn-Koźle) oraz ♦ krapkowickim (Krapkowice) ²⁶.

²⁶ *Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim. Wielowymiarowa analiza porównawcza opracowana na podstawie metody wzorca rozwoju*, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu, Stan na 31 grudnia 2011 r. <http://ois.rops-opole.pl/download/Stopien%20zagrozenia%20ubostwem%202011%20r.pdf>

Mapa 3. Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim obliczony wg metody wzorca rozwoju – stan na 31.12.2011 r.

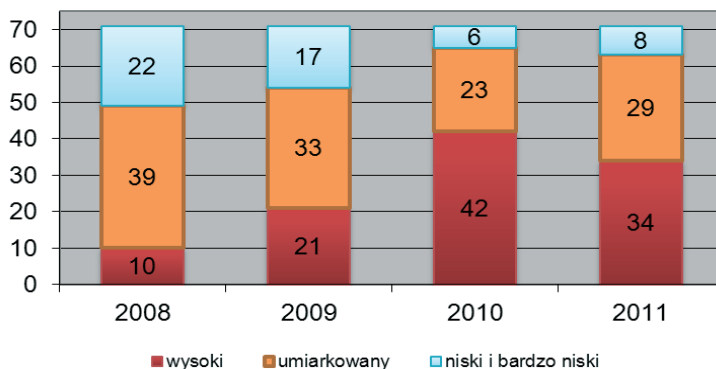
Legenda:
Stopień zagrożenia ubóstwem

wysoki	umiarkowany	niski	bardzo niski
0,000 - 0,500	0,501 - 0,600	0,601 - 0,700	0,701 - 1,000

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

W 2011 r. – w porównaniu do roku poprzedniego - liczba gmin o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem zmniejszyła się o 8 (z 42 do 34), a wzrosła liczba gmin o umiarkowanym (o 6 do 29) oraz niskim i bardzo niskim stopniu ubóstwa (o 2 do 5 gmin).

Wykres 3. Liczba gmin o wysokim, umiarkowanym oraz niskim i bardzo niskim stopniu zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim w latach 2008-2011

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

Jedną z przyczyn poprawienia się sytuacji wielu gmin w 2011 r. w zakresie stopnia zagrożenia ubóstwem jest spadek liczby klientów pomocy społecznej o 5%, spowodowany m. in. „zamrożeniem” od 2006 r. kryterium dochodowego w pomocy społecznej.

W 2010 r. (brak danych za 2011 r.) ok. 12% dzieci do 18 lat mieszkało w gospodarstwach domowych żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa, a 8% żyło w warunkach poniżej poziomu egzystencji. Szacuje się, że dzieci i młodzież to ok. 30% populacji zagrożonej skrajnym ubóstwem, w tym szczególnie w rodzinach wielodzietnych (w 2010 r. nastąpił wzrost liczby rodzin wychowujących 3 i więcej dzieci, które zagrożone były skrajnym ubóstwem – z 21% do 24%)²⁷.

3.1.4 Klienci ośrodków pomocy społecznej wg grup wieku

Tabela 17. Struktura klientów pomocy społecznej wg grup wieku

Lp.	Wybrane kategorie osób	2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r.=100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%
1.	Osoby do 18 roku życia					
2.	Liczba osób, które uzyskały pomoc – ogółem	17 345	15 807	91	15 920	101
3.	w tym liczba długotrwale korzystających	7 817	8 390	107	8 341	99
4.	proc. długotrwale korzystających	45	53	+8 pkt	52	-1 pkt
5.	Kobiety w wieku 60 i więcej lat					
6.	Liczba osób, które uzyskały pomoc – ogółem	4 382	3 863	88	3 928	102
7.	w tym liczba długotrwale korzystających	1 632	1 913	117	2 024	106
8.	proc. długotrwale korzystających	37	50	+13 pkt	52	+2 pkt

²⁷ Ubóstwo w Polsce w 2010 r. ..., Tamże, s. 5.

Lp.	Wybrane kategorie osób	2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r.=100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%
9.	Mężczyźni w wieku 65 i więcej lat					
10.	Liczba osób, które uzyskały pomoc – ogółem	1 538	1 314	85	1 424	108
11.	w tym liczba długotrwale korzystających	659	728	110	796	109
12.	proc. długotrwale korzystających	43	55	+12 pkt	56	+1 pkt

Zródło: gminne oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r.

W 2011 r. wśród korzystających ze świadczeń pomocy społecznej było 15 807 dzieci i młodzieży do 18 roku życia (otrzymywały pomoc przede wszystkim w formie dożywiania), co stanowi ok. 30% ogólnej liczby objętych pomocą społeczną w woj. opolskim.

W porównaniu do 2010 r. liczba dzieci i młodzieży do 18 lat objętych pomocą społeczną spadła o 9% (w 2012 r. ich liczba ma wzrosnąć do 15 920, tj. o 1%).

Liczba osób w podeszłym wieku (kobiety pow. 60. i mężczyźni pow. 65 lat) wyniosła łącznie 5 177 osób, co stanowiło ok. 13% klientów pomocy społecznej. W grupie tej było:

- 3 863 kobiety (spadek w porównaniu do 2010 r. o 12%),
- 1 314 mężczyzn (spadek o 15%).

Według prognozy na 2012 r. liczba kobiet w podeszłym wieku wzrośnie o 2%, a mężczyzn – o 8%.

Dane statystyczne wskazują również na wzrost we wskazanych kategoriach wiekowych liczby osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej, w tym przede wszystkim osób w podeszłym wieku.

3.1.5 Formy pomocy

Tabela 18. Klienci ośrodków pomocy społecznej wg form pomocy w latach 2010 - 2012

Lp.	Formy pomocy	Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej wg form pomocy w:				
		2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r.=100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%
1.	Ogółem (liczba klientów OPS) <i>w tym:</i>	40 674	38 706	95	40 099	104
2.	zasiłki stałe	3 634	3 723	102	3 786	102
3.	zasiłki okresowe	12 479	12 176	98	12 648	104
4.	zasiłki celowe	21 830	22 479	103	23 291	104
5.	posiłki	16 103	14 994	93	15 411	103
6.	usługi opiekuńcze	2 364	2 365	100	2 354	100
7.	<i>w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze</i>	432	427	99	429	100
8.	<i>w tym - dla osób z zaburzeniami psychicznymi</i>	246	283	115	294	104
9.	odpłatność gmin za pobyt osób w DPS	1 173	1 335	114	1 491	112
10.	praca socjalna	14 882	18 716	126	20 334	109
11.	poradnictwo	2 308	3 250	141	3 483	107
12.	pomoc kryzysowa	301	463	154	542	117

Lp.	Formy pomocy	Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej wg form pomocy w:				
		2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r.=100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r.=100%
13.	kontrakt socjalny	1 464	2 297	157	2 248	98
14.	program wychodzenia z bezdomności	20	6	30	23	383

Źródło: gminne oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r.

W 2011 r. najczęściej udzielaną formą wsparcia z pomocy społecznej – podobnie jak w latach poprzednich, był zasiłek celowy – otrzymało go 22 479 osób, tj. o 3% więcej niż w 2010 r. Podobnie często udzielano pomocy w formie posiłku, z którego skorzystało 14 994 osoby, w tym 11 854 dzieci i młodzieży. Jednak z uwagi na ograniczenia wynikające z niskiego kryterium dochodowego, liczba klientów objętych dożywianiem w 2011 r. spadła o 7% w porównaniu do roku poprzedniego. Spadek liczby dożywianych osób w największym stopniu wpłynął na zmniejszenie ogólnej liczby klientów pomocy społecznej w 2011 r.

Wraz ze spadkiem liczby klientów pomocy społecznej wzrosła liczba udzielanych świadczeń niepieniężnych, w tym:

- pomoc udzielana w formie specjalistycznego poradnictwa - wzrost o 41%,
- w formie pracy socjalnej – o 26%,
- interwencji kryzysowej – o 54%.

W 2011 r. zawarto łącznie 2 297 kontraktów socjalnych, tj. o 57% więcej niż w 2010 r. Spadła natomiast liczba osób bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności (z 30 do 6 osób).

3.1.6 Klienci powiatowych centrów pomocy rodzinie

W 2011 r. powiatowe centra pomocy rodzinie udzieliły wsparcia łącznie 2 549 osobom, w tym:

- 1 904 osobom w rodzinach zastępczych,
- 198 dzieci i młodzieży skierowano do placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- 693 usamodzielniającym się wychowankom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze lub rodziny zastępcze udzielono pomocy w formie pieniężnej i rzeczowej, przy czym część usamodzielniających się wychowanków wcześniej otrzymywała pomoc w rodzinach zastępczych lub placówkach, stąd suma grup klientów nie równa się ogólnej liczbie objętych pomocą.

Tabela 19. Klienci powiatowych centrów pomocy rodzinie w latach 2010-2012

Lp.	Powiat	Liczba klientów powiatowych centrów pomocy rodzinie w woj. opolskim															
		Ogółem * w:				w tym:											
						rodziny zastępcze				dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych				usamodzielnieni wychowankowie			
2010 r.	2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011r.=100%	2010 r.	2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011r.=100%	2010 r.	2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011r.=100%	2010 r.	2011 r.	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011r.=100%		
1	brzeski	163	242	247	102	111	182	192	105	23	14	10	71	52	60	62	103
2	głubczycki	99	97	97	100	99	97	90	93	9	10	10	100	36	42	42	100
3	kędzierzyńsko-kozielski	336	338	338	100	272	275	275	100	0	0	0	x	64	63	63	100
4	kluczborski	172	187	205	110	116	124	145	117	6	21	16	76	56	63	60	95
5	krapkowicki	214	219	213	97	177	176	169	96	0	0	0	x	37	43	44	102
6	namysłowski	118	108	115	106	112	88	86	98	25	11	5	45	23	27	23	85
7	nyski	312	305	322	106	195	177	199	112	30	39	72	185	126	126	123	98
8	oleski	104	105	134	128	92	88	93	106	8	9	10	111	12	17	41	241
9	m. Opole	303	328	355	108	194	210	230	110	50	63	55	87	100	116	125	108
10	opolski	236	257	270	105	173	194	202	104	4	24	15	63	63	63	68	108
11	prudnicki	171	180	189	105	141	153	189	124	30	7	5	71	30	30	34	113
12	strzelecki	160	183	203	111	135	140	147	105	0	0	0	x	25	43	60	140
	Razem	2 388	2 549	2 688	105	1 817	1 904	2 017	106	185	198	198	100	624	693	745	108

*liczba ogółem nie jest sumą kolumn w poszczególnych latach

Źródło: powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r.

W porównaniu do 2010 r. liczba klientów PCPR-ów wzrosła o 7%, a w 2012 r. przewiduje się ich wzrost o kolejne 5% tj. do 2 688 osób, w tym w szczególności dzieci i młodzieży opuszczającej rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze (o 8%).

Największy wzrost świadczeniobiorców przewidziano w powiatach:

- oleskim – o 28%,
- strzeleckim – o 11%,
- Mieście Opolu – o 10%.

Jedyny spadek liczby klientów wskazał powiat krapkowicki.

W 2012 r. liczba rodzin zastępczych w woj. opolskim ma wzrosnąć o 6% (do 2 017), w tym najwięcej w powiatach prudnickim (o 24%) i kluczborskim (o 17%).

Liczba osób usamodzielnianych ma wynosić 745 (o 121 osób więcej niż w 2010 r.), a liczba dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych ma pozostać na tym samym poziomie.

3.1.7 Niematerialne formy pomocy w powiatowych centrach pomocy rodzinie

Tabela 20. Niepieniężne formy wsparcia w powiatowych centrach pomocy rodzinie woj. opolskiego

Lp.	Niematerialne formy pomocy realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie					
1.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2010	Rok 2011	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r. =100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2010 r. =100%
2.	PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE PROWADZONE PRZEZ PCPR					
3.	Liczba rodzin	1 514	3 168	209	3 373	106
4.	w tym: - porady prawne, - porady rodzinne, - porady psychologiczne	1 471	3 117	212	3 328	107
5.	PRACA SOCJALNA					
6.	Liczba rodzin	2 184	4 487	205	4 767	106
7.	INTERWENCJA KRYZYSOWA PROWADZONA PRZEZ PCPR					
8.	Liczba rodzin	1 017	4 502	443	4 736	105
9.	KONTRAKT SOCJALNY PROWADZONY PRZEZ PCPR					
10.	Liczba osób ogółem z zawartym kontraktem socjalnym	181	239	132	272	114
11.	INDYWIDUALNY PROGRAM USAMODZIELNIENIA PROWADZONY PRZEZ PCPR					
12.	Liczba osób z zawartym z PCPR indywidualnym programem usamodzielnienia	232	684	295	691	101
13.	SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI					
14.	Liczba osób korzystających z usług	0	73	x	73	100
15.	PROGRAMY ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO -EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE					
16.	Liczba osób korzystających z usług – programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	474	309	65	330	107
17.	INDYWIDUALNY PROGRAM INTEGRACJI DLA CUDZOZIEMCÓW					
18.	Liczba osób z zawartym indywidualnym programem integracji	2	2	100	0	x

Źródło: powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r.

W 2011 r. powiatowe centra pomocy rodzinie poza pomocą materialną udzielały różnych niefinansowych form wsparcia, w tym:

- ✓ 3 168 rodzin objęto specjalistycznym poradnictwem (2-krotnie więcej niż w 2010 r.),
- ✓ prawie 4 500 rodzin objęto pracą socjalną (2-krotnie więcej niż w poprzednim roku);
- ✓ ponad 4 500 rodzin objęto interwencją kryzysową (4-krotnie więcej niż w 2010 r.);
- ✓ kontrakt socjalny zawarto z 239 osobami;
- ✓ indywidualnym programem usamodzielnienia objęto 684 osoby (prawie 3-krotny wzrost w stosunku do 2010 r.).

Na 2012 r. zaplanowano wzrost wszystkich niematerialnych form wsparcia, w tym najbardziej o 14% kontraktów socjalnych.

3.2. Kadra pomocy społecznej woj. opolskiego

Wg stanu na 31 grudnia 2011 r. kadra pomocy społecznej woj. opolskiego liczyła ogółem 3 990 osób, z tego:

- ✚ 1 849 w domach pomocy społecznej,
- ✚ 257 w ośrodkach wsparcia, z tego:
 - 141 w środowiskowych domach samopomocy,
 - 87 w domach dziennego pobytu,
 - 8 w noclegowniach,
 - 21 osób w innych ośrodkach wsparcia (np. w ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie),
- ✚ 164 w powiatowych centrach pomocy rodzinie, w tym 52 pracowników socjalnych,
- ✚ 1 244 w ośrodkach pomocy społecznej, w tym 436 pracowników socjalnych,
- ✚ 428 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych,
- ✚ 23 osoby w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- ✚ 12 w Wydziale Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu,
- ✚ 13 w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Opolu.

Tabela 21. Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w woj. opolskim w latach 2009-2011

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w:			
		2009 r.	2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r.=100%
1.	OGÓŁEM	3 704	3 882	3 990	103
	<i>w tym:</i>				
2.	śłużby Wojewody Opolskiego	12	13	12	92
3.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu	8	13	13	100
4.	powiatowe centra pomocy rodzinie	162	160	164	103
5.	<i>w tym pracownicy socjalni</i>	<i>43</i>	<i>50</i>	<i>52</i>	<i>104</i>
6.	ośrodki pomocy społecznej	1 196	1 212	1 244	103
7.	<i>w tym pracownicy socjalni</i>	<i>394</i>	<i>425</i>	<i>436</i>	<i>103</i>
8.	domy pomocy społecznej	1 731	1 782	1 849	104
9.	placówki opiekuńczo-wychowawcze i ośrodki adopcyjne	423	428	428	100
10.	ośrodki interwencji kryzysowej	23	23	23	100
11.	OŚRODKI WSPARCIA	149	251	257	102
	<i>w tym:</i>				
12.	środowiskowe domy samopomocy	53	140	141	101
	dzienne domy pomocy	77	87	87	100
	noclegownie	7	10	8	80
	inne ośrodki wsparcia	12	14	21	150

Źródło: Sprawozdanie MPIPS-03 za lata 2009-2011

W 2011 r. - w porównaniu do 2010 r., liczba pracowników pomocy społecznej w woj. opolskim wzrosła o 3%, w tym:

- ✚ o 3% wzrosła liczba pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej, a w powiatowych centrach pomocy rodzinie – o 4% (łącznie w 2011 r. zatrudniono dodatkowo 13 pracowników socjalnych),
- ✚ o 4% wzrosło zatrudnienie w domach pomocy społecznej (było to związane ze zwiększeniem liczby miejsc, w tym w DPS w Klisinie, w którym liczba miejsc wzrosła o 107),
- ✚ spadło zatrudnienie w Wydziale Polityki Społecznej OUW (o 1 osobę) oraz w noclegowniach (o 2 osoby),
- ✚ o 7 osób wzrosło zatrudnienie w ośrodkach wsparcia, w tym m.in. dla osób z zaburzeniami psychicznymi (utworzono 3 nowe placówki).

W 2011 r. na jednego zatrudnionego w systemie pomocy społecznej woj. opolskiego przypadało średnio 11 osób objętych pomocą, tj. o 8% mniej niż w 2010 r.

Wskaźnik zatrudnienia poprawił się w ośrodkach pomocy społecznej – liczba klientów pomocy społecznej przypadająca na 1 pracownika socjalnego, a także na 1 pracownika w rejonie opiekuńczym spadła o 7%. Natomiast wskaźnik pracowników socjalnych przypadających na 1 klienta w powiatowych centrach pomocy rodzinie utrzymał się na tym samym poziomie.

Na jednego pracownika zatrudnionego w środowiskowy domu samopomocy przypadały prawie 4 osoby (3,7). Mniej było w domu pomocy społecznej, w którym średnio na 1 pracownika przypadał więcej niż 1 pensjonariusz (1,6). Najniższy wskaźnik liczby zatrudnionych do osób korzystających (1,3) występuje w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 22. Wskaźniki zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej woj. opolskie w latach 2009-2011

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba podopiecznych/klientów przypadająca na 1 zatrudnionego w:			Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r.=100%
		2009 r.	2010 r.	2011 r.	
1.	System pomocy społecznej woj. opolskiego - ogółem	12	12	11	92%
2.	Pracownicy socjalni w ośrodkach pomocy społecznej	100	96	89	93%
3.	<i>w tym pracownicy w rejonach opiekuńczych</i>	122	105	98	93%
4.	Pracownicy socjalni w powiatowych centrach pomocy rodzinie	56	48	48	100%
5.	Domy pomocy społecznej	1,6	1,6	1,6	100%
6.	Placówki opiekuńczo-wychowawcze	1,4	1,3	1,3	100%
7.	Środowiskowe domy samopomocy	9,0	3,7	3,7	100%

Źródło: obliczenia własne na podstawie MPIPS-03 za lata 2009-2011

3.2.1 Kadra ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie

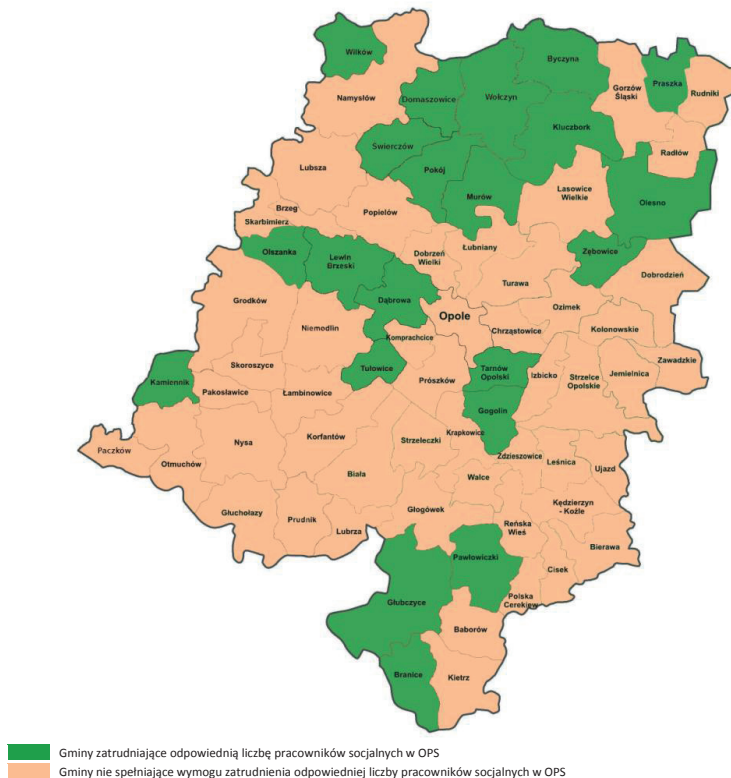
3.2.1.1 Pracownicy socjalni

W 2011 r. w ośrodkach pomocy społecznej woj. opolskiego zatrudnionych było 436 pracowników socjalnych (o 11 więcej niż w 2010 r.)

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r., Nr 175, poz. 1362 ze zm.) ośrodek pomocy społecznej winien zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby mieszkańców w stosunku 1 pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników.

W 2011 r. wymóg zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników spełniało 21 gmin w woj. opolskim²⁸. Oznacza to, że tylko 30% gmin województwa zatrudnia wystarczającą liczbę pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej.

Mapa 4. Gminy spełniające ustawowy wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2011 r.

²⁸ w porównaniu do liczby ludności wg stanu na 31.12.2010 r.

Liczba ludności przypadająca na pracownika socjalnego w woj. opolskim wynosi średnio 2 359.

Najmniej mieszkańców na 1 pracownika socjalnego w OPS jest w gminie Kamiennik – 1 230, a najwięcej w Skoroszycach – 6 418.

Spośród 71 gmin województwa 50 (70%) nie spełnia wymogu zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników socjalnych, w tym 17 zatrudnia mniej niż 3 pracowników socjalnych w OPS (szczególnie dotyczy to ośrodków pomocy społecznej zlokalizowanych w gminach wiejskich).

W porównaniu do 2010 r. liczba gmin, które osiągnęły wymagany wskaźnik zatrudnienia wzrosła o 3 gminy (z 18 w 2010 r. do 21 w 2011 r.), co wynika z większej liczby pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS (w 2010 r. było ich 425, a w 2011 r. – 436).

W 2012 r. gminy prognozują zatrudnienie kolejnych pracowników socjalnych (łącznie do 448 osób, tj. o 12 więcej), choć ich liczba nie przełoży się na zwiększenie liczby gmin spełniających ustawy wymóg zatrudnienia pracowników socjalnych w OPS.

Tabela 23. Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej woj. opolskiego w latach 2010-2012

Lp.	Gmina	Liczba mieszkańców gminy wg stanu na 31.12.2010 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2010 r.	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2010 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2011 r.	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2011 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2012 r. - prognoza	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2012 r. - prognoza
1	Brzeg	37 346	17	2 197	18	2 075	19	1 966
2	Grodków	19 683	7	2 812	7	2 812	8	2 460
3	Lewin Brzeski	13 577	7	1 940	7	1 940	7	1 940
4	Lubsza	8 920	2	4 460	2	4 460	2	4 460
5	Olszanka	4 965	3	1 655	3	1 655	3	1 655
6	Skarbimierz	7 511	2	3 756	2	3 756	2	3 756
7	Baborów	6 346	3	2 115	3	2 115	3	2 115
8	Branice	7 358	5	1 472	5	1 472	5	1 472
9	Głubczyce	23 778	13	1 829	13	1 829	13	1 829
10	Kietrz	11 609	4	2 902	4	2 902	4	2 902
11	Bierawa	7 976	2	3 988	3	2 659	3	2 659
12	Cisek	6 519	2	3 260	2	3 260	3	2 173
13	Kędzierzyn-Koźle	64 322	24	2 680	26	2 474	27	2 382
14	Pawłowiczki	8 160	3	2 720	5	1 632	6	1 360
15	Polska Cerekiew	4 397	1	4 397	1	4 397	2	2 199
16	Reńska Wieś	8 507	2	4 254	2	4 254	2	4 254
17	Byczyna	9 649	5	1 930	5	1 930	4	2 412
18	Kluczbork	37 620	19	1 980	19	1 980	19	1 980
19	Lasowice Wielkie	7 026	2	3 513	2	3 513	2	3 513
20	Wołczyn	14 279	8	1 785	8	1 785	8	1 785
21	Gogolin	11 932	7	1 705	7	1 705	6	1 989
22	Krapkowice	24 015	12	2 001	12	2 001	12	2 001
23	Strzeleczki	7 722	2	3 861	2	3 861	2	3 861
24	Walce	5 819	1	5 819	2	2 910	2	2 910
25	Zdzieszowice	17 051	6	2 842	6	2 842	7	2 436
26	Domaszowice	3 735	3	1 245	3	1 245	3	1 245
27	Namysłów	26 206	11	2 382	11	2 382	11	2 382
28	Pokój	5 598	4	1 400	4	1 400	4	1 400
29	Świerców	3 627	3	1 209	3	1 209	3	1 209
30	Wilków	4 660	3	1 553	3	1 553	3	1 553
31	Głucholazy	25 261	10	2 526	10	2 526	10	2 526
32	Kamiennik	3 691	2	1 846	3	1 230	3	1 230
33	Korfantów	9 554	3	3 185	3	3 185	3	3 185
34	Łambinowice	8 053	3	2 684	3	2 684	4	2 013
35	Nysa	59 021	28	2 108	29	2 035	30	1 967
36	Otmuchów	13 896	4	3 474	4	3 474	6	2 316
37	Paczków	13 435	6	2 239	6	2 239	6	2 239
38	Pakosławice	3 836	1	3 836	1	3 836	1	3 836

Lp.	Gmina	Liczba mieszkańców gminy wg stanu na 31.12.2010 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2010 r.	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2010 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2011 r.	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2011 r.	Liczba pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej w 2012 r. - prognoza	Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego w 2012 r. - prognoza
39	Skoroszyce	6 418	2	3 209	1	6 418	2	3 209
40	Dobrodzień	10 246	4	2 562	4	2 562	4	2 562
41	Gorzów Śląski	7 576	3	2 525	3	2 525	3	2 525
42	Olesno	18 597	9	2 066	10	1 860	10	1 860
43	Praszka	13 724	7	1 961	7	1 961	7	1 961
44	Radłów	4 533	2	2 267	2	2 267	2	2 267
45	Rudniki	8 441	4	2 110	4	2 110	3	2 814
46	Zębowice	3 883	3	1 294	3	1 294	3	1 294
47	Miasto Opole	125 710	49	2 566	50	2 514	52	2 418
48	Chrzastowice	6 763	3	2 254	2	3 382	3	2 254
49	Dąbrowa	9 727	4	2 432	5	1 945	4	2 432
50	Dobrzeń Wielki	14 635	4	3 659	5	2 927	5	2 927
51	Komprachcice	11 416	3	3 805	3	3 805	3	3 805
52	Łubniany	9 439	2	4 720	2	4 720	3	3 146
53	Murów	5 744	3	1 915	3	1 915	3	1 915
54	Niemodlin	13 800	6	2 300	6	2 300	6	2 300
55	Ozimek	20 588	7	2 941	8	2 574	8	2 574
56	Popielów	8 398	3	2 799	3	2 799	3	2 799
57	Prószków	9 962	4	2 491	4	2 491	4	2 491
58	Tarnów Opolski	9 834	5	1 967	5	1 967	5	1 967
59	Tułowice	5 412	3	1 804	3	1 804	3	1 804
60	Turawa	9 595	3	3 198	3	3 198	3	3 198
61	Biała	11 237	6	1 873	5	2 247	5	2 247
62	Głogówek	14 013	6	2 336	6	2 336	6	2 336
63	Lubrza	4 423	2	2 212	1	4 423	1	4 423
64	Prudnik	28 836	11	2 621	11	2 621	11	2 621
65	Izbicko	5 530	2	2 765	2	2 765	2	2 765
66	Jemielnica	7 526	3	2 509	3	2 509	3	2 509
67	Kolonowskie	6 090	2	3 045	2	3 045	2	3 045
68	Leśnica	8 436	2	4 218	2	4 218	2	4 218
69	Strzelce Opolskie	32 897	11	2 991	12	2 741	12	2 741
70	Ujazd	6 219	3	2 073	3	2 073	3	2 073
71	Zawadzkie	12 277	4	3 069	4	3 069	4	3 069
	X	1 028 585	425	2 420	436	2 359	448	2 296

Źródło: obliczenia własne na podstawie gminnych i powiatowych ocen zasobów pomocy społecznej w 2011 r.

Wśród 436 pracowników socjalnych woj. opolskiego:

- 61% (265 osób) posiada wykształcenie wyższe;
- 39% (171 osób) ma wykształcenie średnie lub uprawniające do wykonywania zawodu pracownika socjalnego wraz dyplomem 1-go stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny²⁹.

Jednocześnie 15 pracowników socjalnych w regionie posiada dyplom specjalizacji 2-go stopnia w zawodzie pracownik socjalny (specjalistyczne przygotowanie zawodowe np. w zakresie pracy z dziećmi)³⁰.

Natomiast podyplomowe studia z zakresu organizacji pomocy społecznej, przeznaczone dla osób kierujących lub przygotowujących się do kierowania jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, ukończyło 47 pracowników socjalnych, tj. 11 więcej niż w 2010 roku³¹.

²⁹ Zob. rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny (Dz. U.N 157, poz. 1289)

³⁰ Tamże (rozporządzenie MPS wymienia 10 specjalizacji 2-go stopnia w zawodzie pracownik socjalny).

³¹ Więcej: Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2004 r. w sprawie specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej (Dz. U. nr 219, poz. 2224)

W 2011 r. w 12 powiatowych centrach pomocy rodzinie województwa (w tym Opolu Mieście) było 52 pracowników socjalnych, tj. o 2 osoby więcej niż rok wcześniej.

Wyższym wykształceniem legitymują się 43 osoby (83%). Pozostali mają wykształcenie średnie (17%).

Specjalizację 1-go stopnia w zawodzie pracownik socjalny ma 8 pracowników socjalnych, a 2-go stopnia – dwóch. Natomiast specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej (dyplom studiów podyplomowych) posiada 13 (25%) pracowników socjalnych.

Z prognoz PCPR-ów na 2012 r. wynika, że liczba pracowników socjalnych winna wzrosnąć, zwłaszcza z uwagi na zmiany wynikające z ustawy o pieczy zastępczej.

3.2.1.2 Kadra kierownicza

W 2011 r. kadra kierownicza ośrodków pomocy społecznej liczyła 120 osób (dyrektorzy i kierownicy OPS, kierownicy działów i instytucji podległych).

Najliczniejszą kadram kierowniczą w jednostce wykazały ośrodki pomocy społecznej w Kędzierzynie-Koźlu (15 osób) i Opolu (19 osób).

Większość osób zajmujących kierownicze stanowiska w OPS lub jego placówce posiada wykształcenie wyższe (86% - 104 osoby). Jednocześnie ponad połowa (66%) kadry kierowniczej OPS posiada dyplom ukończenia podyplomowych studiów z zakresu organizacji pomocy społecznej.

W 2012 r. gminy prognozują wzrost liczby kadry kierowniczej:

- o 2 osoby (do 122 osób);
- posiadającej wyższe wykształcenie o 6 osób (do 110 osób, co spowoduje, że wskaźnik kadry z wyższym wykształceniem przekroczy 90%);
- posiadającej dyplom ukończenia specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej o 4 osoby (do 84 osób, co spowoduje wzrost posiadania tej specjalizacji do prawie 69%).

Wyższe wskaźniki wykształcenia i posiadanej specjalizacji z zakresu pomocy społecznej ma kadra kierownicza powiatowych centrów pomocy rodzinie. W 2011 r. na 23 osoby zajmujące kierownicze stanowiska w PCPR-ach i ich jednostkach podległych 22. posiadają wykształcenie wyższe, a 18 (78%) ma dyplom ukończenia specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej.

3.2.1.3 Pracownicy administracyjni

W 2011 r. w ośrodkach pomocy społecznej zatrudnionych było 442 pracowników administracyjnych (księgowości i finansów, zaopatrzenia, transportu, ekip sprzątających).

Większość OPS-ów w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich regionu ma nie więcej niż 6 pracowników administracji (głównie pracownicy księgowości). W pozostałych

ośrodkach pomocy społecznej ich liczba jest większa, a w dużych OPS-ach zlokalizowanych w miastach powiatowych i gminach miejskich dochodzi do kilkudziesięciu (najwięcej jest w Nysie – 60, Opolu – 37 i Kędzierzynie-Koźlu – 27).

Większość z osób (54%) zajmujących stanowiska administracyjne w OPS posiada wykształcenie wyższe, pozostali mają wykształcenie średnie (39%) lub inne (7%).

W 2012 r. liczba pracowników administracyjnych w ośrodkach pomocy społecznej ma wzrosnąć o 5% do 463 osób.

W powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudnionych jest 76 pracowników administracji, w tym prawie 79% (60 osób) ma wykształcenie wyższe. Pozostali legitymują się wykształceniem średnim (17%) lub innym (jedynie 3 osoby – 4%).

W 2012 r. liczba pracowników administracyjnych w PCPR-ach ma wynieść 85 osób, tj. o 9 więcej niż w 2011 r. (wzrost o 11%).

3.2.1.4 Pozostali pracownicy

W 2011 r. ośrodki pomocy społecznej zatrudniały dodatkowo 329 innych pracowników. Głównie byli to pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze (96 osób), pracownicy gospodarczy i obsługi (42 osoby), świadczeń rodzinnych (17 osób) oraz osoby z wyższym wykształceniem wykonujące zadania wspomagające w OPS (prawnicy, psychologowie, pedagodzy). W ramach tej grupy ośrodki pomocy społecznej wyodrębniły także innych pracowników, w tym asystentów rodziny, aspirantów pracy socjalnej, pracowników zatrudnionych w ramach robót publicznych i miejsc subsydiowanych.

Natomiast liczba pozostałych pracowników zatrudnionych w PCPR-ach wynosi 36, w tym większość z nich to psychologowie (12 osób) i prawnicy (9 osób).

W 2012 r. OPS-y i PCPR-y szacują, że zatrudnienie w tej grupie wzrośnie odpowiednio o 17 (do 346) i 9 (do 45) osób.

4. Struktura organizacyjna pomocy społecznej w woj. opolskim

W 2011 r. na terenie woj. opolskiego funkcjonowały następujące jednostki organizacyjne pomocy społecznej:

- 71 ośrodków pomocy społecznej;
- 11 powiatowych centrów pomocy rodzinie;
- 28 domów pomocy społecznej, w tym 27 ponadgminnych i 1 gminny (34 domy razem z filiami), na 2 952 miejsca;
- 4 placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku (liczba miejsc 136);

- 16 placówek opiekuńczo-wychowawczych - na 548 miejsc (w 2011 r. przebywało w nich 651 dzieci), z tego:
 - 13 placówek socjalizacyjnych,
 - 1 placówka rodzinna (Rodzinny Dom Dziecka „Bona Familia w Ozimku),
 - 2 placówki wielofunkcyjne, łączące działania interwencyjne i socjalizacyjne;
 - 11 środowiskowych domów samopomocy dla 524 osób z zaburzeniami psychicznymi;
 - 13 dziennych domów pomocy dla 1 306 osób starszych (w 2011 r. przebywało w nich 1 944 osoby);
 - 10 noclegowni i schronisk dla 351 osób bezdomnych (w 2011 r. korzystało z nich 562 osoby), w tym: 2 noclegownie prowadzone przez Miasto Opole dla 120 osób,
 - 5 mieszkań chronionych (przeznaczone głównie dla młodzieży opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze lub rodziny zastępcze);
 - 6 ośrodków interwencji kryzysowej oraz 4 punkty interwencji kryzysowej (w 2011 r. pomocy udzielono w nich 3 784 osobom);
 - 2 ośrodki adopcyjno-opiekuńcze (w tym 1 niepubliczny) dla 786 osób,
- a także :
- 7 klubów integracji społecznej,
 - 2 centra integracji społecznej,
 - 2 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, które udzieliły pomocy 759 osobom,
 - 14 jednostek specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, które udzieliły porad dla 5 981 osób,
 - 23 dzienne placówki opiekuńczo-wychowawcze na 584 miejsca,
 - 15 warsztatów terapii zajęciowej, w których uczestniczyło 413 osób niepełnosprawnych,
 - 2 zakłady aktywności zawodowej dla 102 uczestników,
 - 7 uniwersytetów III wieku na 1 447 miejsc.

MAPA 5

MAPA 6

MAPA 7

5 Koszt pomocy społecznej oraz innych zadań z zakresu polityki społecznej w latach 2010-2012

5.1. Zadania gminy

Łączny koszt zadań realizowanych w 2011 r. przez gminy w zakresie pomocy społecznej i innych zadań z obszaru polityki społecznej wyniósł prawie 407 mln zł, z tego:

- budżet państwa sfinansował prawie 67%, tj. 271 mln zł;
- budżet gmin sfinansował 31% kosztu zadań, tj. prawie 127 mln zł;
- pozostałe 2% środków pochodziło z Europejskiego Funduszu Społecznego, z którego sfinansowano realizację projektów w ramach PO KL.

Tabela 24. Środki finansowe przeznaczone przez gminy na zadania pomocy społecznej i inne zadania z zakresu polityki społecznej w woj. opolskim w latach 2010-2012 w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	Środki finansowe przeznaczone na zadania pomocy społecznej oraz inne zadania z zakresu polityki społecznej realizowane w gminach woj. opolskiego w:					
		2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r. =100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. =100%	Roczny koszt przypadający na 1 mieszkańca w zł wg prognozy w 2012 r.
1.	ZADANIA Z ZAKRESU POLITYKI SPOŁECZNEJ – OGÓLEM (w.8+18) z tego:	439 098	406 880	93	408 786	100	397 zł
2.	dotacje budżetu państwa	317 212	271 252	86	258 754	95	252 zł
3.	udział w %	72	67	x	63	x	x
4.	środki własne gminy (w tym środki z innych źródeł)	114 813	126 865	110	144 060	114	140 zł
5.	udział w %	26	31	x	35	x	x
6.	środki EFS	7 073	8 763	124	5 972	68	6 zł
7.	udział w %	2	2	x	2	x	x
8.	POMOC SPOŁECZNA w tym:	208 212	175 122	84	183 025	105	178 zł
9.	świadczenia pieniężne	51 867	54 091	104	58 005	107	56 zł
10.	usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze	10 922	11 036	101	12 541	114	x
11.	pomoc na dożywianie	24 666	23 923	97	23 520	98	x
12.	odpłatność gmin za pobyt osób w domach pomocy społecznej	16 181	20 288	125	22 925	113	x
13.	utrzymanie OPS	45 374	47 595	105	50 974	107	x
14.	utrzymanie środowiskowych domów samopomocy	7 029	7 048	100	6 164	87	x
15.	IINE PROGRAMY, w tym: utrzymanie innych jednostek (KIS i CIS)	6 178	6 971	113	6 736	97	x
16.	przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	450	641	142	768	120	x
17.	składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za niektóre osoby pobierające zasiłki z pomocy społecznej	1 091	1 181	108	1 286	109	x
18.	usuwanie skutków powodzi	44 454	2 348	5	106	5	x
19.	INNE ZADANIA w tym:	230 886	231 758	100	225 761	97	x
20.	świadczenia rodzinne	198 684	196 436	99	192 371	98	187 zł
21.	składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne	502	716	143	799	112	x
22.	przeciwdziałanie alkoholizmowi	7 444	7 935	107	8 483	107	x
23.	ryczałty i dodatki mieszkaniowe	14 148	15 148	107	15 579	103	15 zł
24.	prace społecznie-użyteczne	1 786	1 213	68	1 503	124	x
25.	środki EFS na realizację projektów	8 322	10 310	124	7 026	68	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPIPS-03 za lata 2010-2011, gminnych ocen zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w 2011 r. oraz informacji OUV w Opolu

Koszt zadań pomocy społecznej w 2011 r. wyniósł ogółem 175 mln zł i w porównaniu do 2010 r. spadł o 16%, na co wpływ miało zmniejszenie środków przeznaczonych w 2010 r. na usuwanie skutków powodzi. Pozostałe koszty zadań zostały zwiększone, w tym najbardziej:

- + koszt związany z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie (wzrost o 42%);
- + odpłatność ponoszona przez gminy za pobyt osób w domach pomocy społecznej (wzrost o 25% do kwoty ponad 20 mln zł w 2011 r.);
- + koszt prowadzenia innych jednostek (najczęściej całkowicie finansowanych przez samorząd) – wzrost o 13%;
- + koszt składek na ubezpieczenie zdrowotne klientów pomocy społecznej – wzrost o 8%;
- + koszt świadczeń pieniężnych (wzrost o 4%).

Spośród wszystkich zadań gminy spadek kosztu (o 3%) zanotowano jedynie w przypadku realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (spadła wartość środków własnych gminy i dotacji budżetu państwa).

Według prognozy – w 2012 r. koszt zadań pomocy społecznej wzrośnie o 5% i przekroczy 183 mln zł, w tym najbardziej wzrosną:

- + wydatki związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie – o 20%,
- + wydatki na świadczenia pieniężne – o 7%,
- + wydatki na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze o 14%,
- + odpłatność gmin za pobyt osób w domach pomocy społecznej – o 13%.

5.1.1 Koszt świadczeń udzielonych przez ośrodki pomocy społecznej w latach 2010-2012

W 2011 r. ośrodki pomocy społecznej udzieliły wsparcia 38 706 osobom i rodzinom, tj. o 5 % mniej niż w 2010 r.

Koszt świadczeń pieniężnych i niepieniężnych (bez środków na usuwanie skutków klęski żywiołowej i utrzymania ośrodka pomocy społecznej) wyniósł ponad 109 mln zł i w stosunku do 2010 r. był większy o 5%.

W 2011 r. średnia wartość pomocy przypadająca na jednego klienta pomocy społecznej wyniosła 2 824 zł, tj. o 12 % więcej niż w 2010 r.

Tabela 25. Klienci i koszt pomocy środowiskowej w latach 2010-2012 (bez środków na usuwanie skutków klęski żywiołowej i utrzymanie OPS)

Lp.	Wyszczególnienie	Koszt pomocy w tys. zł i klienci ośrodków pomocy społecznej w:				
		2010 r.	2011 r.	Wzrost/spadek w 2011 r. 2010 r. = 100%	2012 r. - prognoza	Wzrost/spadek w 2012 r. 2011 r. = 100%
1.	Klienci ośrodków pomocy społecznej	40 674	38 706	95	40 099	104
2.	KOSZT ŚWIADCZEŃ W TYS. ZŁ (bez środków na usuwanie skutków klęski żywiołowej i utrzymania ośrodka pomocy społecznej)	102 721	109 332	105	108 993	100
3.	z tego:					
4.	Budżet gminy	54 437	60 253	111	65 067	108
5.	Budżet państwa	48 284	49 079	102	43 926	90
6.	w tym:					
7.	zasiłki stałe (dotacja budżetu państwa)	12 496	13 073	105	11 577	89
8.	zasiłki okresowe	21 419	21 528	101	22 039	102
9.	w tym: dotacja budżetu państwa	21 025	21 172	101	20 760	98
10.	środki własne gminy	394	356	90	br. danych	x
11.	zasiłki celowe	18 092	19 137	106	17 927	94
12.	pośliki	24 666	23 923	97	20 256	85
13.	w tym dotacja budżetu państwa	13 325	13 421	101	10 136	76
14.	usługi opiekuńcze	9 484	10 641	112	11 246	106
15.	w tym: specjalistyczne usługi opiekuńcze	1 438	1 413	98	1 453	103
16.	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	16181	20 297	125	24 504	121
17.	pozostałe świadczenia	383	733	191	1 444	197
18.	Średni - roczny koszt świadczeń przypadający na 1 klienta OPS w zł	2 525	2 824	112	2 719	96
19.	Średnia wartość zasiłków pieniężnych (stałe, okresowe i celowe) w zł	1 279	1 388	109	1 339	96
20.	Średnia wartość zasiłków pieniężnych sfinansowanych ze środków własnych gmin w zł	461	504	109	x	x

Zródło: oceny zasobów pomocy społecznej w gminach woj. opolskiego za 2011 r.

W 2011 r. koszt pomocy pieniężnej sfinansowanej ze środków własnych gmin wyniósł ogółem 19 493 tys. zł, z tego:

- 356 tys. zł przeznaczono na wypłatę zasiłków okresowych;
- 19 137 tys. zł na zasiłki celowe.

W latach 2010-2011 w zakresie wypłacanych świadczeń pieniężnych w woj. opolskim zaobserwowano:

- nieznaczny wzrost kosztu zasiłków okresowych o 1%, jednak tylko w części finansowanej z budżetu państwa;
- ograniczenie pomocy finansowanej ze środków własnych gmin o 10%, tzn. zasiłków okresowych – z 394 tys. zł w 2010 r. do 356 tys. zł w 2011 r. ;
- w związku ze spadkiem liczby świadczeniobiorców w 2011 r. wzrosła wartość rocznej pomocy ogółem o 11% oraz o 9% w zakresie świadczeń pieniężnych (w zakresie środków własnych gmin średnia wartość rocznej pomocy wzrosła z 461 zł w 2010 r. do 504 zł w 2011 r.).

W 2011 r. - podobnie jak w latach poprzednich, spadł udział gmin w finansowaniu zasiłków okresowych ³². Spośród 71 gmin woj. opolskiego tylko 13 gmin (w 2010 r. – 12

³² Nadal obowiązuje zasada, polegająca na finansowaniu zasiłków okresowych w dwóch częściach" w części budżetu państwa (50% różnicy między dochodem osoby/rodziny a jej kryterium dochodowym), w drugiej części ze środków własnych gminy.

gmin) wypłacało zasiłki okresowe w części finansowanej ze środków własnych. Były to: Prószków, Zawadzkie, Dobrzeń Wielki, Zdieszowice, Skarbimierz, Gogolin, Murów, Namysłów, Kędzierzyn – Koźle, Lubsza, Lewin Brzeski, Wołczyn i Wilków.

Średnia – miesięczna wartość świadczeń pieniężnych przypadających na 1 osobę/rodzinę wynosiła w 2011 r. 315 zł. Oznacza to, że świadczenia pieniężne wypłacane były na niskim poziomie - nie przekraczającym wartości minimum egzystencji, które w 2011 r. wynosiło na jedną osobę w 4-osobowej rodzinie 425,74 zł i w stosunku do 2010 r. wzrosło o 23,76 zł, tj. o prawie 6 %.

W konsekwencji, **we wszystkich typach gospodarstw domowych** (poza 1-osobowym gospodarstwem emeryckim), **wartości minimum egzystencji są wyższe niż kryterium dochodowe w pomocy społecznej** ³³. Dotyczy to szczególnie rodzin wychowujących dwoje i troje dzieci, gdzie kryterium dochodowe jest niższe od minimum egzystencji odpowiednio o 18 % i 20 %. A w relacji do minimum socjalnego - ustawowa granica ubóstwa stanowi około połowę jego wartości (w rodzinach z dwójką dzieci – 44 %).

Tabela 26. Minimum egzystencji i minimum socjalne w relacji do kryterium dochodowego w pomocy społecznej w latach 2010-2011 w zł

Lp.	Wyszczególnienie	Rok	Gospodarstwa pracownicze			Gospodarstwa emeryckie	
			1-osobowe	4-osobowe (rodzice i dwoje dzieci)	5-osobowe (rodzice i troje dzieci)	1-osobowe	2-osobowe
1	Minimum egzystencji	2010	472,72	401,98	413,97	447,54	371,91
		2011	500,68	425,74	438,63	474,20	394,54
2	Minimum socjalne	2010	929,76	754,64	737,30	943,52	776,69
		2011	983,46	805,38	782,94	984,38	811,83
3	Ustawowa granica ubóstwa (kryterium dochodowe w pomocy społecznej)	2010/2011	477,00	351,00	351,00	477,00	351,00
Minimum socjalne i minimum egzystencji a wartość kryterium dochodowego w pomocy społecznej w %							
4	Wartość kryterium dochodowego do minimum egzystencji w % (wiersz 3 do wiersz 1)	2011	95	82	80	101	89
5	Wartość kryterium dochodowego do minimum socjalnego w % (wiersz 3 do wiersz 2)	2011	49	44	45	48	43

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych http://www.ipiss.com.pl/www_me_2010_sr.pdf, oraz http://www.ipiss.com.pl/www_ms_2010_sr.pdf (27.03.2012 r., godz. 13¹⁰)

³³ Za Instytutem Pracy i Spraw Socjalnych http://www.ipiss.com.pl/badania/me_gosp_prac_1993_2011.pdf (29.03.2012 r. 10⁰⁰)

5.2 Zadania powiatu, w tym koszt świadczeń udzielonych przez powiatowe centra pomocy rodzinie

Tabela 27. Środki finansowe przeznaczone przez powiaty na zadania pomocy społecznej oraz inne zadania z zakresu polityki społecznej w latach 2010-2012 w tys. zł.

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2010	Rok 2011	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r. = 100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. = 100%
1.	ŚRODKI - ogółem	149 433	151 847	102	161 482	106
2.	w tym:					
3.	DOTACJE Z BUDŻETU PAŃSTWA	37 132	35 479	96	34 107	96
4.	udział w %	25	23	X	21	X
5.	ŚRODKI WŁASNE POWIATU	88 399	96 509	109	104 877	109
6.	udział w %	59	64	X	65	X
7.	ŚRODKI PFRON	9 490	9 602	101	14 729	153
8.	udział w %	6	6	X	9	X
9.	ŚRODKI EFS	14 412	10 257	71	7 769	76
10.	udział w %	10	7	X	5	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPIPS-03 za lata 2010-2011, gminnych ocen zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w 2011 r. oraz informacji OUW w Opolu

W 2011 r. na zadania pomocy społecznej oraz inne zadania z zakresu polityki społecznej realizowane przez powiat przeznaczono ponad **151 mln zł**, w tym:

- ✓ 35 mln zł (23%) to dotacje budżetu państwa,
- ✓ 96 mln zł (64%) to środki własne powiatu,
- ✓ 20 mln zł (13%) stanowiły pozostałe środki z PFRON oraz EFS).

W porównaniu do 2010 r.:

- łączna dotacja budżetu państwa zmniejszyła się o 4% (głównie są to środki przeznaczone na utrzymanie miejsc w domach pomocy społecznej),³⁴
- spadły o prawie 30% środki pochodzące z EFS (z uwagi na mniejszą liczbę realizowanych projektów),
- o 9% zwiększyły się środki własne powiatu.

Według prognozy – w 2012 r. nastąpi dalszy wzrost kosztu realizacji większości zadań – łącznie o 6%, w tym:

- wzrosną środki własne powiatu – o 9%,
- wzrosną środki PFRON przeznaczone na pomoc osobom niepełnosprawnym – o 53%,

Natomiast w dalszym ciągu zmniejszać się będą dotacje budżetu państwa (o 4%) oraz środki EFS na realizację projektów w ramach PO KL (o 24%).

³⁴ Dotacja budżetu państwa na realizację zadań powiatu przeznaczona jest głównie na finansowanie miejsc w domach pomocy społecznej dla mieszkańców przyjętych do domów przed 1 marca 2004 r. Liczba tych osób systematycznie maleje, w związku z tym dotacja udzielana na każdego mieszkańca odpowiednio zmniejsza się.

Tabela 28. Środki finansowe przeznaczone przez powiaty na zadania pomocy społecznej i inne zadania z zakresu polityki społecznej w latach 2010-2012 w tys. zł - zadania

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2010	Rok 2011	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r. = 100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. = 100%
1.	KOSZT ZADAŃ POWIATU - RAZEM	149 433	151 847	102	161 482	106
2.	ZADANIA POMOCY SPOŁECZNEJ					
3.	OGÓŁEM	125 531	131 988	105	138 984	105
4.	<i>w tym:</i>					
5.	Utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie	6 796	6 742	99	6 894	102
6.	Prowadzenie mieszkań chronionych	5	6	120	9	150
7.	Prowadzenie i rozwój domów pomocy społecznej	72 732	78 505	108	81 185	103
8.	<i>w tym dotacja budżetu państwa</i>	35 120	34 232	97	32 418	95
9.	Prowadzenie powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	378	353	93	353	100
10.	Pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu	18 734	18 363	98	19 390	106
11.	Organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej	121	147	121	218	148
12.	Kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych i ustalanie wysokości odpłatności rodziców i opiekunów prawnych za pobyt dzieci w tych placówkach	10 458	10 419	100	10 413	100
13.	Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz pokrywanie wydatków związanych z kontynuowaniem nauki osobom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo-wychowawczych, schroniska, zakłady poprawcze, domy pomocy społecznej i rodziny zastępcze	3 488	2 795	80	3 523	126
14.	Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych i udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz ustalanie wysokości odpłatności rodziców za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych	12 819	14 658	114	16 999	116
15.	POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM					
16.	OGÓŁEM (PFRON + środki własne)	4 995	5 083	102	10 066	198
17.	<i>w tym:</i>					
18.	Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym	1 023	925	90	2 373	257
19.	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	229	114	50	393	345
20.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	2 243	2 970	132	4 201	141
21.	Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, w komunikowaniu się i technicznych	978	807	83	2 128	264
22.	Przystosowanie tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych	522	267	51	971	364
23.	INNE ZADANIA					
24.	Środki finansowe na utrzymanie warsztatów terapii zajęciowej utworzonego przez powiat	4 495	4 519	101	4 663	103
25.	ŚRODKI EFS NA PROJEKTY					
26.	Liczba projektów EFS ogółem	35	33	94	27	82
27.	Środki EFS na projekty ogółem (tys. zł.)	14 412	10 257	71	7 769	76

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPiPS-03 za lata 2010-2011, gminnych ocen zasobów pomocy społecznej woj. opolskiego w 2011 r. oraz informacji OUV w Opolu

W 2011 r. powiaty woj. opolskiego wydatkowały ogółem 151 847 tys. zł, realizując następujące zadania:

- ✓ prowadzenie i rozwój domów pomocy społecznej – 78 505 tys. zł,
- ✓ pokrywanie kosztu utrzymania dzieci z terenu powiatu i z innych powiatów, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych – 18 363 tys. zł,
- ✓ kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych i ustalanie odpłatności rodziców i opiekunów prawnych za pobyt dzieci w tych placówkach – 10 419 tys. zł,
- ✓ organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, w tym pokrywanie kosztu utrzymania dzieci umieszczonych w tych rodzinach – 14 658 tys. zł,
- ✓ pomoc na kontynuowanie nauki oraz usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych – 2 795 tys. zł,
- ✓ utrzymania powiatowych centrów pomocy rodzinie – 6 742 tys. zł,
- ✓ pozostałe zadania – 506 tys. zł.

Na 2012 r. powiaty zaplanowały wzrost środków finansowych przeznaczonych na realizację większości zadań, w tym na:

- ✓ pomoc pieniężną dla rodzin zastępczych – o 16%,
- ✓ pomoc na usamodzielnienie wychowanków – o 26%,
- ✓ organizowanie specjalistycznego poradnictwa – o 48%;

Ponadto zaplanowano zwiększyć środki na zadania finansowane ze środków PFRON i przeznaczone na:

- ✓ dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych (2,6-krotny wzrost),
- ✓ dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych (3,5-krotny wzrost),
- ✓ przystosowanie stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych (3,6-krotny wzrost).

5.3 Zadania gmin i powiatów – razem

W 2011 r. na realizację zadań pomocy społecznej oraz innych zadań polityki społecznej w woj. opolskim gminy i powiaty przeznaczyły prawie 559 mln zł, z czego budżet państwa sfinansował prawie 307 mln zł (55%), a budżet samorządu 223 mln zł (40%).

Z 223 mln zł wydatkowanych z budżetów samorządów:

- ✚ 126 865 tys. zł pochodziło z budżetów gmin;
- ✚ 96 509 tys. zł budżetów powiatów.

Prawie 29 mln zł (5%) stanowiły pozostałe wydatki, w tym głównie pochodzące ze środków EFS na realizację projektów w ramach PO KL.

Tabela 29. Koszt pomocy społecznej oraz innych zadań polityki społecznej w woj. opolskim w latach 2010-2012 – razem zadania gmin i powiatów w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	Koszt zadań realizowanych przez gminy i powiaty w woj. opolskim w:				
		2010 r.	2011 r.	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010 r. = 100%	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. = 100%
1.	OGÓŁEM	588 531	558 727	95	570 268	102
2.	<i>w tym:</i>					
3.	finansowany z budżetu państwa	354 344	306 731	87	292 861	95
4.	finansowany z budżetu samorządu	203 212	223 374	110	248 937	111
5.	<i>z tego budżet gmin</i>	<i>114 813</i>	<i>126 865</i>	110	<i>144 060</i>	114
6.	<i>z tego budżet powiatów</i>	<i>88 399</i>	<i>96 509</i>	109	<i>104 877</i>	109
7.	pozostałe środki	30 975	28 622	92	28 470	99
8.	<i>udział % budżetu państwa</i>	60	55	X	51	X
9.	<i>udział % budżetu samorządu</i>	35	40	X	44	X
10.	<i>udział % pozostałych środków</i>	5	5	x	5	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie ocen zasobów pomocy społecznej gmin i powiatów oraz informacji OUV w Opolu

W porównaniu do 2010 r. koszt realizowanych zadań w woj. opolskim zmniejszył się o 5 %, przy czym:

- ✓ koszt budżetu państwa spadł o 13 %, w tym głównie wydatki związane z usuwaniem skutków powodzi, dotacje na utrzymanie domów pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- ✓ o 10 % zwiększył się koszt budżetu samorządu (o 10% wzrosły wydatki gmin, a o 9% wydatki powiatów),
- ✓ procentowy udział budżetów samorządów w finansowaniu zadań pomocy społecznej i innych zadań z zakresu polityki społecznej zwiększył się w latach 2010-2011 o 5 pkt. proc. – z 35 do 40%.

Na 2012 r. zaplanowano dalszy wzrost kosztu realizowanych zadań (razem o 2%), w tym o 14% wydatków gmin i o 9% wydatków powiatów. Natomiast dalszemu zmniejszaniu ulegać będą dotacje budżetu państwa.³⁵

³⁵ Przekazane przez gminy informacje nie uwzględniają planów rządu podwyższenia kryterium dochodowego w pomocy społecznej oraz w systemie świadczeń rodzinnych prognozowanych w IV kwartale 2012 r. Za: „Rzeczpospolita”, *Zasilek celowy od 456 zł dochodu na osobę*, 17 maja 2012 r., s. 6.

6 Zwiększenie zasobów pomocy społecznej

6.1 Zadania gminy i powiatu

Tabela 30. Zasoby pomocy społecznej w 2011 r. oraz planowane ich zwiększenie w latach 2012-2014

Lp.	Wyszczególnienie	Zwiększenie zasobów pomocy społecznej - gminy i powiaty woj. opolskiego							
		Rok 2011		Przewidywany koszt w tys. zł w:					
		Liczba instytucji	Koszt w tys. zł	2012 r.	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. = 100%	2013 r.	Wzrost / spadek w 2013 r. 2012 r. = 100%	2014 r.	Wzrost / spadek w 2014 r. 2013 r. = 100%
1.	Domy pomocy społecznej	28	79 942	82 707	103	85 516	103	87 928	103
2.	w tym:								
3.	dotacja budżetu państwa		34 232	32 418	95	33 081	102	33 506	101
4.	środki własne	27 domów powiatowych i 1 dom gminny	15 529	16 867	99	17 749	105	18 729	106
5.	pozostałe środki (w tym odpłatność mieszkańców i gmin za pobyt osób w DPS)		30 181	33 422	111	34 686	104	35 693	103
6.	Srodowiskowe domy samopomocy	11	7 422	6 605	89	6 971	106	7 243	104
7.	w tym:								
8.	dotacja budżetu państwa	10 domów gminnych i 1 powiatowy	6 715	5 769	86	6 155	107	6 393	104
9.	środki własne powiatu i gminy		707	836	118	816	98	850	104
10.	Dzienne domy pomocy	13	5 907	6 866	116	7 154	104	7 443	104
11.	w tym:								
12.	dotacja budżetu państwa		0	0		0		0	
13.	środki własne gminy		5 907	6 866	116	7 154	104	7 443	104
14.	Noclegownie, schroniska i domy dla bezdomnych	10	1 733	1 783	103	1 879	105	1 995	106
15.	w tym:								
16.	dotacja budżetu państwa		26	20	77	34	170	30	88
17.	środki własne gminy		1 707	1 763	103	1 845	105	1 965	107
18.	Centra integracji społecznej	2	1364	1502	110	1600	107	1680	105
19.	w tym:								
20.	dotacja budżetu państwa		217	230	106	230	100	230	100
21.	środki własne gminy oraz pozostałe środki		1147	1272	111	1370	108	1450	106
22.	EFS		0	0	x	0	x	0	x
23.	Kluby integracji społecznej	7	362	245	68	245	100	297	121
24.	w tym:								
25.	dotacja budżetu państwa		36	0	x	0	x	0	x
26.	środki własne gminy oraz pozostałe środki		186	150	81	147	98	267	182
27.	EFS		140	95	68	98	103	30	31
28.	Warsztaty terapii zajęciowej	15	10 484	10 559	101	10 778	102	10 807	100
29.	w tym:								
30.	dotacja budżetu państwa		5 963	5 960	100	6 163	103	6 190	100
31.	środki własne powiatu i organizacji pozarządowych		4 521	4 598	102	4 607	100	4 617	100
32.	Zakłady aktywności zawodowej	2	2 532	2 595	102	2 581	99	2 581	100
33.	w tym:								
34.	dotacja budżetu państwa		1 071	1 071	100	1 071	100	1 071	100
35.	środki własne gminy i org. pozarządowych		1 461	1 524	104	1 510	99	1 510	100
36.	Mieszkania chronione	5	330	729	221	761	106	774	102
37.	w tym:								
38.	dotacja budżetu państwa		0	0	x	0	x	0	x
39.	środki własne gminy i powiatu		330	729	221	761	106	774	102
40.	Ośrodki interwencji kryzysowej	6	1 026	1 192	116	1 233	103	1 295	105
41.	w tym:								
42.	dotacja budżetu państwa		0	0		0		0	
43.	środki własne powiatu		1 026	1 192	116	1 233	103	1 295	105
44.	Dzienne placówki opiekuńczo-wychowawcze	23	9 293	9 824	106	10 173	104	10 241	101
45.	w tym:								
46.	dotacja budżetu państwa		59	68	115	71	104	74	104
47.	środki własne gminy		9 234	9 756	106	10 102	104	10 167	101

Źródło: opracowanie własne na podstawie ocen zasobów pomocy społecznej gmin i powiatów, MPIPS-03 za 2011 r. oraz materiałów własnych

Większość instytucji pomocy społecznej woj. opolskiego finansowana jest z dwóch źródeł – budżetu państwa oraz środków samorządu, których wysokość systematycznie wzrasta, w przeciwieństwie do systematycznie zmniejszających się środków budżetu państwa.

Na 2012 r. i kolejne lata gminy i powiaty zaplanowały wzrost kosztów utrzymania większości instytucji pomocy społecznej oraz instytucji działających w jej otoczeniu, przy coraz większym zaangażowaniu środków własnych. Dotyczy to szczególnie:

- dziennych domów pomocy (planowany w 2012 r. wzrost kosztów wynosi 16%, a kolejnych latach o dalsze 8%),
- noclegowni, schronisk i domów dla bezdomnych (szacuje się wzrost kosztów w 2012 r. o 3% i kolejne 12% do 2014 r.),
- środowiskowych domów samopomocy (o 13% do 2014 r.),
- ośrodków interwencji kryzysowej (o 16% w 2012 r.),
- mieszkań chronionych (ponad 2-krotnie w 2012 r.).

6.2 Domy pomocy społecznej

Tabela 31. Domy pomocy społecznej – koszt utrzymania w latach 2011-2014

Lp.	Powiat	DOM POMOCY SPOŁECZNEJ															
		Wartość nakładów w tys. zł – ogółem, tym:				Środki powiatu				Dotacje z budżetu państwa				Pozostałe środki			
		Rok 2011	Lata następne			Rok 2011	Lata następne			Rok 2011	Lata następne			Rok 2011	Lata następne		
			2012 r.	2013 r.	2014 r.		2012 r.	2013 r.	2014 r.		2012 r.	2013 r.	2014 r.		2012 r.	2013 r.	2014 r.
1	brzeski	3 275	3 438	3 610	3 791	1 445	1 517	1 496	1 572	1 830	1 921	2 114	2 219	0	0	0	0
2	glubczycki	18 991	19 441	20 960	21 171	0	0	0	0	8 246	7 807	7 795	7 936	10 745	11 634	13 165	13 235
3	kędzierzyńsko-kozielski	3 148	4 141	4 141	4 141	933	1 971	1 971	1 971	2 215	2 170	2 170	2 170	0	0	0	0
4	kluczborski	5 898	5 727	6 574	6 902	3 673	3 972	4 544	4 960	2 225	1 755	2 030	1 942	0	0	0	0
5	krakowicki	738	772	772	772	579	624	624	624	159	148	148	148	0	0	0	0
6	namysłowski	1 679	1 611	1 656	1 703	270	307	317	326	487	402	412	424	922	902	927	953
7	nyski	7 399	8 277	7 358	7 425	1 180	1 253	1 309	1 384	2 608	2 564	2 598	2 491	3 611	4 460	3 451	3 550
8	oleski	3 229	3 479	3 750	4 050	0	0	0	0	1 406	1 406	1 406	1 406	1 823	2 073	2 344	2 644
9	m. Opole	6 273	6 487	6 554	6 624	0	0	0	0	1 157	1 019	993	963	5 116	5 468	5 561	5 661
10	opolski	9 400	9 193	9 225	9 687	2 879	2 739	2 876	3 020	6 433	6 047	6 349	6 667	88	407	0	0
11	prudnicki	4 599	4 397	4 530	4 660	2 800	2 689	2 880	3 060	1 783	1 708	1 650	1 600	16	0	0	0
12	strzelecki	13 876	14 222	14 784	15 320	333	273	130	130	5 683	5 471	5 416	5 540	7 860	8 478	9 238	9 650
	Razem domy powiatowe	78 505	81 185	83 914	86 246	14 092	15 345	16 147	17 047	34 232	32 418	33 081	33 506	30 181	33 422	34 686	35 693
	DPS o zasięgu gminnym w Kamionku (gm. Gogolin)	1 437	1 522	1 602	1 682	1 437	1 522	1 602	1 682	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie ocen zasobów pomocy społecznej gmin i powiatów, MPIPS-03 za 2011 r. oraz materiałów własnych

W 2011 r. potrzeby związane z bieżącym utrzymaniem 27 powiatowych domów pomocy społecznej w woj. opolskim wyniosły ogółem 78 505 tys. zł. Natomiast koszt utrzymania jednego DPS-u o zasięgu gminnym (w Kamionku w gminie Gogolin) w 2011 r. wyniósł 1 437 tys. zł.

Łączny koszt utrzymania 28 domów pomocy społecznej w 2011 r. wyniósł 79 942 tys. zł.

Według szacunków powiatów w kolejnych latach środki na DPS-y wzrosną do 86 246 tys. zł, tj. o 10%, a Gminy Gogolin na DPS w Kamionku do 1 682 tys. zł, tj. o 17%.

Zgodnie z prognozami dotacja budżetu państwa będzie systematycznie spadać, ponieważ jest on przeznaczona wyłącznie na utrzymanie miejsc dla osób umieszczonych w DPS-ach przez 1 marca 2004 r., których liczba sukcesywnie zmniejsza się. Natomiast wzrastać będą: odpłatność samych mieszkańców za pobyt w DPS – do 2014 r. o ok.19% oraz środki własne powiatów – łącznie o 21% do 2014 r..

W 2011 r. w 28 domach pomocy społecznej woj. opolskiego było 2 952 miejsca dla osób starszych i niepełnosprawnych wymagających całodobowej opieki i pielęgnacji, (w tym 2 908 miejsc w domach powiatowych i 44 miejsca w domu gminnym).

Średni miesięczny koszt utrzymania 1 miejsca w domu pomocy społecznej o zasięgu powiatowym w 2011 r. wyniósł 2 360 zł i wahał się od 1 852 zł w DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych w Nysie do 2 890 zł w DPS w Namysłowie.

Tabela 32. Średni, miesięczny koszt utrzymania domów pomocy społecznej w woj. opolskim w 2011 r.

Lp.	Powiat / DPS	Liczba domów	Liczba miejsc	Średni miesięczny koszt utrzymania 1 miejsca w zł
1.	Powiat brzeski	2	148	
2.	DPS Grodków		53	2 477
3.	DPS Jędrzejów		88	2 282
4.	Powiat głubczycki	2	722	
5.	DPS Klisino		672	2 403
6.	DPS Kietrz		50	2 303
7.	Powiat kędzierzyńsko-kozielski	2	123	
8.	DPS K-Koźle (Sławięcice)		70	2 377
9.	DPS K-Koźle (ul. Łukasiewicz)		53	2 267
10.	Powiat kluczborski	2	210	
11.	DPS Kluczbork		140	2 347
12.	DPS Gierałcice		70	2 491
13.	Powiat krapkowicki	1	22	2 601
14.	Powiat namysłowski	1	49	2 890
15.	Powiat nyski	4	296	
16.	DPS Korfantów		56	2 336
17.	DPS Nysa, ul Świętojańska		55	1 852
18.	DPS Nysa, Al. Wojska Pol.		80	2 036
19.	DPS Koperniki		105	1 979
20.	Powiat oleski	2	112	
21.	DPS Radawie		70	2 491
22.	DPS Borki Wielkie		42	2 100
23.	Miasto Opole	2	190	
24.	Opole – Szpitalna		52	2 520
25.	Opole – DPS Kombatant		138	2 508
26.	Powiat opolski	3	391	
27.	Prószków		216	2 500
28.	Dobrzeń Wielki		55	2 400
29.	Czarnowąsy		120	2 200
30.	Powiat prudnicki	3	190	

Lp.	Powiat / DPS	Liczba domów	Liczba miejsc	Średni miesięczny koszt utrzymania 1 miejsca w zł
31.	DPS Grabina		50	2 362
32.	DPS Prudnik		78	2 165
33.	DPS Raclawice Śl.		62	2 514
34.	Powiat strzelecki	3	455	
35.	DPS Strzelce Op.		235	2 494
36.	DPS Zawadzkie		110	2 426
37.	DPS Kadłub		110	2 426
38.	Razem domy powiatowe	27	2 908	2 360
39.	Kamionek (gm. Gogolin)	1	44	2 722

Zródło: na podstawie informacji zamieszczonych w Dziennikach Urzędowy woj. opolskiego przez starostów powiatów i Prezydenta Miasta Opola w 2011 r.

6.3 Środowiskowe domy samopomocy

Koszt utrzymania 11 ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2011 r. wyniósł ogółem 7 422 tys. zł.

Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej i prawie całkowicie finansowane jest ze środków budżetu państwa, stąd udział środków własnych gmin i powiatu oleskiego (jedyne w województwie powiatowy ośrodek wsparcia dla zaburzonych psychicznie) jest niewielki - w 2011 r. wynosił 717 tys. zł. W prawdzie w 2012 r. środki własne samorządu wzrosły o 18% (do kwoty 836 tys. zł), jednak na kolejne lata nie zaplanowano takiego zwiększenia, natomiast oczekuje się utrzymania poziomu dotacji budżetu państwa z 2011 r.

W 2014 r. koszt utrzymania ŚDS-ów wynosić ma 7 243 tys. zł.

Tabela 33. Koszt utrzymania środowiskowych domów samopomocy w woj. opolskim w latach 2011-2014

Lp.	Powiat	Środowiskowe domy samopomocy												Liczba miejsc	Średni koszt utrzymania 1 miejsca w 2011 r. w zł
		Koszt utrzymania ogółem				w tym dotacja budżetu państwa				środki własne samorządu					
		Rok													
2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014				
1.	Głubczyce	863	714	749	786	800	648	680	714	63	66	69	72	60	1 199
2.	Kędzierzyn-Koźle	846	804	844	886	547	486	510	536	299	318	334	350	45	1 567
3.	Kluczbork	1 005	665	610	640	950	510	550	570	55	155	60	70	47	1 782
4.	Krapkowice	674	606	627	649	501	465	481	498	173	141	146	151	43	1 306
5.	Namysłów	479	466	487	487	446	434	450	450	33	32	37	37	40	998
6.	Nysa	627	533	630	629	624	530	630	629	3	3	0	0	50	1 045
7.	Opole	1 004	994	1 060	1 132	1 004	994	1 060	1 132	0	0	0	0	90	930
8.	Prudnik	718	648	667	687	718	648	667	687	0	0	0	0	60	997
9.	Strzelce Op.	832	734	830	850	754	637	680	700	78	97	150	150	59	1 175
10.	Olesno (Sowczyce)	374	441	467	497	371	417	447	477	3	24	20	20	30	1 038
11.	Razem	7 422	6 605	6 971	7 243	6 715	5 769	6 155	6 393	707	836	816	850	524	1 180

Zródło: opracowanie własne na podstawie ocen zasobów pomocy społecznej gmin i powiatów, MPIPS-03 za 2011 r. oraz materiałów własnych

W 2011 r. koszt utrzymania 1 miejsca w środowiskowym domu samopomocy wyniósł średnio 1 180 zł i największy był w ŚDS w Kluczborku – 1 782 zł (ŚDS otrzymał dodatkowe środki na inwestycje), a najniższy w ŚDS w Prudniku i Namysłowie (odpowiednio 997 zł i 998 zł).

6.4 Dzielne domy pomocy

Tabela 34. Koszt utrzymania dziennych domów pomocy w woj. opolskim w latach 2011-2014

Lp.	Gmina	Dzielne domy pomocy								Liczba miejsc w 2011 r.	Średni koszt utrzymania 1 miejsca w 2011 r. w zł	Wzrost / spadek w 2014 r. <small>2011 r. = 100%</small>
		Koszt utrzymania - ogółem				Środki własne gminy						
		Rok										
		2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014			
1.	Głubczyce	328	349	363	377	328	349	363	377	136	201	115
2.	Kędzierzyn-Koźle	2 083	2 291	2 291	2 291	2 083	2 291	2 291	2 291	480	362	110
3.	Krapkowice	389	552	607	668	389	552	607	668	50	648	172
4.	Nysa	631	701	741	751	631	701	741	751	60	876	119
5.	Opole	2 153	2 355	2 456	2 562	2 153	2 355	2 456	2 562	460	390	254
6.	Prudnik	153	397	409	421	153	397	409	421	60	213	275
7.	Zdzieszowice	170	221	287	373	170	221	287	373	60	236	219
8.	Razem	5 907	6 866	7 154	7 443	5 907	6 866	7 154	7 443	1 306	377	126

Źródło: opracowanie własne na podstawie ocen zasobów pomocy społecznej gmin i powiatów, MPIPS-03 za 2011 r. oraz materiałów własnych

Na terenie woj. opolskiego funkcjonuje 13 dziennych domów pomocy, w których w 2011 r. było 1 306 miejsc.

Łączny koszt utrzymania tych placówek (całkowicie finansowany przez budżet gmin) wyniósł 5 907 tys. zł.

Do 2014 r. zaplanowano systematyczny wzrost środków na DDP – ogółem o 26% do kwoty 7 443 tys. zł, w tym największy wzrost zaplanował powiat prudnicki (prawie 3-krotny).

6.5 Ośrodki interwencji kryzysowej

Obecnie we wszystkich powiatach woj. opolskiego działa ośrodek lub punkt interwencji kryzysowej. Większość tych jednostek finansowana jest w ramach środków przeznaczonych na utrzymanie powiatowych centrów pomocy rodzinie. Jedynie 6 powiatów ma wydzielone na ten cel środki finansowe, których wysokość w 2011 r. wyniosła ogółem 1 026 tys. zł.

Zgodnie z prognozą do 2014 r. nakłady na ośrodki interwencji kryzysowej wzrosną do kwoty 1 295 tys. zł, tj. o 26%.

Tabela 35. Ośrodki interwencji kryzysowej w woj. opolskim

Lp.	Powiat	Wartość ogółem nakładów w tys. zł środki własne powiatu				Wzrost / spadek w 2014 r. % 2011 r.=100%
		Rok 2011	Lata następne			
			2012 r.	2013 r.	2014 r.	
1	brzeski	0	0	0	0	X
2	głubczycki	0	0	0	0	X
3	kędzierzyńsko-kozielski	0	0	0	0	X
4	kluczborski	33	49	24	24	73
5	krapakowicki	5	11	11	11	220
6	namysłowski	30	30	30	30	100
7	nyski	10	20	30	30	300
8	oleski	0	0	0	0	X
9	m. Opole	812	919	958	1 000	123
10	opolski	0	0	0	0	X
11	prudnicki	136	163	180	200	147
12	strzelecki	0	0	0	0	X
	X	1 026	1 192	1 233	1 295	126

Źródło: opracowanie własne na podstawie ocen zasobów pomocy społecznej gmin i powiatów, MPIPS-03 za 2011 r. oraz materiałów własnych

6.6 Warsztaty terapii zajęciowej

Tabela 36. Koszt utrzymania warsztatów terapii zajęciowej w woj. opolskim w latach 2011-2014 w tys. zł

Lp.	Powiat	Koszt utrzymania warsztatów terapii zajęciowej w woj. opolskim w latach 2011-2014 w tys. zł												
		Wartość nakładów ogółem				Wzrost / spadek w 2014 r. 2011=100%	w tym dotacja budżetu państwa				Środki własne powiatu oraz pozostałe środki			
		2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.		2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
1	brzeski	1 253	1 235	1 235	1 235	100	125	125	125	125	1 128	1 110	1 110	1 110
2	głubczycki	328	328	361	397	121	32	32	36	39	296	296	325	358
3	kędzierzyńsko-kozielski	542	625	625	625	115	54	62	62	62	488	563	563	563
4	kluczborski	493	493	493	493	100	49	49	49	49	444	444	444	444
5	krapakowicki	568	562	562	562	99	49	49	49	49	519	513	513	513
6	namysłowski	441	434	434	428	97	71	64	64	58	370	370	370	370
7	nyski	1 069	1 069	1 069	1 069	100	54	107	107	107	1 015	962	962	962
8	oleski	1 068	1 095	1 190	1 190	111	106	109	110	110	962	986	1 080	1 080
9	m. Opole	538	543	545	548	102	94	99	101	104	444	444	444	444
10	opolski	493	493	493	493	100	49	49	49	49	444	444	444	444
11	prudnicki	0	0	0	0	X	0	0	0	0	0	0	0	0
12	strzelecki	576	576	658	658	114	58	58	66	66	518	518	592	592
13	X	7 369	7 453	7 665	7 698	104	741	803	818	818	6 628	6 650	6 847	6 880
14	WTZ-ty w gminach	3115	3106	3116	3109	100	1357	1348	1354	1348	1758	1757	1762	1760
15	Razem woj.	10 484	10 559	10 781	10807	103	2098	2151	2172	2166	8386	8407	8609	8640

Źródło: opracowanie własne na podstawie ocen zasobów pomocy społecznej gmin i powiatów, MPIPS-03 za 2011 r. oraz materiałów własnych

WTZ-y funkcjonują obecnie we wszystkich powiatach województwa, z wyjątkiem powiatu prudnickiego.

W 2011 r. łączny koszt utrzymania 15 warsztatów terapii zajęciowej w woj. opolskim, w tym 4 placówek działających w gminach (prowadzonych przez stowarzyszenia lub fundacje) wyniósł 10 484 tys. zł.

Do 2014 r. planuje się zwiększyć te środki o 3% (o 4% wzrosnie dotacja budżetu państwa, a środki własne powiatów o 3%).

7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Według badania Klon/Jawor w 2010 r. w woj. opolskim na każde 10 tys. mieszkańców regionu przypadało 20 fundacji i stowarzyszeń. Jest to wskaźnik bliskim średniej wartości dla całego kraju. Przy czym należy zaznaczyć, że w województwie opolskim odnotowano w latach 2005 – 2010 jeden z największych w kraju, przyrost nowych organizacji pozarządowych (w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców)³⁶. Według danych stowarzyszenia Klon/Jawor w 2010 r. w województwie opolskim zarejestrowano 4076 organizacji, w tym 382 organizacje posiadające status pożytku publicznego³⁷.

Tabela 37. Liczba organizacji pozarządowych działających w wybranych obszarach w woj. opolskim

Lp.	Obszar działania	Liczba organizacji
1.	Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom w trudnej sytuacji życiowej	464
2.	Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	193
3.	Działalność na rzecz osób starszych	39
4.	Działalność charytatywna	112
5.	Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologii	74
6.	Przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój gospodarczy	247
7.	Promocja i organizacja wolontariatu	94
8.	Wspieranie NGO	30

Źródło: Baza Klon/Jawor

W 2011 r. gminy i powiaty stale współpracowały - w formie zlecenia zadań - z 79 organizacjami pozarządowymi (gminy z 72, a powiaty z 25 organizacjami).

Wartość zadań zleconych organizacją pozarządowym wyniosła prawie 20 mln zł i obejmowała m.in.:

- realizację usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osób chorych i niepełnosprawnych – wartość zlecenia 2 773 tys. zł,
- realizację specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi – 1 246 tys. zł,
- prowadzenie placówek pomocy społecznej (np. świetlic socjoterapeutycznych, ośrodków wsparcia) – 14 673 tys. zł.

Na 2012 r. gminy i powiaty zaplanowały o 2% mniejszą wartość zadań zleconych organizacjom pozarządowym, przy prawie tej samej liczbie zawartych umów.

³⁶ Zob. J. Herbst, J. Przewłocka, *Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych. Raport z badania 2010*. Stowarzyszenie Klon/Jawor. Warszawa 2011, s. 21

³⁷ <http://bazy.ngo.pl/>, (10.10.2011 r., godz. 14⁰⁰)

Tabela 38. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Lp.	Wyszczególnienie	Rok 2010	Rok 2011	2012 r. - prognoza	Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. = 100%
1.	ZLECONE ZADANIA PUBLICZNE – AR. 4 USTAWY O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO				
2.	Liczba organizacji pozarządowych posiadająca umowy współpracy (zleceń zadań) OGÓŁEM	96	96	97	101
3.	w tym w gminach	71	71	72	101
4.	w powiatach	25	25	25	100
5.	Wartość zleconych zadań publicznych organizacjom pozarządowym ogółem	13 840	20 422	19 912	98
6.	w tym przez samorząd gminny	4 610	6 437	6 077	94
7.	przez samorząd powiatowy	9 230	13 985	13 835	99
8.	WYBRANY RODZAJ USŁUG POMOCY SPOŁECZNEJ PROWADZONYCH PRZEZ ORGANIZACJE POZARZADOWE				
9.	Usługi opiekuńcze				
10.	Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	51	55	59	107
11.	Wartość zleceń w tys. zł	930	2 773	2 420	87
12.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze				
13.	Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	51	77	79	103
14.	Wartość zleceń w tys. zł	979	1 246	1 317	106
15.	Prowadzenie placówki pomocy społecznej				
16.	Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	4	4	3	75
17.	Wartość zleceń w tys. zł	9 943	14 673	14 425	98

Źródło: gminne i powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r. i materiały własne ROPS w Opolu

7.1 Podmioty ekonomii społecznej w woj. opolskim w 2011 r.

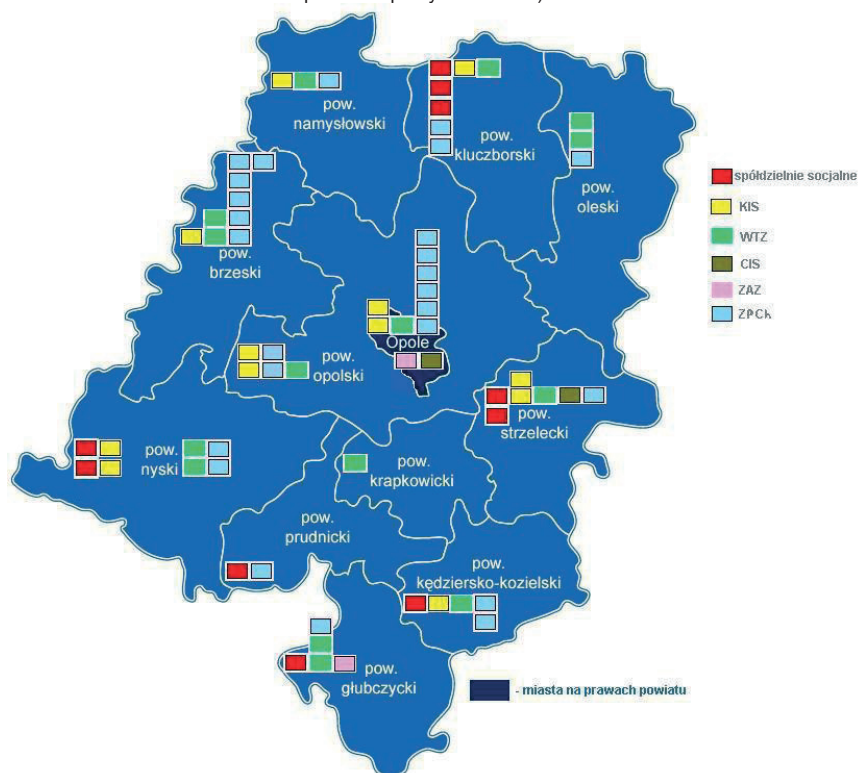
W odróżnieniu od stowarzyszeń i fundacji, podmioty ekonomii społecznej, w tym głównie spółdzielnie socjalne, prowadzą działalność gospodarczą, której zyski mogą być przeznaczane na tworzenie nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jednak w praktyce niezwykle trudno wyznaczyć jasną granicę pomiędzy organizacjami pozarządowymi działającymi nie dla zysku (*not for profit*), a podmiotami ekonomii społecznej funkcjonującymi raczej na zasadzie nie tylko dla zysku lub nie dla prywatnego zysku (*not only for profit* lub *not for private profit*). W konsekwencji, w pewnych sytuacjach stowarzyszenia i fundacje zaliczane są do podmiotów ekonomii społecznej, szczególnie gdy tworzą spółdzielnie socjalne, warsztaty terapii zajęciowej, kluby i centra integracji społecznej czy zakłady aktywności zawodowej.

W woj. opolskim funkcjonuje obecnie 151 podmiotów ekonomii społecznej, tj.:

- 10 spółdzielni socjalnych (3 w gminie Byczyna, 2 w Strzelcach Opolskich, po 1 w Nysie, Kędzierzynie-Koźlu, Skoroszycach, Głubczycach i Prudniku);
- 12 Klubów Integracji Społecznej (Grodków, Kędzierzyn-Koźle, Pokój, Głuchołazy, Nysa, Ozimek, Popielów, Zawadzkie, Byczyna, Strzelce Opolskie i 2 w Opolu);
- 2 Centra Integracji Społecznej (Byczyna, Strzelce Opolskie);

- 15 Warsztatów Terapii Zajęciowej (Głuchołazy, Kluczbork, Lewin Brzeski, Nysa, Olesno, Opole, Stare Siołkowice, Nowe Gołuszowice, Zawadzkie, Uszyce, Kędzierzyn-Koźle, Namysłów, Krapkowice, Brzeg i Głubczyce),
- 2 Zakłady Aktywności Zawodowej: w Opolu oraz w Branicach,
- 24 Zakłady Pracy Chronionej,
- 86 fundacji, stowarzyszeń oraz spółdzielni pracy i inwalidów prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność pożytku publicznego.

Mapa 8. Podmioty ekonomii społecznej w woj. opolskim (bez fundacji, stowarzyszeń oraz spółdzielni pracy i inwalidów)

Źródło: opracowanie własne ROPS w Opolu

Spółdzielnie socjalne działają w 6 spośród 12 powiatów województwa. Najwięcej z nich jest w gminie Byczyna (powiat kluczborski) – 3 spółdzielnie, w tym dwie to spółdzielnie osób prawnych. Przy ich powstaniu niezbędna była współpraca lokalnych samorządów z osobami bezrobotnymi i zagrożonymi wykluczeniem społecznym, co jest przykładem wzrostu świadomości społecznej o możliwościach stwarzanych przez gospodarkę społeczną.

8. Projekty współfinansowane z UE

8.1 Realizacja projektów w ramach PO KL w latach 2008-2010 w woj. opolskim – Priorytety VI i VII

Gminny i powiaty woj. opolskiego, poza ustawowymi zadaniami z zakresu pomocy społecznej, realizują także inne projekty i programy, których celem jest ochrona warunków życia mieszkańców zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Podejmowane inicjatywy wspierane są przez Unię Europejską, która poprzez środki finansowe przyznane Polsce w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego realizuje cele przyjętej polityki spójności.

Zgodnie z nimi, a także założeniami przyjętego na lata 2007 – 2013 Programu operacyjnego Kapitał Ludzki, od 2008 r. realizowane są w Polsce projekty, których cele strategiczne obejmują:

- ✓ *podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo;*
- ✓ *zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego;*
- ✓ *poprawę zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce;*
- ✓ *upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym, powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy;*
- ✓ *zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa;*
- ✓ *wzrost spójności terytorialnej.*

Projekty na rzecz osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem realizowane są w samorządzie przede wszystkim przez instytucje pomocy i integracji społecznej, administrację samorządową, organizacje pozarządowe i instytucje rynku pracy. Realizują one projekty głównie w ramach następujących obszarów PO KL:

- Priorytet VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich,
- Priorytet VII - Promocja integracji społecznej

W latach 2008-2010 w woj. opolskim w ramach Priorytetów VI i VII zrealizowano projekty na łączną sumę 179 836 tys. zł, w których uczestniczyło około 29 tys. beneficjentów³⁸.

Koszt dofinansowania z UE (Europejskiego Funduszu Społecznego) w latach 2008-2010 wyniósł ogółem 152 476 tys. zł, co stanowi prawie 85% kosztu ogółem. Udział własny

³⁸ Bez kosztów realizacji projektów polegających na kształceniu pracowników służb zatrudnienia (Poddziałanie 6.1.2) oraz pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej (Poddziałanie 7.1.3)

instytucji w realizacji większości projektów wynosi 10,5%, a pozostałą część kosztu pokrył budżet państwa (4,5% kosztu ogółem).

W ramach *Priorytetu VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich* koszt realizacji projektów wyniósł ogółem 131 833 tys. zł, a liczba uczestników wyniosła ogółem 22 004 osoby, z tego największy udział miała realizacja *Poddziałania 6.1.3 – Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych*, którego koszt wyniósł 93 610 tys. zł, a w szkoleniach i kursach wzięło udział 18 435 bezrobotnych.

W ramach *Priorytetu VII – Promocja integracji społecznej* koszt realizacji projektów wyniósł ogółem 48 004 tys. zł, a wsparciem objęto prawie 7 tys. osób, z tego 3 737 osób wzięło udział w projektach systemowych realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej (2 639) oraz powiatowe centra pomocy rodzinie (1 098). Projekty systemowe OPS i PCPR realizowano w ramach odpowiednio *Poddziałania 7.1.1 i Poddziałania 7.1.2 – Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie*. Koszt tych projektów wyniósł 31 377 tys. zł.

Tabela 38. Projekty realizowane w ramach Priorytetu VI i VII w latach 2008-2010 w woj. opolskim

Województwo opolskie	Koszt projektów oraz liczba beneficjentów - w ramach Priorytetu VI i VII, w latach 2008-2010 *					
	w latach			KOSZT RAZEM w latach 2008-2010	w tym: dofinansowanie EFS	Liczba beneficjentów w l. 2008-2010 - razem
	2008	2009	2010			
Ogółem	39 247 952	49 724 122	90 864 367	179 836 441	152 475 960	28 970
<i>z tego:</i>						
Priorytet VI	30 059 171	34 488 683	67 284 850	131 832 704	111 751 069	22 004
Działanie 6.1	30 059 171	23 376 576	54 715 861	108 151 608	91 622 138	21 041
Poddziałanie 6.1.1	1 895 556	3 200 674	9 445 508	14 541 738	12 342 776	2 606
Poddziałanie 6.1.3	28 163 615	20 175 902	45 270 353	93 609 870	79 279 362	18 435
Działanie 6.2	0	11 112 107	12 009 691	23 121 798	19 653 528	708
Działanie 6.3	0	0	559 298	559 298	475 403	255
Priorytet VII	9 188 781	15 235 439	23 579 517	48 003 737	40 724 892	6 966
Działanie 7.1	9 188 781	9 810 971	12 377 386	31 377 138	26 592 283	3 737
Poddziałanie 7.1.1	7 686 373	7 734 071	8 144 632	23 565 076	19 952 031	2 639
Poddziałanie 7.1.2	1 502 408	2 076 900	4 232 754	7 812 062	6 640 252	1 098
Działanie 7.2.	0	5 371 887	10 113 002	15 484 889	13 162 155	2 347
Poddziałanie 7.2.1	0	3 428 668	6 632 808	10 061 476	8 552 254	1 123
Poddziałanie 7.2.2	0	1 943 219	3 480 194	5 423 413	4 609 901	1 224
Działanie 7.3	0	52 581	1 089 129	1 141 710	970 453	882

* bez kosztów realizacji projektów w ramach Poddziałania 6.1.2 oraz 7.1.3 (wsparcie edukacyjne służb zatrudnienia i pomocy społecznej)

Źródło: obliczenia własne na podstawie informacji WUP w Opolu

8.2 Realizacja projektów w ramach PO KL w latach 2008 – 2010 w woj. opolskim – Priorytet VII - Działanie 7.1

W latach 2008 - 2010 liczba projektów systemowych zrealizowanych w woj. opolskim w ramach Działania 7.1 – *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji*, wyniosła łącznie 164 projekty systemowe, w tym:

- ✓ 134 w ośrodkach pomocy społecznej,
- ✓ 30 w powiatowe centra pomocy rodzinie.

Tabela 39. Liczba projektów systemowych realizowanych w ramach Działania 7.1 w latach 2008-2010

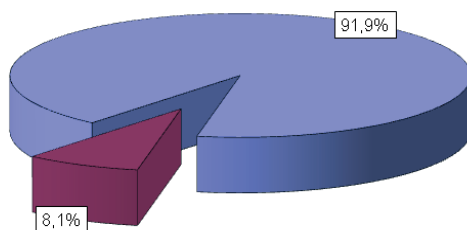
Województwo opolskie	Liczba projektów systemowych realizowanych w ramach Działania 7.1				Wzrost / spadek w 2010 r. 2008 r.=100%
	2008	2009	2010	Razem	
Ogółem	55	53	56	164	101,8
<i>w tym:</i>					
Poddziałanie 7.1.1 - ośrodki pomocy społecznej	46	43	45	134	97,8
Poddziałanie 7.1.2 - powiatowe centra pomocy rodzinie	9	10	11	30	122,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie Informacji WUP w Opolu

Powyższe projekty systemowe realizowano w dwóch formach:

- ✓ w oparciu o kontrakty socjalne – w ramach 159 projektów,
- ✓ w oparciu o programy aktywności lokalnej - w ramach 14 projektów.

Wykres 4. Formy aktywizacji podejmowane w ramach Priorytetu VII – Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1

- projekty realizowane w oparciu o kontrakt socjalny
- projekty realizowane w oparciu o program aktywności lokalnej

Źródło: opracowanie własne

Mapa 6. Projekty systemowe zrealizowane w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie w woj. opolskim w 2010 r.

- gminy i powiaty realizujące projekt systemowy
- gminy nie realizujące projekt systemowy

Źródło: opracowanie własne

8.3 Realizacja projektów OPS i PCPR w ramach PO KL w latach 2011 – 2012 w woj. opolskim

W 2011 r. OPS-y i PCPR-y objęły projektami systemowymi PO KL 1 207 osób, tj. o 15% mniej niż w 2010 r., w tym 700 osób uczestniczyło w projektach realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej, a 507 osób w projektach powiatowych centrów pomocy rodzinie. (brak informacji o beneficjentach projektów konkursowych realizowanych lub współrealizowanych przez te instytucje, zatem liczba osób objętych projektami w ramach PO KL jest większa).

W latach 2010-2011 największą grupę klientów pomocy społecznej w ramach projektów PO KL miały OPS-y i PCPR-y w powiatach nyskim (w 2010 r. – 298, w 2011 r. – 200 osób) i brzeskim (213 i 199 osób), a najmniejszą w powiecie prudnickim (18 i 19 osób).

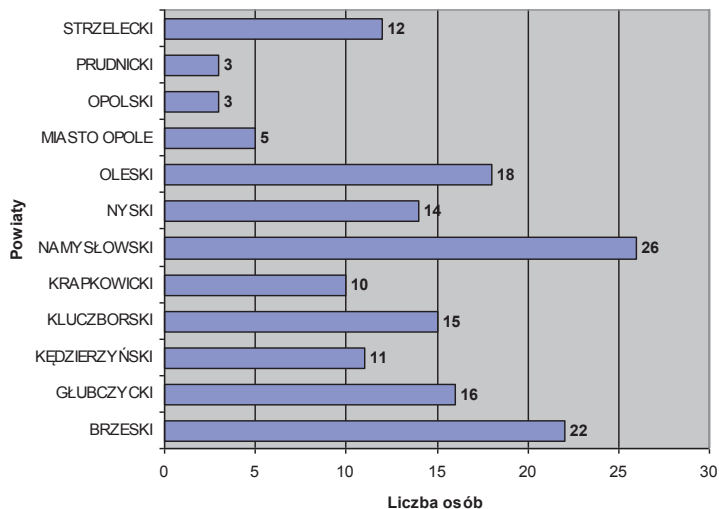
W 2011 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało w województwie średnio 12 beneficjentów projektów PO KL (najwięcej w powiecie namysłowskim - 26 osób, a najmniej w powiecie prudnickim - 3 osoby).

Tabela 40. Beneficjenci projektów systemowych realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie w latach 2010-2011

Lp.	Powiat	Liczba ludności powiatu wg stanu na 31.12.2010 r.	Liczba beneficjentów projektów systemowych OPS i PCPR w:		Wskaźnik liczby beneficjentów na 10 tys. mieszkańców	Wzrost / spadek w 2011 r. 2010=100%
			2010 r.	2011 r.		
1	BRZESKI	92 002	213	199	22	93
2	GLUBCZYCKI	49 091	56	77	16	138
3	KĘDZIERZYŃSKO-KOZIELSKI	99 881	109	114	11	105
4	KLUCZBORSKI	68 574	122	102	15	84
5	KRAPKOWICKI	66 539	67	66	10	99
6	NAMYSŁOWSKI	43 826	131	113	26	86
7	NYSKI	143 165	298	200	14	67
8	OLESKI	67 000	101	118	18	117
9	MIASTO OPOLE	125 710	157	65	5	41
10	OPOLSKI	135 313	75	39	3	52
11	PRUDNICKI	58 509	18	19	3	106
12	STRZELECKI	78 975	82	95	12	116
	RAZEM	1 028 585	1 429	1 207	12	85

Źródło: gminne i powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r.

Wykres 5. Liczba beneficjentów projektów systemowych realizowanych przez OPS-y i PCPR-y na 10 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Tabela 41. Uczestnicy projektów systemowych OPS-ów i PCPR-ów w ramach PO KL w latach 2010-2012

Lp.	Powiat	Beneficjenci projektów w ramach EFS w:									
		2010 r.		2011 r.			Prognoza na 2012 r.			Wzrost / spadek w 2012 r. 2011 r. =100%	
		OPS	PCPR	OPS	PCPR	Razem	OPS	PCPR	Razem	OPS	PCPR
1	brzeski	141	72	94	105	199	104	75	179	111	71
2	głubczycki	44	12	60	17	77	12	17	29	20	100
3	kędzierzyńsko-kozielski	57	52	65	49	114	68	71	139	105	145
4	kluczborski	71	51	60	42	102	79	40	119	132	95
5	krakowicki	37	30	33	33	66	33	33	66	100	100
6	namysłowski	96	35	82	31	113	83	27	110	101	87
7	nyski	178	120	120	80	200	97	85	182	81	106
8	oleski	51	50	60	58	118	61	106	167	102	183
9	m. Opole	130	27	65	0	65	72	0	72	111	x
10	opolski	75	0	39	0	39	12	0	12	31	x
11	prudnicki	0	18	0	19	19	0	25	25	x	132
12	strzelecki	24	58	22	73	95	13	76	89	59	104
	Razem	904	525	700	507	1 207	634	555	1 189	91	109

Źródło: gminne i powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r.

W 2012 r. gminy i powiaty prognozują liczbę beneficjentów projektów systemowych realizowanych w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie na 1 189 osób, tj. o 18 osób mniej niż w 2011 r. Przy czym największy spadek uczestników projektów prognozują OPS-y z powiatów głubczyckiego i opolskiego, a wśród PCPR-ów – powiat brzeski.

Tabela 42. Pomoc społeczna w woj. opolskim w 2011 r. – wybrane zagadnienia

Lp.	Gmina (ośrodek pomocy społecznej)	Liczba osób, którym przyznano decyzję o świadczeniu	Liczba osób, którym przyznano decyzję do liczby ludności w %	Główne powody udzielenia pomocy woj. opolskie w 2011 r. Liczba rodzin objętych pomocą oraz udział proc. do liczby mieszkańców						Wartość pomocy pieniężnej przypadająca w 2011 r. na 1 klienta w zł	Liczba pracowników socjalnych	Liczba ludności gminy na 1 pracownika socjalnego				
				Ubóstwo	%	Bezrobocie	%	Niepełnosprawność	%				Rodziny niepełne	%	Rodziny wielodzienne	%
1	Powiat brzeski															
2	MOPS Bizeg	1 479	4,0	683	1,8	693	1,9	416	1,1	173	0,5	50	0,13	1 393	18	2 075
3	GOPS Skarbimierz	210	2,8	89	1,2	89	1,2	60	0,8	5	0,1	3	0,04	1 943	2	3 756
4	MGOPS Grodków	829	4,2	349	1,8	309	1,6	193	1,0	68	0,3	6	0,03	923	7	2 812
5	MGOPS Lewin Brzeski	980	7,2	254	1,9	419	3,1	140	1,0	23	0,2	4	0,03	1 245	7	1 940
6	GOPS Lubusza	635	7,1	115	1,3	121	1,4	70	0,8	28	0,3	35	0,39	3 641	2	4 460
7	GOPS Olszanka	146	2,9	72	1,5	66	1,3	24	0,5	10	0,2	6	0,12	1 075	3	1 655
8	Razem pow. brzeski	4 279	4,7	1 562	1,7	1 697	1,8	903	1,0	307	0,3	104	0,11	x	39	2 359
9	Powiat głubczycki															
10	MGOPS Baborów	422	6,6	233	3,7	202	3,2	56	0,9	26	0,4	12	0,19	1 882	3	2 115
11	GOPS Branice	481	6,5	328	4,5	185	2,5	76	1,0	4	0,1	1	0,01	2 227	5	1 472
12	MGOPS Głubczyce	1 361	5,7	655	2,8	587	2,5	248	1,0	90	0,4	61	0,26	1 788	13	1 829
13	MGOPS Kietrz	485	4,2	297	2,6	207	1,8	70	0,6	50	0,4	20	0,17	1 231	4	2 902
14	Razem pow. głubczycki	2 749	5,6	1 513	3,1	1 181	2,4	450	0,9	170	0,3	94	0,19	x	25	1 964
15	Powiat kędzierzyńsko-kozielski															
16	MOPS Kędzierzyn-Koźle	2 334	3,6	371	0,6	429	0,7	103	0,2	60	0,1	13	0,02	1 438	26	2 474
17	GOPS Bierawa	159	2,0	103	1,3	95	1,2	37	0,5	2	0,0	2	0,03	2 528	3	2 659
18	GOPS Cisek	196	3,0	92	1,4	71	1,1	43	0,7	16	0,2	8	0,12	1 367	2	3 260
19	GOPS Pawłowiczki	306	3,8	143	1,8	124	1,5	78	1,0	24	0,3	8	0,10	1 761	5	1 632
20	GOPS Polska Cerekiew	172	3,9	20	0,5	86	2,0	21	0,5	16	0,4	3	0,07	1 419	1	4 397
21	GOPS Reńska Wieś	159	1,9	5	0,1	65	0,8	26	0,3	6	0,1	8	0,09	1 296	2	4 254
22	Razem pow. kędzierzyńsko-kozielski	3 326	3,3	734	0,7	870	0,9	308	0,3	124	0,1	42	0,04	x	39	2 561

Lp.	Gmina (ośrodek pomocy społecznej)	Liczba ludności	Liczba osób, którym przyznano decyzję o świadczeniu	Liczba osób, którym przyznano decyzję do liczby ludności w %	Główne powody udzielania pomocy woj. opolskie w 2011 r. Liczba rodzin objętych pomocą oraz udział proc. do liczby mieszkańców						Wartość pomocy pieniężnej przypadająca w 2011r. na 1 klienta w zł	Liczba pracowników społecznych	Liczba ludności gminy na 1 pracownika socjalnego		
					Bezrobocie	%	Niepełnosprawność	%	Rodziny niepełne	%				Rodziny wielodzienne	%
20	Powiat kluczborski														
21	MGOPS Byczyna	9 649	563	6,0	214	2,2	55	0,6	27	0,3	8	0,08	1 101	5	1 930
22	MGOPS Kluczbork	37 620	1 483	3,9	476	1,3	290	0,8	80	0,2	21	0,06	1 224	19	1 980
23	GOPS Lasowice Wielkie	7 026	157	2,2	44	0,6	34	0,5	13	0,2	8	0,11	1 694	2	3 513
24	MGOPS Woleczyn	14 279	754	5,3	304	2,1	134	0,9	58	0,4	21	0,15	1 054	8	1 785
	Razem pow. kluczborski	68 574	2 977	4,3	1038	1,5	513	0,7	178	0,3	58	0,08	x	34	2 017
25	Powiat krapkowicki														
26	MGOPS Gogolin	11 932	404	3,4	172	1,4	108	0,9	39	0,3	20	0,17	1 641	7	1 705
27	MGOPS Krapkowice	24 015	900	3,7	314	1,3	238	1,0	116	0,5	80	0,33	1 541	12	2 001
28	GOPS Strzeleczki	7 722	128	1,7	74	1,0	38	0,5	14	0,2	4	0,05	2 133	2	3 861
29	GOPS Wałce	5 819	137	2,4	44	0,8	18	0,3	20	0,3	9	0,15	774	2	2 910
30	MGOPS Zdzeszowice	17 051	392	2,3	163	1,0	56	0,3	40	0,2	15	0,09	1 276	6	2 842
	Razem pow. krapkowicki	66 539	1 961	2,9	767	1,2	458	0,7	229	0,3	128	0,19	x	29	2 294
31	Powiat miasto Opole	125 710	2 745	2,2	898	0,7	593	0,5	203	0,2	41	0,03	1 216	50	2 514
32	Powiat namysłowski														
33	GOPS Domaszowice	3 735	432	11,6	180	4,8	53	1,4	1	0,0	3	0,08	1 588	3	1 245
34	MGOPS Namysłów	26 206	984	3,8	383	1,5	195	0,7	86	0,3	28	0,11	925	11	2 382
35	GOPS Pokój	5 598	589	10,5	125	2,2	95	1,7	21	0,4	9	0,16	900	4	1 400
36	GOPS Świerców	3 627	585	16,1	124	3,4	33	0,9	22	0,6	6	0,17	945	3	1 209
37	GOPS Wilków	4 660	371	8,0	149	3,2	35	0,8	16	0,3	29	0,62	1 628	3	1 553
	Razem pow. namysłowski	43 826	2 961	6,8	961	2,2	411	0,9	146	0,3	75	0,17	x	24	1 826
38	Powiat nyski														
39	MGOPS Glucholazy	25 261	1 012	4,0	437	1,7	252	1,0	80	0,3	23	0,09	1 117	10	2 526
40	GOPS Kamiennik	3 691	511	13,8	209	5,7	52	1,4	19	0,5	0	0,00	1 556	3	1 230
41	MGOPS Korfanów	9 554	381	4,0	207	2,2	48	0,5	6	0,1	5	0,05	1 853	3	3 185

Lp.	Gmina (ośrodek pomocy społecznej)	Liczba ludności	Liczba osób, którym przyznano decyzją o świadczeniu	Liczba osób, którym przyznano decyzję do liczby ludności w %	Główne powody udzielania pomocy woj. opolskie w 2011 r. Liczba rodzin objętych pomocą oraz udział proc. do liczby mieszkańców							Wartość pomocy pieniężnej przypadająca w 2011r. na 1 klienta w zł	Liczba pracowników socjalnych	Liczba ludności gminy na 1 pracownika socjalnego			
					Uბóstwo	%	Bezrobocie	%	Niepełnosprawność	%	Rodziny niepełne				%	Rodziny wielodzietne	%
42	GOPS Łambinowice	8 053	325	4,0	15	0,2	112	1,4	79	1,0	8	0,1	1	0,01	1 388	3	2 684
43	MGOPS Nysa	59 021	2 151	3,6	1394	2,4	1 150	1,9	528	0,9	201	0,3	56	0,09	1 814	29	2 035
44	MGOPS Otmuchów	13 896	641	4,6	240	1,7	310	2,2	33	0,2	21	0,2	11	0,08	1 780	4	3 474
45	MGOPS Paczków	13 435	744	5,5	337	2,5	382	2,8	98	0,7	48	0,4	23	0,17	1 526	6	2 239
46	GOPS Pakosławice	3 836	309	8,1	115	3,0	98	2,6	26	0,7	16	0,4	8	0,21	968	1	3 836
47	GOPS Skoroszyce	6 418	199	3,1	107	1,7	90	1,4	40	0,6	5	0,1	1	0,02	1 286	1	6 418
	Razem pow. nyski	143 165	6 273	4,4	2844	2,0	2995	2,1	1156	0,8	404	0,3	128	0,09	x	60	2 386
48	Powiat olecki																
49	MGOPS Dobrodzień	10 246	295	2,9	124	1,2	77	0,8	68	0,7	24	0,2	9	0,09	1 003	4	2 562
50	MGOPS Gorzów Śląski	7 576	318	4,2	54	0,7	89	1,2	20	0,3	14	0,2	11	0,15	723	3	2 525
51	MGOPS Olesno	18 597	618	3,3	162	0,9	142	0,8	152	0,8	9	0,0	0	0,00	796	10	1 860
52	MGOPS Praszka	13 724	387	2,8	103	0,8	90	0,7	89	0,6	12	0,1	2	0,01	749	7	1 961
53	GOPS Radłów	4 533	100	2,2	6	0,1	45	1,0	30	0,7	20	0,4	11	0,24	1 870	2	2 267
54	GOPS Rudniki	8 441	280	3,3	12	0,1	56	0,7	52	0,6	22	0,3	18	0,21	829	4	2 110
55	GOPS Zębowice	3 883	230	5,9	101	2,6	50	1,3	62	1,6	12	0,3	15	0,39	800	3	1 294
	Razem pow. olecki	67 000	2 228	3,3	562	0,8	549	0,8	473	0,7	113	0,2	66	0,10	x	33	2 030
56	Powiat opolski																
57	GOPS Chrząstowice	6 763	142	2,1	26	0,4	43	0,6	14	0,2	11	0,2	3	0,04	690	2	3 382
58	GOPS Dąbrowa	9 727	232	2,4	81	0,8	74	0,8	41	0,4	22	0,2	8	0,08	707	5	1 945
59	GOPS Dobrzeń Wielki	14 635	714	4,9	13	0,1	97	0,7	70	0,5	63	0,4	15	0,10	688	5	2 927
60	GOPS Komprachcice	11 416	240	2,1	118	1,0	77	0,7	56	0,5	29	0,3	25	0,22	1 267	3	3 805
61	GOPS Lubniany	9 439	260	2,8	168	1,8	51	0,5	28	0,3	16	0,2	27	0,29	1 046	2	4 720
62	GOPS Murów	5 744	192	3,3	84	1,5	79	1,4	18	0,3	9	0,2	12	0,21	1 146	3	1 915
63	MGOPS Niemodlin	13 800	958	6,9	482	3,5	439	3,2	118	0,9	59	0,4	25	0,18	1 897	6	2 300
64	MGOPS Ozimek	20 588	573	2,8	163	0,8	204	1,0	29	0,1	32	0,2	9	0,04	1 047	8	2 574
65	GOPS Popielów	8 398	419	5,0	75	0,9	146	1,7	17	0,2	9	0,1	2	0,02	1 126	3	2 799
66	MGOPS Prószków	9 982	170	1,7	4	0,0	40	0,4	27	0,3	5	0,1	4	0,04	1 171	4	2 491

Lp.	Gmina (ośrodek pomocy społecznej)	Liczba ludności	Liczba osób, którym przyznano decyzję o świadczeniu	Liczba osób, którym przyznano decyzję do liczby ludności w %	Główne powody udzielania pomocy woj. opolskie w 2011 r. Liczba rodzin objętych pomocą oraz udział proc. do liczby mieszkańców							Wartość pomocy pieniężnej przypadająca w 2011r. na 1 klienta w zł	Liczba pracowników społecznych	Liczba ludności gminy na 1 pracownika społecznego			
					Uboństwo %	Bezrobocie %	Niepełnosprawność %	Rodziny niepełne %	Rodziny wielodzietne %	Rodziny niepełne %	Rodziny wielodzietne %						
67	GOPS Tarnów Opolski	9 834	385	3,9	82	0,8	101	1,0	43	0,4	24	0,2	15	0,15	636	5	1 967
68	GOPS Tułowie	5 412	212	3,9	63	1,2	70	1,3	51	0,9	27	0,5	10	0,18	1 080	3	1 804
69	GOPS Turawa	9 695	175	1,8	31	0,3	28	0,3	10	0,1	7	0,1	3	0,03	720	3	3 198
	Razem pow. opolski	135 313	4 672	3,5	1390	1,0	1449	1,1	522	0,4	313	0,2	158	0,12	x	52	2 602
70	Powiat prudnicki																
71	MGOPS Biata	11 237	319	2,8	177	1,6	147	1,3	42	0,4	4	0,0	1	0,01	1 865	5	2 247
72	MGOPS Głogówek	14 013	422	3,0	186	1,3	187	1,3	73	0,5	47	0,3	23	0,16	1 289	6	2 336
73	GOPS Lubrza	4 423	263	5,9	89	2,0	86	1,9	12	0,3	11	0,2	8	0,18	856	1	4 423
74	MGOPS Prudnik	28 836	1 389	4,8	514	1,8	843	2,9	88	0,3	69	0,2	27	0,09	2 159	11	2 621
	Razem pow. prudnicki	58 509	2 393	4,1	966	1,7	1263	2,2	215	0,4	131	0,2	59	0,10	x	23	2 544
75	Powiat strzelecki																
76	GOPS Izbicko	5 530	104	1,9	47	0,8	46	0,8	22	0,4	5	0,1	7	0,13	1 096	2	2 765
77	GOPS Jemielnica	7 526	177	2,4	79	1,0	69	0,9	93	1,2	22	0,3	25	0,33	1 367	3	2 509
78	MGOPS Kolonowskie	6 090	200	3,3	99	1,6	75	1,2	45	0,7	14	0,2	6	0,10	1 040	2	3 045
79	MGOPS Leśnica	8 436	207	2,5	69	0,8	69	0,8	48	0,6	17	0,2	8	0,09	899	2	4 218
80	MGOPS Strzelce Opolskie	32 897	966	2,9	129	0,4	309	0,9	388	1,2	76	0,2	21	0,06	1 073	12	2 741
81	MGOPS Ujazd *	6 219	209	3,4	96	1,5	82	1,3	58	0,9	20	0,3	16	0,26	1 225	3	2 073
82	MGOPS Zawadzkie	12 277	279	2,3	195	1,6	147	1,2	83	0,7	19	0,2	10	0,08	1 674	4	3 069
	Razem pow. strzelecki	78 975	2 142	2,7	714	0,9	797	1,0	737	0,9	173	0,2	93	0,12	x	28	2 821
	RAZEM	1 028 585	38 706	3,8	13 827	1,3	14 465	1,4	6 739	0,7	2 491	0,2	1 046	0,10	1 388	436	2 359

Źródło: gminne i powiatowe oceny zasobów pomocy społecznej w 2011 r. i MPIPS-03 za 2011 r.

9. Wnioski

Pomoc społeczna to złożony system działań i instytucji, którego celem jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Pomoc ma przynosić oczekiwane efekty i jednocześnie wspierać zaradność i samodzielność życiową oraz wpływać na poprawę relacji rodzinnych i sąsiedzkich. Ostatecznym celem pomocy ma być jak najszybsze usamodzielnienie osób i rodzin, ponieważ długotrwałe korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej może prowadzić do uzależnienia od wsparcia z pomocy społecznej i osłabiać aktywność życiową człowieka.

Woj. opolskie należy do regionów kraju o najniższym udziale osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Mimo spadku liczby świadczeniobiorców (spowodowanego niedostosowaną do kosztów utrzymania wysokością kryterium dochodowego), niepokojącym zjawiskiem jest systematyczny wzrost liczby osób i rodzin długotrwale korzystających z pomocy.

System pomocy społecznej woj. opolskiego działa w oparciu o sprawną i dobrze wykształconą kadrę zawodową, liczną i zróżnicowaną grupę placówek pomocy i opieki całodobowej, finansowanych z wielu źródeł, a wysokość środków finansowych przeznaczanych na zadania pomocy społecznej systematycznie wzrasta. Jednak – według danych gminnych i powiatowych *ocen zasobów pomocy społecznej* oraz wyników badań i analiz prowadzonych w ROPS w Opolu – system pomocy społecznej woj. opolskiego jest niewystarczająco efektywny. Wynika to głównie z dwóch powodów:

- ograniczeń ustawowych (niskiego kryterium dochodowego w pomocy społecznej, wynoszącego 351 zł dla osób w rodzinie i 477 zł dla osoby samotnie gospodarującej, przeciążenia systemu działaniami administracyjnymi, skomplikowanych procedur i przepisów dotyczących realizowanych zadań, szczególnie trudności w realizacji projektów z UE itp.);
- wewnętrznych mankamentów systemu (małej liczby pracowników socjalnych, niewystarczających środków finansowych na realizację wzrastającej liczby zadań).

Z przeprowadzonych badań i analiz, danych gminnych i powiatowych *ocen zasobów pomocy społecznej* oraz z innych źródeł wynika, że:

1) Sytuacja społeczno-gospodarcza woj. opolskiego podlega stopniowym zmianom.

Występują:

- zbliżone do średnich w kraju warunki w zakresie dochodów i wydatków (dochody ludności są niższe niż średnie dla kraju, za to wydatki – wyższe);
- jest lepsza niż w innych województwach w kraju sytuacja w zakresie wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytku, wyposażenie mieszkań itp.;

- woj. opolskie ma od wielu lat najniższe wskaźniki ubóstwa, najmniej jest również osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.

W 2011 r. woj. opolskie miało najniższe lub jedno z najniższych wskaźników zagrożenia ubóstwem egzystencjalnym (4,7 %, w Polsce - 6,7%), a także ubóstwem relatywnym (10,3%, w Polsce - 16,7%). Jednocześnie poniżej ustawowej granicy ubóstwa żyło 5,1% osób w gospodarstwach domowych (w kraju 6,5%).

W 2011 r. liczba osób korzystających z pomocy społecznej w woj. opolskim wyniosła 4,0% (mniej było tylko w woj. śląskim – 3,9%, w kraju – 5,3%).

Najbardziej zagrożone ubóstwem są gminy zlokalizowane na zachodzie, północy i południu woj. opolskiego, w tym wszystkie gminy powiatów: brzeskiego, namysłowskiego, nyskiego i prudnickiego, a w najlepszej sytuacji na tle innych gmin w województwie znajdują się gminy w powiatach opolskim ziemskim, strzeleckim, oleskim, kędzierzyńsko-kozielskim i w Opolu Mieście.

Mniej korzystna sytuacja społeczno-gospodarcza regionu występuje w zakresie:

- aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) – współczynnik aktywności jest niższy niż średnia w kraju;
- struktury osób bezrobotnych (dużego udziału wśród bezrobotnych osób: długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych bez średniego wykształcenia, bez kwalifikacji zawodowych, a także bezrobotnych do 25 roku życia);
- liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 1 tys. mieszkańców (95 podmiotów, w kraju - 101);
- nakładów inwestycyjnych (w 2011 r. nakłady na inwestycje spadły, a woj. opolskie znalazło się pod tym względem na ostatnim miejscu w kraju)³⁹;
- niekorzystnej struktury wiekowej ludności (niski odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy wysokim udziale osób w wieku poprodukcyjnym i najszybciej w kraju rosnącej liczbie osób po 80 roku życia, co spowoduje wzrost zapotrzebowania na specjalistyczne usługi rehabilitacyjne, zdrowotne, społeczne w regionie);
- poziomu kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego – mimo wyższych niż w innych częściach kraju wskaźników integracji społecznej, udziału w życiu społeczności lokalnych (fundacjach, stowarzyszeniach), liczba aktywnych organizacji pozarządowych jest mała, a zakres współpracy i partnerstwa międzysektorowego jest niewystarczający. Świadczą o tym wyniki badań o aktywnych formach wsparcia (niewiele partnerskich projektów realizowanych w ramach POKL) oraz badania *Institucje wobec potrzeb osób starszych* (prawie całkowity brak działań partnerskich między organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi)⁴⁰;

³⁹ Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej województw nr 4/2011, GUS, Warszawa kwiecień 2012, s. 53
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/oz_informacja_o_sytuacji_spol_wojewodztw_4_2011.pdf (27.04.2012 r., godz. 7⁵⁰)

⁴⁰ Zob.: *Aktywna polityka społeczna w woj. opolskim – przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu*. Badanie regionalne Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu, listopad 2010 r. <http://ois.rops-opole.pl/index.php?id=28&initMenuIdToExpand=4> oraz *Institucje wobec potrzeb osób starszych*. Raport z badań

- niewystarczającej liczby i nierównomiernego występowania podmiotów ekonomii społecznej w woj. opolskim, zwłaszcza spółdzielni socjalnych (3 z 10 spółdzielni znajdują się w gminie Byczyna, działają tylko po 2 CIS-y i ZAZ-y, a liczba WTZ-ów i KIS-ów jest zbyt mała w stosunku do potrzeb).
- 2) w zakresie zadań pomocy społecznej realizowanych przez gminy:
- a) w 2011 r. wystąpił spadek **liczby świadczeniobiorców wynikający głównie z ograniczeń systemowych** – utrzymujące się na tym samym poziomie od 2006 r. kryterium dochodowe spowodowało systematyczne zmniejszanie się liczby osób i rodzin uprawnionych do pomocy społecznej. Na 2012 r. prognozuje się wzrost liczby klientów (do stanu z 2010 r., tj. ok. 41 tys. osób), co jest spowodowane planowanym w IV kwartale br. przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej podniesieniem kryterium dochodowego w pomocy społecznej;
 - b) bez zmian pozostaną najważniejsze od lat przyczyny **udzielania pomocy: bezrobocie, ubóstwo**, niepełnosprawność i długotrwała lub przewlekła choroba. W 2011 r. we wszystkich kategoriach wystąpił spadek liczby objętych pomocą, z wyjątkiem alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie, w których liczba osób wzrosła;
 - c) nastąpił spadek liczby klientów ośrodków pomocy społecznej we wszystkich kategoriach wiekowych (w tym najbardziej dzieci i młodzieży do 18 roku życia). Natomiast w ogólnej grupie świadczeniobiorców wzrósł udział osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej, w tym szczególnie osób starszych (kobiet pow. 60 roku życia – o 17%);
 - d) **wysokość udzielanych świadczeń pieniężnych nie zaspokaja podstawowych potrzeb** osób i rodzin korzystających z pomocy, a z uwagi na niewielki zakres stosowania aktywnych form wsparcia (praca socjalna, poradnictwo, aktywizacja zawodowa i społeczna beneficjentów pomocy społecznej), skuteczność stosowanych form pomocy materialnej jest znikoma oraz powoduje uzależnienie i utrwalenie nawyku korzystania z pomocy, syndrom „dziedziczenia biedy” i wzrost postaw roszczeniowych;
 - e) poważnym problemem pomocy społecznej jest zbyt mały w stosunku do **potrzeb zakres stosowania pracy socjalnej** (choć w latach 2010-2011 zaobserwowano wzrost tej formy pomocy o 26%). Wynika to ograniczeń kadrowych – w 2011 r. **tylko 21 gmin spełniało ustawowy wymóg określający granicę 2 000 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego**. Średnia dla województwa wynosiła 2 359 osób, a najwięcej mieszkańców na 1 pracownika socjalnego przypadło w Skoroszycach – 6 418, najmniej zaś było w Kamienniku – 1 230;
 - f) ogromny wpływ na pracę ośrodków pomocy społecznej w gminie mają działania administracyjne, które m. in. powodują **nadmierne „przeciążenie” pracowników**,

w tym szczególnie pracowników socjalnych w rejonie opiekuńczym, czynnościami biurokratycznymi, występuje również zbyt duże „rozdrobnienie” form pomocy, zwłaszcza pieniężnych;

- g) w 2011 r. zanotowano **spadek** aktywnych form wsparcia, zwłaszcza w postaci realizowanych **projektów w ramach PO KL** (gminy zniechęcają się do projektów z uwagi na zbyt skomplikowane przepisy i procedury związane z ich realizacją);
- h) niewielka liczba organizacji pozarządowych współpracuje z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, w tym ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi centrami pomocy rodzinie, w zakresie realizacji poszczególnych zadań (jeżeli współpraca występuje to przede wszystkim w zakresie prowadzenia usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych, a bardzo rzadko – prowadzenia placówek pomocy społecznej). Brak jest również działań partnerskich, stałej współpracy w zakresie realizacji programów, projektów, w tym finansowanych ze środków EFS;
- i) występuje mały w stosunku do potrzeb zakres działań dotyczący mieszkalnictwa socjalnego oraz tworzenia mieszkań chronionych (**w woj. opolskim w ogóle nie występują mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi**);
- j) występuje problem **zabezpieczenie potrzeb osób starszych**, wymagających różnych form wsparcia środowiskowego (badania wskazują, że ich liczba w województwie będzie szybko wzrastać). Liczba miejsc w dziennych domach pomocy jest niewystarczająca, nikły jest zakres usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, w regionie brak środowiskowych domów samopomocy dla osób starszych z zaburzeniami psychicznymi oraz poradni geriatrycznych, mało jest usług rehabilitacyjnych, a także partnerstwa i współpracy jednostek pomocy społecznej z III sektorem (szczególnie w organizacji wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych). Ponadto – dzienne domy pomocy (13 jednostek w województwie na 1 306 miejsc) zlokalizowane są tylko w południowej i środkowej części województwa, w dużych miastach (w Kędzierzynie Koźlu – 5 placówek, w Opolu – 3, po 1 w: Głubczycach, Krapkowicach, Nysie, Prudniku i Dzieszowicach). Dienne domy pomocy nie występują w północnej części regionu;
- k) **niewystarczająca jest liczba środowiskowych domów samopomocy**. Woj. opolskie zajmuje 12 miejsce w kraju pod względem liczby miejsc w tych placówkach (51 miejsc na 100 tys. mieszkańców, średnia dla kraju to 60 miejsc)⁴¹. W regionie brakuje szczególnie środowiskowych domów samopomocy dla osób starszych z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto środki przeznaczone z dotacji budżetu państwa na ŚDS-y są niewystarczające (jest to zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej), co może uniemożliwić wzrost ich liczby, ponieważ w następnych latach nie przewiduje się zwiększania środków na ten cel;

⁴¹ Projekt regionalnego programu ochrony zdrowia psychicznego dla woj. opolskiego

- l) wzrasta liczba osób i rodzin **długotrwale** korzystających z pomocy społecznej (przy obserwowanym spadku bezwzględnej liczby świadczeniobiorców). Niewspółmierny do potrzeb jest rozwój niematerialnych form wsparcia (poradnictwa, pracy socjalnej, usług dla dzieci i młodzieży z rodzin problemowych, dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych);
- m) występują trudności z **finansowaniem zadań pomocy społecznej**. Coraz więcej zadań finansowanych jest z budżetu gminnego, na co wpływ mają głównie mniejsze środki finansowe (dotacja) przekazywane z budżetu państwa. Mimo, że wydatki na pomoc społeczną zajmują obecnie drugie miejsce w strukturze wydatków budżetu gminnego, nie wpływa to na zwiększenie wartości zasiłków pieniężnych (tylko część gmin wypłaca „drugą” część zasiłku okresowego, a zasiłki celowe wypłacane są w niskiej – nieadekwatnej do potrzeb, wysokości). Wzrastają obligatoryjne wydatki gminy związane z odpłatnością za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej (do 20 mln zł w 2011 r.), koszty usług opiekuńczych, utrzymania instytucji, zatem na wypłatę świadczeń pieniężnych, które są zadaniem fakultatywnym, a ich wysokość jest uznaniowa, pozostaje niewiele środków;
- 3) w zakresie zadań pomocy społecznej realizowanych przez powiaty:
- a) województwo opolskie należy do regionów w kraju o wysokim wskaźniku zaspokojenia potrzeb w zakresie miejsc pobytu w domach pomocy społecznej (na 10 tys. mieszkańców przypada 29 miejsc, średnia w kraju to 20 miejsc). Mimo to, potrzeby w zakresie pomocy stacjonarnej nie są w pełni zaspokojone. Na koniec 2011 r. na jedno miejsce w DPS oczekiwało prawie 200 osób, przy czym były to także osoby spoza województwa (domy w woj. opolskim przyjmują również mieszkańców innych regionów Polski). Największy niedobór miejsc występuje w domach dla osób starszych i przewlekle chorych somatycznie. Powiaty zaplanowały systematyczny wzrost nakładów finansowych na rozwój i bieżące utrzymanie placówek stacjonarnych (do 88 mln zł w 2014 r.);
- b) pomoc udzielania przez ośrodki interwencji kryzysowej nie obejmuje wszystkich potrzebujących. W każdym powiecie województwa funkcjonuje ośrodek lub punkt interwencji kryzysowej, jednak liczba osób objętych poradnictwem i wsparciem interwencyjnym jest niska (3 500 mieszkańców), choć wg danych przekazanych przez gminy w 2011 r. nastąpił wzrost liczby osób objętych pomocą z tytułu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie (co wymaga zwiększenia działań w formie poradnictwa, pracy socjalnej i interwencji w sytuacjach kryzysowych);
- c) liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych systematycznie maleje, natomiast wzrasta liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci. **Zwiększa się także liczba usamodzielnianych wychowanków** oraz następuje wzrost środków finansowych, przeznaczonych przez powiaty na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki przez młodzież opuszczającą rodziny

zastępcze i placówki. Istotnym problemem jest natomiast **brak mieszkań socjalnych lub mieszkań chronionych** dla tych osób i brak możliwości skutecznego wspierania podopiecznych po opuszczeniu przez nich placówek ;

- d) zakres stosowania poradnictwa i pracy socjalnej dla osób niepełnosprawnych jest niewystarczająca, podobnie jak dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny. Na 2012 r. zaplanowano ograniczenie środków na likwidację barier architektonicznych i przystosowanie stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych. W małym stopniu zaspokojone będą także potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej (w woj. opolskim jest za mała liczba miejsc w warsztatach terapii zajęciowej i tylko 2 zakłady aktywizacji zawodowej, zmniejszeniu ma ulec liczba zakładów pracy chronionej);
- e) podobnie jak w gminach – w 2012 r. wystąpił spadek udziału samorządu powiatowego w realizacji projektów finansowanych ze środków EFS, zwłaszcza projektów realizowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Powodem mniejszego zainteresowania realizacją projektów są trudności organizacyjne, w tym:
- problemy związane z naborem beneficjentów (brak zainteresowania osób i rodzin w poprawie swojej sytuacji życiowej, konieczność przełamania barier niechęci, lęku przed zmianą dotychczasowego stylu życia, a także trudności organizacyjne związane z brakiem środków na dojazdy na szkolenia (szczególnie dotkliwy problem w małych ośrodkach),
 - trudności związane z finansowaniem projektu (brak możliwości zmiany przeznaczenia części środków w trakcie realizacji projektu, opóźnienia w uruchomieniu transz środków finansowych, trudności w zakresie tzw. kwalifikowalności wydatków);
- f) brak wystarczających środków finansowych ogranicza zakres współpracy z III sektorem (na 2012 r. zaplanowano nieznaczny wzrost liczby zleconych zadań organizacjom pozarządowym, jednak ich wartość będzie mniejsza niż w 2011 r. o ok. 2% i wyniesie niecałe 20 mln zł).
- 4) W zakresie zadań pomocy społecznej realizowanych przez samorząd województwa w latach 2010-2011 prowadzono:
- monitoring sytuacji życiowej grup mieszkańców szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (od 1999 r. opracowywana jest wielowymiarowa analiza porównawcza *Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim*, pozwalająca na stałą obserwację gmin pod względem stopnia zagrożenia ubóstwem, a także analizowanie działań samorządu terytorialnego zmierzających do ograniczenia tego zjawiska;
 - badanie *Sytuacja życiowa rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej w woj. opolskim*, pozwalające wskazać najważniejsze problemy rodzin wielodzietnych objętych pomocą społeczną oraz działania systemu i jego najważniejsze mankamenty;

- przeprowadzono trzy badania poruszające problematykę osób starszych: *Institucje wobec potrzeb osób starszych w woj. opolskim*, *Problematyka alkoholizmu w domach pomocy społecznej dla osób starszych woj. opolskiego* oraz *Przemoc wobec osób starszych korzystających z pomocy społecznej*, co pozwoliło na rozpoznanie sytuacji najstarszych mieszkańców regionu i opracowanie rekomendacji dla wszystkich szczebli samorządu;
- opracowano aktualizację dokumentów strategicznych województwa opolskiego, w tym *Wojewódzkiej Strategii w zakresie Polityki Społecznej na lata 2002 – 2015* oraz *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego na lata 2000 – 2015*. Uaktualniono lub dodano m. in. informacje dotyczące systemu wsparcia oraz form aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi (element *Regionalnego programu ochrony zdrowia psychicznego dla woj. opolskiego*) oraz stanu i perspektyw rozwoju ekonomii społecznej (element *Wieloletniego regionalnego planu działania na rzecz rozwoju, promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji otoczenia ekonomii społecznej w regionie*);
- opracowano analizy w zakresie zapotrzebowania gmin i powiatów na środki EFS przeznaczone na realizację projektów systemowych w ramach poddziałania 7.1.1 oraz poddziałania 7.1.2 PO KL;
- prowadzone były również działania w zakresie kształcenia i rozwijania umiejętności zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz wolontariuszy, w tym corocznie opracowywane są potrzeby szkoleniowe pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, a w ramach projektu systemowego 7.1.3 ROPS w Opolu. Prowadzone są szkolenia tematyczne, którymi w 2011 r. objęto m. in. 305 pracowników ośrodków pomocy społecznej, 71 pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz 270 pracowników innych instytucji pomocy i integracji społecznej woj. opolskiego (domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, środowiskowe domy samopomocy i innych). Łącznie przeszkolono 646 osób.

10. Rekomendacje

Mając na uwadze rozwój i zwiększenie skuteczności systemu pomocy społecznej w woj. opolskim należy wprowadzić zmiany systemowe, tj.:

- podnieść kryterium dochodowe w pomocy społecznej do poziomu uwzględniającego wzrost kosztów utrzymania osób i rodzin;

- uporządkować system pomocy społecznej poprzez wydzielenie grupy świadczeń typowo socjalnych oraz świadczeń polegających na aktywizowaniu beneficjentów w połączeniu z pomocą w formie różnego typu usług;
- wzmocnić zasadę indywidualizacji pomocy, poprzez bardziej elastyczne i dostosowane do konkretnych potrzeb połączenie pomocy pieniężnej z elementami pracy socjalnej, poradnictwa, pracy z najbliższym środowiskiem;
- „uwolnić” system pomoc społecznej od zbyt rozbudowanych działań administracyjnych;
- ograniczyć formy pomocy pieniężnej na rzecz wzmocnienia aktywnych form wsparcia, skierowanych do osób długotrwale korzystających z pomocy (w tym uelastyczyć sposoby realizacji projektów w ramach POKL oraz innych gminnych i powiatowych programów, współfinansowanych ze środków zewnętrznych);
- rozwijać system kształcenia i podnoszenia kwalifikacji pracowników pomocy społecznej, w tym pracowników socjalnych, a także systematycznie badać ich potrzeby szkoleniowe oraz dostosowywać rodzaje i formy szkoleń do zgłaszanych potrzeb;

Ponadto w zakresie zadań gminy i powiatu należy:

- spowodować zwiększenie liczby pracowników socjalnych do wymaganego ustawą minimum, tj. 1 pracownik socjalny na 2000 mieszkańców gminy, nie mniej jednak niż 3 pracowników w każdym ośrodku pomocy społecznej (w 2011 r. wymóg ten spełniało jedynie 21 – 30%, gmin woj. opolskiego);
- wspierać działania na rzecz pomocy najuboższym rodzinom, w tym rodzin wielodzietnych, oraz propagować współpracę instytucji gminnych i powiatowych z III sektorem, w tym w ramach świadczeń o charakterze rzeczowym, zapewnienia ulg i zniżek na korzystanie z usług społecznych (rekreacyjnych, sportowych, edukacyjnych);
- w zakresie uzupełniania oferty dla osób i rodzin, których liczba systematycznie wzrasta, zwłaszcza osób starszych:
 - zwiększać liczbę miejsc w domach pomocy społecznej i dziennych domach pomocy;
 - rozwijać usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób zaburzonych psychicznie;
 - wspierać samorząd terytorialny oraz organizacje pozarządowe w zakresie prowadzenia hospicjów, ośrodków wsparcia, jadłodajni i innych placówek przeznaczonych dla osób starszych i przewlekle chorych;
- zwiększyć skuteczność działań w zakresie organizacji pieczy zastępczej, zwłaszcza procesu usamodzielnienia wychowanków;
- zwiększyć zakres pomocy (i wsparcia) dla osób niepełnosprawnych, w tym poradnictwa i pracy socjalnej.

W zakresie zadań samorządu województwa:

- prowadzić dalszy monitoring sytuacji życiowej grup ludności zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- opracowywać wojewódzkie programy wspierania różnych grup beneficjentów;
- inspirować jednostki samorządu terytorialnego do rozwoju niematerialnych form wsparcia, zwiększenia zakresu stosowania poradnictwa, pracy socjalnej, zatrudnienia subsydiowanego, rozwoju aktywnych form wsparcia, w tym podmiotów gospodarki społecznej, zwłaszcza skierowanych do grup ludności zagrożonych wykluczeniem społecznym (niepełnosprawnych psychicznie, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, rodzin z problemem alkoholowym, rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze);
- monitorować sytuację w zakresie zadań realizowanych w obszarze pieczy zastępczej, szczególnie w kontekście zmian wprowadzonych w 2012r.
- promować działania partnerskie, zwłaszcza z III sektorem, w tym promować dobre praktyki;
- tworzyć sprzyjające warunki (w tym mechanizmy wsparcia) do rozwoju sektora pozarządowego, zwłaszcza w obszarze ekonomii społecznej;
- rozwijać system kształcenia i podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej oraz systematycznie badać potrzeby szkoleniowe;
- promować pracę socjalną jako najważniejszą formę pomocy społecznej oraz prowadzić działania na rzecz zwiększenia prestiżu zawodu pracownika socjalnego poprzez np. organizację konferencji, seminariów, współpracę z mediami.

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO w 2011 r.

Załączniki

1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH

1.1 Dane o korzystających z pomocy społecznej

DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych i zleconych - ogółem				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie *	1	51 593	46 318	47 992
Liczba świadczeń pieniężnych	2	40 032	36 281	37 609
Liczba świadczeń niepieniężnych	3	17 009	17 362	17 972
Liczba rodzin ogółem	4	30 122	26 534	27 279
Liczba osób w rodzinach	5	75 568	64 717	66 712
* osoby i rodziny liczone wielokrotnie w zależności od liczby form pomocy				
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych – ogółem				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	6	48 020	44 279	45 274
Liczba rodzin ogółem	7	27 501	25 147	25 688
Liczba osób w rodzinach	8	69 410	61 804	63 456
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych – ogółem				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	9	2 813	869	890
Liczba rodzin ogółem	10	2 676	722	743
Liczba osób w rodzinach	11	6 870	1 811	1 728
PRZYCZYNY ŚWIADCZEŃ				
Ubóstwo				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	12	25 931	24 776	25 664
W tym: korzystanie długotrwałe	13	11 385	13 100	13 349
		44	53	52
Liczba świadczeń pieniężnych	14	21 267	20 401	21 343
Liczba świadczeń niepieniężnych	15	8 717	8 858	9 307
Liczba rodzin ogółem	16	14 277	13 827	14 398
Liczba osób ogółem w rodzinach	17	39 647	36 130	38 176
Bezrobocie				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	18	29 582	27 737	28 811
W tym: korzystanie długotrwałe	19	11 336	12 861	13 391
		38	46	46
Liczba świadczeń pieniężnych	20	24 119	23 237	24 291
Liczba świadczeń niepieniężnych	21	9 529	9 423	9 869
Liczba rodzin ogółem	22	14 949	14 465	14 906
Liczba osób ogółem w rodzinach	23	44 400	40 963	42 747
Niepelnosprawność				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	24	10 773	10 535	10 940
Liczba świadczeń pieniężnych	25	8 675	8 525	8 881
Liczba świadczeń niepieniężnych	26	3 585	3 613	3 791
Liczba rodzin ogółem	27	6 887	6 739	7 054
Liczba osób ogółem w rodzinach	28	15 839	15 243	15 947
Długotrwała lub ciężka choroba				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	29	12 518	11 904	12 359
Liczba świadczeń pieniężnych	30	9 726	9 192	9 628
Liczba świadczeń niepieniężnych	31	4 220	4 173	4 442
Liczba rodzin ogółem	32	8 382	8 003	8 356
Liczba osób ogółem w rodzinach	33	17 312	16 584	17 217
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	34	10 819	10 262	10 758
W tym: korzystanie długotrwałe	35	3 979	4 339	4 596
		37	42	43
Liczba świadczeń pieniężnych	36	2 334	2 310	2 590
Liczba świadczeń niepieniężnych	37	4 972	4 708	5 025
Liczba rodzin ogółem	38	4 414	4 151	4 413
Liczba osób ogółem w rodzinach	39	18 075	17 360	18 041

W TYM				
Rodziny niepełne				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	40	5 739	5 392	5 649
W tym: korzystanie długotrwałe	41	2 325	2 379	2 544
		41	44	45
Liczba rodzin ogółem	42	2 701	2 491	2 640
Liczba osób ogółem w rodzinach	43	9 316	8 738	9 087
Rodziny wielodzietne				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	44	4 129	3 969	4 216
Liczba świadczeń pieniężnych	45	2 821	2 761	2 974
Liczba świadczeń niepieniężnych	46	2 112	2 083	2 217
Liczba rodzin ogółem	47	1 153	1 046	1 152
Liczba osób ogółem w rodzinach	48	7 864	7 278	7 696
Alkoholizm				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	49	2 878	2 817	2 947
W tym: korzystanie długotrwałe	50	1 359	1 561	1 672
		47	55	57
Liczba świadczeń pieniężnych	51	2 440	2 378	2 493
Liczba świadczeń niepieniężnych	52	1 076	1 027	1 175
Liczba rodzin ogółem	53	1 870	1 929	2 010
Liczba osób ogółem w rodzinach	54	4 211	4 242	4 455
Narkomania				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	55	64	90	105
W tym: korzystanie długotrwałe	56	21	27	36
		33	30	34
Liczba świadczeń pieniężnych	57	55	75	93
Liczba świadczeń niepieniężnych	58	11	24	41
Liczba rodzin ogółem	59	61	76	95
Liczba osób ogółem w rodzinach	60	114	122	145
Potrzeba ochrony macierzyństwa				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	61	7 099	6 990	7 157
Liczba świadczeń pieniężnych	62	5 137	5 139	5 347
Liczba świadczeń niepieniężnych	63	3 389	3 327	3 430
Liczba rodzin ogółem	64	2 234	2 174	2 296
W tym wielodzietność				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	65	5 166	5 051	5 177
W tym: korzystanie długotrwałe	66	2 472	2 630	2 808
		48	52	54
Liczba świadczeń pieniężnych	67	3 465	3 440	3 596
Liczba świadczeń niepieniężnych	68	2 776	2 744	2 869
Liczba rodzin ogółem	69	1 421	1 391	1 458
Liczba osób ogółem w rodzinach	70	8 790	8 248	8 749
Bezdomność				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	71	1 035	1 041	1 082
W tym: korzystanie długotrwałe	72	259	486	495
		25	47	46
Liczba świadczeń pieniężnych	73	928	915	928
Liczba świadczeń niepieniężnych	74	469	513	561
Opuszczenie zakładu karnego				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	75	512	515	512
Liczba świadczeń pieniężnych	76	484	481	479
Liczba świadczeń niepieniężnych	77	127	137	179
Przemoc w rodzinie				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	78	414	496	638
W tym: korzystanie długotrwałe	79	121	217	245
		29	44	38
Liczba świadczeń pieniężnych	80	331	380	490
Liczba świadczeń niepieniężnych	81	151	220	291
Liczba rodzin ogółem	82	209	239	385

Liczba osób ogółem w rodzinach	83	869	968	1 420
Zdarzenia losowe				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	84	929	746	447
Liczba świadczeń pieniężnych	85	834	645	403
Liczba świadczeń niepieniężnych	86	129	138	195
Liczba rodzin ogółem	87	556	546	335
Kłęski żywiołowe i ekologiczne				
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	88	1 982	214	194
Liczba świadczeń pieniężnych	89	1 931	184	178
Liczba świadczeń niepieniężnych	90	94	56	67
Liczba rodzin ogółem	91	1 449	107	119
Liczba osób ogółem w rodzinach	92	5 010	415	430
WYBRANE KATEGORIE OSÓB				
Osoby do 18 roku życia				
Liczba osób ogółem, które uzyskały pomoc	93	17 345	15 807	15 920
W tym: korzystanie długotrwałe	94	7 817	8 390	8 341
		45	53	52
Kobiety w wieku 60 i więcej lat				
Liczba osób ogółem, które uzyskały pomoc	95	4 382	3 863	3 928
W tym: korzystanie długotrwałe	96	1 632	1 913	2 024
		37	50	52
Mężczyźni w wieku 65 i więcej lat				
Liczba osób ogółem, które uzyskały pomoc	97	1 538	1 314	1 424
W tym: korzystanie długotrwałe	98	659	728	796
		43	55	56
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ (decyzje administracyjne)				
W tym:				
Zasilek stały				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	101	3 634	3 723	3 786
Liczba świadczeń ogółem	102	35 741	36 963	39 833
Kwota świadczeń, w tys. zł	103	12 496	13 073	13 716
Zasilek okresowy				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	104	11 615	12 176	12 648
Liczba świadczeń ogółem	105	72 150	77 371	81 027
Kwota świadczeń, w tys. zł	106	20 370	21 527	22 039
Zasilek celowy ogółem				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	107	21 064	22 479	23 291
Liczba świadczeń ogółem	108	56 536	61 514	66 117
Kwota świadczeń, w tys. zł	109	18 092	19 137	17 927
Posiłek				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	110	16 103	14 994	15 411
Kwota świadczeń, w tys. zł (środki własne gminy)	111	11 341	10 502	10 120
W tym dla dzieci				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	112	12 950	11 854	12 197
Kwota świadczeń, w tys. zł	113	6 148	6 093	6 889
Schronienie				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	114	214	239	292

Kwota świadczeń, w tys. zł	115	195	814	1 091
Ubranie				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	116	30	23	40
Kwota świadczeń, w tys. zł	117	4	3	8
Usługi opiekuńcze ogółem				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	118	2 364	2 365	2 354
Kwota świadczeń, w tys. zł	119	10 922	11 036	11 246
W tym: specjalistyczne (własne i zlecone)				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	120	432	427	429
Kwota świadczeń, w tys. zł	121	1 438	1 614	1 688
Sprawienie pogrzebu				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	122	103	80	143
Kwota świadczeń, w tys. zł	123	184	179	345
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	124	1 173	1 335	1 491
Kwota świadczeń, w tys. zł	125	16 181	20 297	24 504
INNE RODZAJE ŚWIADCZEŃ PIENIĘŻNYCH DLA OSÓB OBJĘTYCH POMOCA SPOŁECZNĄ				
Świadczenia rodzinne ogółem				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	126	49 565	50 465	49 874
Kwota świadczeń, w tys. zł	127	198 684	196 436	192 371
Dodatki mieszkaniowe				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	134	23 319	23 597	21 887
Kwota świadczeń, w tys. zł	135	1 104 147	1 079 438	1 047 282
Opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	136	3 297	4 109	4 390
Kwota świadczeń, w tys. zł	137	1 041	1 181	1 286
Świadczenie integracyjne (uczestnictwo w zajęciach Centrum Integracji Społecznej)				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	138	71	116	116
Kwota świadczeń, w tys. zł	139	476	600	691
Świadczenie pieniężne z prac społecznie użytecznych				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	140	2 558	1 982	2 065
Kwota świadczeń, w tys. zł	141	1 752	1 295	1 445

1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH

1.2. Wybrane usługi pomocy społecznej

USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		Rok oceny	Prognozy roku następnego	
	Rok 2009	Rok 2010			
Poradnictwo specjalistyczne					
Liczba rodzin	1	1 539	2 308	3 250	3 483
W tym:					
- porady prawne,					
- porady rodzinne,	2	1 242	1 916	3 052	3 278
- porady psychologiczne					
Liczba osób w rodzinach	3	4 417	6 080	7 490	8 073
W tym:					
- porady prawne,					
- porady rodzinne,	4	3 356	4 389	6 311	6 733
- porady psychologiczne					
Praca socjalna					
Liczba rodzin	5	14 272	14 882	18 716	20 334
Liczba osób w rodzinach	6	37 569	39 336	46 165	50 988
Interwencja kryzysowa					
Liczba rodzin	7	320	301	463	542
Liczba osób w rodzinach	8	1 073	1 060	1 407	1 615
Kontrakt socjalny					
Liczba osób ogółem z zawartym kontraktem	9	1 429	1 464	2 297	2 248
W tym: liczba osób z kontraktem w Klubie Integracji Społecznej w Gminie	10	220	195	166	240
Indywidualne programy pomocy:					
Indywidualny program wychodzenia z bezdomności - liczba osób z zawartym IPWB	11	20	20	6	23
Indywidualny program zatrudnienia socjalnego - liczba osób z zawartym IPZS	12	53	38	51	45
Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi					
Liczba osób korzystających z usług	13	242	246	283	244

1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH

1.3. Instytucje pomocy społecznej

INSTYTUCJE POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH (stan na 31 XII, bez względu na podmiot prowadzący)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2010	Rok 2011	Prognoza na 2012 r.
OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ				
Rzeczywista liczba świadczeniobiorców	1	40 674	38 706	4 091
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ - o zasięgu gminnym				
Liczba jednostek organizacyjnych	2	1	1	1
Liczba miejsc	3	44	44	44
Liczba osób korzystających	4	44	44	44
OŚRODKI WSPARCIA				
<i>W tym:</i>				
Środowiskowe domy samopomocy				
Liczba jednostek organizacyjnych	8	10	10	10
Liczba miejsc	9	491	494	496
Liczba osób korzystających	10	480	592	584
Dzienne domy pomocy				
Liczba jednostek organizacyjnych	11	11	13	15
Liczba miejsc	12	831	1 306	1 390
Liczba osób korzystających	13	1 047	1 944	2 088
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych				
Liczba jednostek organizacyjnych	14	8	10	10
Liczba miejsc	15	244	351	354
Liczba osób korzystających	16	324	562	642
Kluby samopomocy				
Liczba jednostek organizacyjnych	17	4	2	2
Liczba miejsc	18	91	51	51
Liczba osób korzystających	19	764	829	800
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓLEM				
Liczba jednostek organizacyjnych	23	1	3	4
Liczba miejsc	24	52	58	82
Liczba osób korzystających	25	26	52	88
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓLEM				
Liczba jednostek organizacyjnych	26	0	0	0
Liczba miejsc	27	0	0	0
Liczba osób korzystających	28	0	0	0
ZAKŁADY OPIEKUNTCZO-LECZNICZE				
Liczba jednostek organizacyjnych	29	11	13	13
Liczba miejsc	30	580	639	649
Liczba osób korzystających	31	831	946	985
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Liczba jednostek organizacyjnych	32	12	14	13
Liczba osób korzystających	33	2 166	5 981	5 916
PLACÓWKI OPIEKUNTCZO-WYCHOWAWCZE (dzienne)				
Liczba jednostek organizacyjnych	34	18	23	21
Liczba miejsc	35	483	584	484
Liczba osób korzystających	36	477	689	614
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba jednostek organizacyjnych	37	1	2	2
Liczba uczestników zajęć	38	71	116	115
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba jednostek organizacyjnych	39	5	7	7
Liczba uczestników zajęć	40	364	581	619
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Liczba jednostek organizacyjnych	41	5	8	8
Liczba uczestników zajęć	42	145	230	230
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Liczba jednostek organizacyjnych	43	2	2	2
Liczba uczestników zajęć	44	102	102	102
KLUB SENIORA				
Liczba jednostek organizacyjnych	45	21	21	22
Liczba uczestników zajęć	46	1 545	1 700	1 720
UNIwersYTET III WIEKU				
Liczba jednostek organizacyjnych	47	7	7	7
Liczba uczestników zajęć	48	748	1 447	1 754
INNE*				
Liczba jednostek organizacyjnych	49	10	10	13
Liczba uczestników zajęć	50	535	683	715

* Rodzaje innych instytucji należy wprowadzić do tablicy "INNE INSTYTUCJE POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE" znajdującej się w rozdziale "Zwiększenie zasobu pomocy społecznej"

1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH

1.4. Zwiększenie zasobu pomocy społecznej

ZWIĘKSZENIE ZASOBU POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny	Lata następane			
		Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ - gminne					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	1	1 437	1 522	1 602	1 682
W tym:					
Środki Gminy	2	1 437	1 522	1 602	1 682
Dotacje z budżetu państwa	3	0	0	0	0
Środki EFS	4	0	0	0	0
Pozostałe środki	5	0	0	0	0
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓLEM					
W TYM: NIEKTÓRE WYBRANE RODZAJE:					
Srodowiskowe domy samopomocy - (bez ŚDS w powiecie Oleskim)					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	11	7 048	6 164	6 504	6 746
W tym:					
Środki Gminy	12	691	803	788	822
Dotacje z budżetu państwa	13	6 344	5 352	5 708	5 916
Środki EFS	14	0	0	0	0
Pozostałe środki	15	13	9	8	8
Dzienne domy pomocy					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	16	5 907	6 866	7 154	7 443
W tym:					
Środki Gminy	17	5 907	6 866	7 152	7 443
Dotacje z budżetu państwa	18	0	0	0	0
Środki EFS	19	0	0	0	0
Pozostałe środki	20	0	0	2	0
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	21	1 733	1 783	1 879	1 995
W tym:					
Środki Gminy	22	1 256	1 309	1 395	1 500
Dotacje z budżetu państwa	23	26	20	34	30
Środki EFS	24	0	0	0	0
Pozostałe środki	25	451	454	450	465
Kluby samopomocy					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	26	53	39	48	70
W tym:					
Środki Gminy	27	53	39	48	70
Dotacje z budżetu państwa	28	0	0	0	0
Środki EFS	29	0	0	0	0
Pozostałe środki	30	0	0	0	0
MIESZKANIA CHRONIONE w gminach					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	36	318	711	731	744
W tym:					
Środki Gminy	37	318	711	731	744
Dotacje z budżetu państwa	38	0	0	0	0
Środki EFS	39	0	0	0	0
Pozostałe środki	40	0	0	0	0
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	46	484	438	515	618
W tym:					
Środki Gminy	47	466	438	515	618
Dotacje z budżetu państwa	48	18	0	0	0
Środki EFS	49	0	0	0	0
Pozostałe środki	50	0	0	0	0
DZIEENNE PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	51	9 293	9 824	10 173	10 241
W tym:					
Środki Gminy	52	9 234	9 756	10 102	10 167
Dotacje z budżetu państwa	53	59	68	71	74
Środki EFS	54	0	0	0	0
Pozostałe środki	55	0	0	0	0
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	56	1 364	1 502	1 600	1 680
W tym:					
Środki Gminy	57	1 147	1 272	1 370	1 450

Dotacje z budżetu państwa	58	217	230	230	230
Środki EFS	59	0	0	0	0
Pozostałe środki	60	0	0	0	0
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	61	362	245	245	297
W tym:					
Środki Gminy	62	116	143	137	217
Dotacje z budżetu państwa	63	36	0	0	0
Środki EFS	64	140	95	98	30
Pozostałe środki	65	70	7	10	50
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWE					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	66	3 115	3 106	3 116	3 109
W tym:					
Środki Gminy	67	1 708	1 707	1 710	1 710
Dotacje z budżetu państwa	68	1 357	1 348	1 354	1 348
Środki EFS	69	0	0	0	0
Pozostałe środki	70	50	50	51	50
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	71	2 532	2 595	2 581	2 581
W tym:					
Środki Gminy	72	0	0	0	0
Dotacje z budżetu państwa	73	1 071	1 071	1 071	1 071
Środki EFS	74	0	0	0	0
Pozostałe środki	75	1 461	1 524	1 510	1 510
KLUB SENIORA					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	76	1 592	6 544	6 573	6 087
W tym:					
Środki Gminy	77	1 588	6 139	6 171	5 685
Dotacje z budżetu państwa	78	0	0	0	0
Środki EFS	79	0	0	0	0
Pozostałe środki	80	4	405	402	402
UNIwersytet III WIEKU					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	81	12	20	25	28
W tym:					
Środki Gminy	82	12	17	19	22
Dotacje z budżetu państwa	83	0	0	0	0
Środki EFS	84	0	0	0	0
Pozostałe środki	85	0	3	6	6
INNE*					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	86	23	18	16	20
W tym:					
Środki Gminy	87	13	17	15	18
Dotacje z budżetu państwa	88	10	0	0	0
Środki EFS	89	0	0	0	0
Pozostałe środki	90	0	1	1	2

* Rodzaje innych instytucji należy wprowadzić do tablicy „INNE INSTYTUCJE POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE”

1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH

1.5. Kadra ośrodków pomocy społecznej

KADRA OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH (stan na 31XII)

W osobach

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2010	Rok 2011	Prognoza na 2012r.
KADRA KIEROWNICZA				
Ogółem:	1	118	120	122
W tym:				
Wykształcenie wyższe	2	101	104	110
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	3	79	80	84
Pracownicy administracyjni				
Ogółem	4	406	442	463
Z tego:				
Wykształcenie wyższe	5	209	239	263
Wykształcenie średnie	6	178	171	166
Inne	7	19	32	34
Pracownicy socjalni				
Ogółem	8	425	436	443
W tym:				
Wykształcenie wyższe	9	246	265	298
Wykształcenie średnie	10	158	151	129
Specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	11	143	147	147
Specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	12	15	15	25
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	13	36	47	58
Inni:				
Prawnicy	14	16	18	19
Psychologowie	15	13	16	19
Socjologowie	16	0	0	0
Aspirant Pracy Socjalnej	17	9	7	4
Dział świadczeń socjalnych	20	17	17	19
GLÓWNA KSIĘGOWA	22	2	3	3
Pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	29	101	96	99
Pedagodzy	32	120	130	133
Pracownicy obsługi oraz pracownicy zatrudnieni w robotach publicznych	34	33	42	46
asystent rodziny	50	9	7	4

1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH

1.6. Środki finansowe na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej

ŚRODKI FINANSOWE GMIN NA ZADANIA WŁASNE I ZLECONE W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ (stan na 31XII)

W tys. złotych

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2010	Rok 2011	prognoza na 2012r.
ZADANIA WŁASNE				
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	1	7 444	7 935	8 483
85202 - Domy Pomocy Społecznej,	2	1 437	1 437	1 522
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	3	450	641	768
85213 - Składki na ubezpieczenia zdrowotne	4	1 041	1 181	1 286
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze	5	40 542	41 604	44 900
85216 - Zasiłki stałe	6	12 496	13 073	11 577
85219 - Utrzymanie Ośrodka	7	45 374	47 595	50 974
85228 - Usługi opiekuńcze	8	8 096	9 569	11 024
Ryczałty i dodatki mieszkaniowe	9	14 148	15 148	15 579
85295 - Program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” – wkład własny gminy	10	11 341	10 502	10 120
85295 - Prace społecznie użyteczne	11	1 786	1 213	1 503
85295 - Inne programy	12	937	1 685	1 585
85295 - Pozostała działalność	13	5 154	5 286	5 151
W tym dofinansowanie: 1) Centrum Integracji Społecznej, 2) Klubu Integracji Społecznej, 3) Warsztatu Terapii Zajęciowej	14	99	110	109
ZADANIA ZLECONE				
Składki na fundusz zdrowia od osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne	15	502	716	799
Usługi specjalistyczne	16	1 438	1 413	1 453
Świadczenia rodzinne i alimenty	17	198 684	196 436	192 371
Usuwanie skutków powodzi	18	44 454	2 348	106
ŚRODKI EFS NA PROJEKTY				
Liczba projektów EFS ogółem	19	76	80	59
Środki EFS na projekty ogółem (tys. złotych)	20	8 322	10 310	7 026

1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH

1.7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej

WSPÓŁPRACA GMIN Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI - ZADANIA ZLECONE W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ (w całym okresie sprawozdawczym)				
WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2010	Rok 2011	Prognozy roku następnego	% 2012/2011
ZLECONE ZADANIA PUBLICZNE – Ar. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego				
Liczba organizacji pozarządowych posiadająca umowę współpracy (zleceń zadań)	96	96	97	101
w tym: w gminach	71	71	72	101
w powiatach	25	25	25	100
Wartość zleconych zadań publicznych organizacjom pozarządowym	13 840	20 422	19 912	98
w tym: w gminach	4 610	6 437	6 077	94
w powiatach	9 230	13 985	13 835	99
WYBRANY RODZAJ USŁUG POMOCY SPOŁECZNEJ PROWADZONYCH PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE				
Usługi opiekuńcze				
Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	51	55	59	107
Wartość zleceń w tys. zł	930	2 773	2 420	87
Specjalistyczne usługi opiekuńcze				
Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	51	77	79	103
Wartość zleceń w tys. zł	979	1 246	1 317	106
Prowadzenie placówki pomocy społecznej				
Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	4	4	3	75
Wartość zleceń w tys. zł	9 943	14 673	14 425	98

2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIATACH

2.1. Dane o korzystających z pomocy społecznej

DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIATACH (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2010	Rok 2011	Prognoza na 2012r.
PRZYCZYNY ŚWIADCZEŃ				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie *	1	3 902	4 544	6 211
W tym: korzystanie długotrwałe	2	473	881	891
Liczba świadczeń pieniężnych	3	3 730	4 310	5 692
Liczba świadczeń niepieniężnych	4	99	119	145
Liczba rodzin ogółem	5	2 719	3 087	4 398
* osoby i rodziny liczone wielokrotnie w zależności od liczby form pomocy				
SIEROCTWO				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	6	0	9	9
Liczba świadczeń pieniężnych	7	0	9	9
Liczba świadczeń niepieniężnych	8	0	0	0
RODZINY ZASTĘPCZE				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	9	1 817	1 904	2 017
Liczba rodzin ogółem	10	1 248	1 243	1 294
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE - decyzje kierujące				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	11	97	198	198
Liczba jednostek organizacyjnych	12	10	15	15
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	13	1 827	1 988	3 526
Liczba świadczeń pieniężnych	14	1 827	1 988	3 526
Liczba świadczeń niepieniężnych	15	0	0	0
Liczba rodzin ogółem	16	1 627	1 789	3 067
PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	21	75	109	119
W tym: korzystanie długotrwałe	22	0	4	4
Liczba świadczeń pieniężnych	23	0	13	19
Liczba świadczeń niepieniężnych	24	75	101	106
Liczba rodzin ogółem	25	44	70	77
W tym:				
OFIARA PRZEMOCY				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	26	75	109	119
W tym: korzystanie długotrwałe	27	0	4	4
SPRAWCA PRZEMOCY				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	28	0	0	0
OCHRONA OFIAR HANDLU LUDZMI				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	29	0	1	2
Liczba świadczeń pieniężnych	30	0	1	2
Liczba świadczeń niepieniężnych	31	0	0	0
USAMODZIELNIENIE PEŁNOLETNICH WYCHOWANKÓW				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	32	524	693	745
Liczba świadczeń pieniężnych	33	483	627	641
Liczba świadczeń niepieniężnych	34	97	119	156
W tym:				
OPUSZCZAJACY RODZINY ZASTĘPCZE				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	35	366	447	471
OPUSZCZAJACY PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	36	125	202	238
INTEGRACJA CUDZOZIEMCÓW				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	37	0	2	0

W tym: korzystanie długotrwale	38	0	0	0
WYBRANE ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE WYPŁACANE PRZEZ POWIAT (decyzje administracyjne)				
RODZINY SPOKREWNIONE Z DZIECKIEM - OGÓŁEM				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	39	1 121	1 354	1 333
Liczba rodzin ogółem	40	863	1 003	989
W tym:				
Pomoc pieniężna dla dziecka				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	41	1 121	1 354	1 328
Pomoc pieniężna na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	42	1 121	1 354	1 328
RODZINY NIESPOKREWNIONE Z DZIECKIEM - OGÓŁEM				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	43	337	359	449
Liczba rodzin ogółem	44	178	209	282
W tym:				
Pomoc pieniężna dla dziecka				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	45	337	359	449
Pomoc pieniężna na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	46	337	358	441
RODZINY ZAWODOWE NIESPOKREWNIONE Z DZIECKIEM				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	47	36	110	141
Liczba rodzin ogółem	48	9	22	29
W tym:				
Pomoc pieniężna dla dziecka				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	49	29	88	119
Wynagrodzenie osoby za pełnienie funkcji wielodzietnej zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	50	13	19	23
Liczba osób w rodzinie świadczeniobiorcy	51	62	120	129
RODZINY WIELODZIECNE				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	52	63	110	122
Liczba rodzin ogółem	53	11	16	17
W tym:				
Pomoc pieniężna dla dziecka				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	54	52	95	108
RODZINY SPECJALISTYCZNE				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	55	4	5	6
Liczba rodzin ogółem	56	2	2	2
W tym:				
Pomoc pieniężna dla dziecka				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	57	3	4	5
Wynagrodzenie osoby za pełnienie funkcji specjalistycznej zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	58	1	1	9
RODZINY O CHARAKTERZE POGOTOWIA RODZINNEGO				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	59	59	83	88
Liczba rodzin ogółem	60	8	10	11
W tym:				
Pomoc pieniężna dla dziecka				
Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	61	52	73	78
Wynagrodzenie osoby za pełnienie funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego				

Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	62	8	10	12
ŚWIADCZENIA DLA PEŁNOLETNICH OSÓB OPUSZCZAJACYCH RODZINY ZASTĘPCZE				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu przez PCPR	63	368	450	472
W tym:				
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu przez PCPR	64	56	68	88
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu przez PCPR	65	326	385	400
ŚWIADCZENIA DLA PEŁNOLETNICH OSÓB OPUSZCZAJACYCH PLACÓWKI				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu przez PCPR	66	131	201	239
W tym:				
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu przez PCPR	67	39	37	78
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu przez PCPR	68	110	157	162
SPECJALNE OŚRODKI WYCHOWAWCZE				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu przez PCPR	69	0	2	3
W tym:				
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu przez PCPR	70	0	1	2
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu	71	0	1	1
POMOC UDZIELANA UCHODZCOM W ZAKRESIE INDYWIDUALNEGO PROGRAMU INTEGRACJI				
Liczba osób, którym przyznano decyzje o świadczeniu przez PCPR	72	0	2	0

2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIATACH

2.2. Wybrane usługi pomocy społecznej

WYBRANE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ PROWADZONE PRZEZ POWIATY (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2010	Rok oceny	Prognozy roku następnego
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE PROWADZONE PRZEZ PCPR				
Liczba rodzin	1	1 514	3 168	3 373
W tym:				
- porady prawne, - porady rodzinne, - porady psychologiczne	2	1 471	3 117	3 328
Liczba osób w rodzinach	3	2 588	6 800	7 358
W tym:				
- porady prawne, - porady rodzinne, - porady psychologiczne	4	1 346	5 523	5 745
PRACA SOCJALNA				
Liczba rodzin	5	2 184	4 487	4 767
Liczba osób w rodzinach	6	4 172	9 166	9 465
INTERWENCJA KRYZYSOWA PROWADZONA PRZEZ PCPR				
Liczba rodzin	7	1 017	4 502	4 736
Liczba osób w rodzinach	8	2 752	10 906	11 145
KONTRAKT SOCJALNY PROWADZONY PRZEZ PCPR				
Liczba osób ogółem z zawartym kontraktem socjalnym	9	181	239	272
INDYWIDUALNY PROGRAM USAMODZIELNIENIA PROWADZONY PRZEZ PCPR				
Liczba osób z zawartym z PCPR indywidualnym programem usamodzielnienia	10	232	684	691
INDYWIDUALNY PROGRAM ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO W CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ UTWORZONYM PRZEZ POWIAT				
Liczba osób z indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego	11	0	0	0
SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI				
Liczba osób korzystających z usług	12	0	73	73
PROGRAMY ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO -EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba osób korzystających z usług – programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	13	474	309	330
INDYWIDUALNY PROGRAM INTEGRACJI DLA CUDZOZIEMCÓW				
Liczba osób z zawartym indywidualnym programem integracji	14	2	2	0

2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIATACH

2.3. Instytucje pomocy społecznej

INSTYTUCJE POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIATACH (stan na 31 XII, bez względu na podmiot prowadzący)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2010	Rok 2011	prognoza na 2012r.
POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE				
Rzeczywista liczba świadczeniobiorców	1	2 403	2 549	2 688
DOM POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba placówek ogółem	2	29	27	27
Liczba miejsc ogółem	3	2 838	2 908	2 916
Liczba osób korzystających ogółem	4	2 746	2 897	2 891
OŚRODKI WSPARCIA				
W TYM WYBRANE RODZAJE:				
Środowiskowe domy samopomocy				
Liczba placówek ogółem	8	1	1	1
Liczba miejsc ogółem	9	30	30	30
Liczba osób korzystających	10	32	36	35
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych				
Liczba placówek ogółem	14	1	1	1
Liczba miejsc ogółem	15	43	45	45
Liczba osób korzystających	16	50	60	60
RODZINNE DOMY DZIECKA				
Liczba placówek ogółem	20	0	0	4
Liczba miejsc ogółem	21	0	0	32
Liczba osób korzystających	22	0	0	32
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM				
Liczba placówek ogółem	23	1	2	2
Liczba miejsc ogółem	24	2	2	7
Liczba osób korzystających	25	1	2	7
OŚRODKI INTERWENCJI KRZYSZOWEJ OGÓŁEM				
Liczba placówek ogółem	26	7	6	6
Liczba miejsc ogółem	27	34	22	22
Liczba osób korzystających	28	3 529	3 777	3 591
ZAKŁADY OPIEKUŃCZO-LECZNICZE				
Liczba jednostek organizacyjnych	29	8	12	12
Liczba osób korzystających	30	804	1 117	1 097
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Liczba placówek ogółem	31	4	4	4
Liczba osób korzystających	32	662	603	621
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE				
Liczba placówek ogółem	33	16	16	16
Liczba osób korzystających	34	576	548	548
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWE				
Liczba placówek ogółem	37	15	15	15
Liczba uczestników zajęć	38	413	413	413
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Liczba placówek ogółem	39	1	2	2
Liczba uczestników zajęć	40	52	102	102

2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIATACH

2.4. Zwiększenie zasobu pomocy społecznej

ZWIĘKSZENIE ZASOBU POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIATACH (w całym okresie sprawozdawczym, bez względu na podmiot)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny	Lata następane			
		Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	
DOM POMOCY SPOŁECZNEJ					
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	1	78 505	81 185	83 914	86 246
W tym:					
Środki Powiatu	2	14 092	15 345	16 147	17 047
Dotacje z budżetu państwa	3	34 232	32 418	33 081	33 506
Środki EFS	4	0	0	0	0
Pozostałe środki	5	30 181	33 422	34 686	35 963
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓLEM					
W TYM WYBRANE RODZAJE:					
Środowiskowe domy samopomocy					
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	11	374	441	467	497
W tym:					
Środki Powiatu	12	3	24	20	20
Dotacje z budżetu państwa	13	371	417	447	477
Środki EFS	14	0	0	0	0
Pozostałe środki	15	0	0	0	0
RODZINNE DOMY DZIECKA					
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	31	0	950	1 677	1 682
W tym:					
Środki Powiatu	32	0	950	1 579	1 582
Dotacje z budżetu państwa	33	0	0	97	100
Środki EFS	34	0	0	0	0
Pozostałe środki	35	0	0	0	0
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓLEM					
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	36	6	9	15	15
W tym:					
Środki Powiatu	37	6	9	15	15
Dotacje z budżetu państwa	38	0	0	0	0
Środki EFS	39	0	2	0	0
Pozostałe środki	40	0	0	0	0
OŚRODKI INTERWENCJI KRZYSOWEJ OGÓLEM					
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	41	1 026	1 192	1 233	1 295
W tym:					
Środki Powiatu	42	996	1 169	1 211	1 273
Dotacje z budżetu państwa	43	0	0	0	0
Środki EFS	44	0	0	0	0
Pozostałe środki	45	30	22	22	22
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA					
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	46	46	47	56	67
W tym:					
Środki Powiatu	47	46	47	56	67
Dotacje z budżetu państwa	48	0	0	0	0
Środki EFS	49	0	0	0	0
Pozostałe środki	50	0	0	0	0
DZIENNE PLACÓWKI OPIEKUNTCZO-WYCHOWAWCZE					
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	51	3 977	4 052	4 397	4 645
W tym:					
Środki Powiatu	52	3 873	3 922	4 316	4 561
Dotacje z budżetu państwa	53	59	68	71	74
Środki EFS	54	0	0	0	0
Pozostałe środki	55	45	62	10	10
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWE					
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	61	7 369	7 453	7 662	7 698
W tym:					
Środki Powiatu	62	611	672	686	689
Dotacje z budżetu państwa	63	4 606	4 612	4 809	4 842
Środki EFS	64	0	0	0	0
Pozostałe środki	65	2 152	2 169	2 167	2 167

2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIATACH

2.5. Kadra powiatowych centrów pomocy rodzinie

KADRA POWIATOWYCH CENTRÓW POMOCY RODZINIE (stan na 31 XII)

W osobach

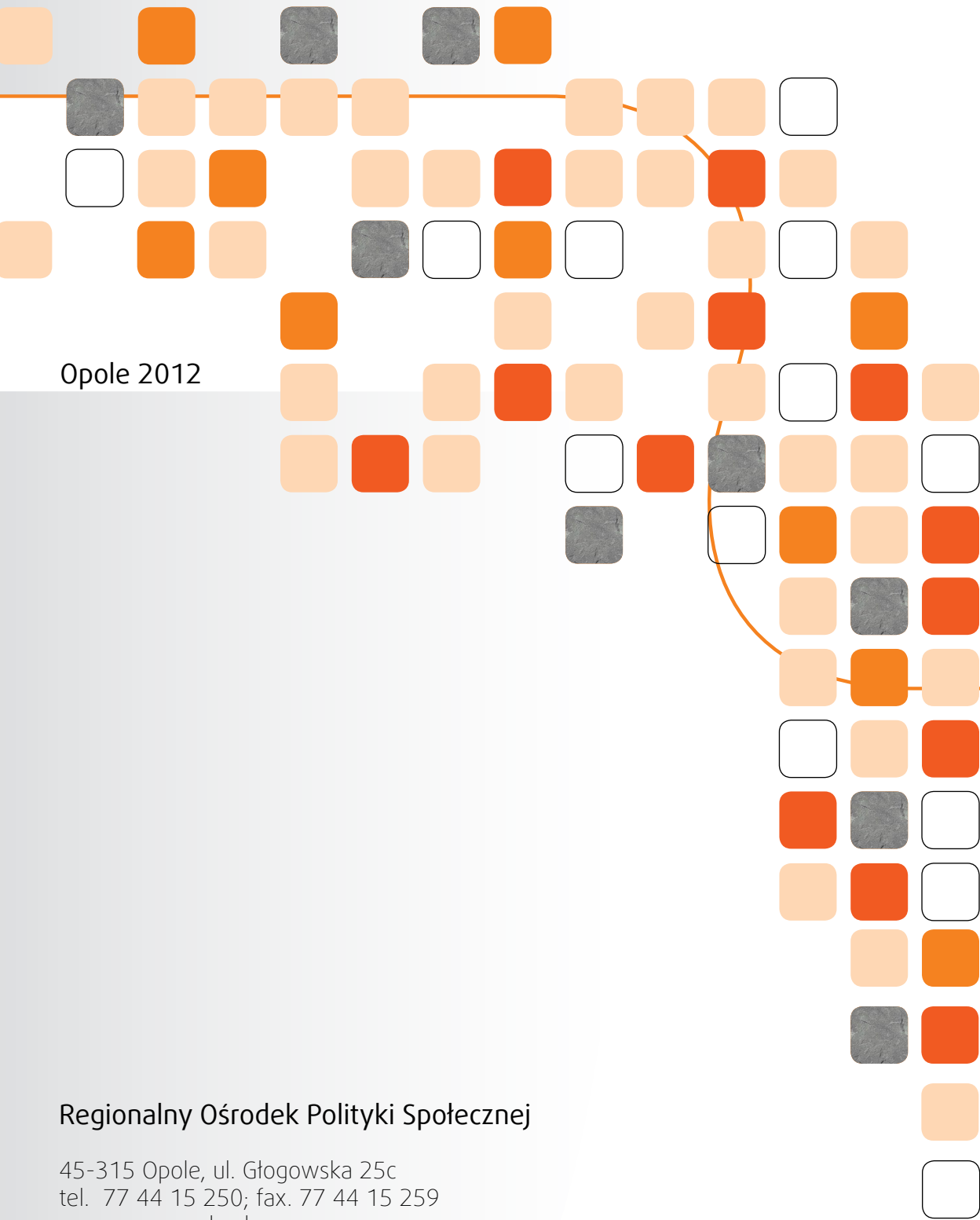
WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2010	Rok 2011	Prognoza na 2012r.
KADRA KIEROWNICZA				
Ogółem:	1	23	23	24
W tym:				
Wykształcenie wyższe	2	22	22	23
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	3	17	18	18
Pracownicy administracyjni				
Ogółem	4	78	76	85
Z tego:				
Wykształcenie wyższe	5	55	60	66
Wykształcenie średnie	6	19	13	14
Inne	7	4	3	5
Pracownicy socjalni				
Ogółem	8	54	52	46
W tym:				
Wykształcenie wyższe	9	44	43	40
Wykształcenie średnie	10	9	10	7
Specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	11	9	8	7
Specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	12	2	2	2
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	13	12	13	11
Inni:				
Prawnicy	14	10	10	12
Psychologowie	15	14	14	13
Socjologowie	16	0	0	0
INFORMATYK	17	1	1	1
Inni (sprzątaczk)	18	2	2	2
Inni	19	5	4	10
Pracownicy interwencyjni	20	4	3	3
REFERENCI	21	4	3	4
TERAPEUTA UZALEŻNIEŃ	22	1	1	1
terapeuta	23	1	1	2

2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIATACH

2.6. Środki finansowe na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej

ŚRODKI FINANSOWE POWIATÓW NA ZADANIA WŁASNE I ZLECONE W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ (stan na 31 XII)
w tys. złotych

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2010	Rok oceny	2010 = 100%	Prognozy roku następnego	2011 = 100%
ŚRODKI OGÓLEM	149 433	151 847	102	161 482	106
w tym:					
DOTACJE Z BUDŻETU PAŃSTWA	37 132	35 479	96	34 107	96
udział w %	25	23	x	21	x
ŚRODKI WŁASNE POWIATU	88 399	96 509	109	104 877	109
udział w %	59	64		65	x
PFRON	9 490	9 602	101	14 729	153
%	6	6	x	9	x
ŚRODKI EFS	14 412	10 257	71	7 769	76
udział w %	10	7	x	5	x
ZADANIA WŁASNE					
Środki finansowe ogółem	125 531	131 988	105	138 984	105
w tym:					
Utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie	6 796	6 742	99	6 894	102
Prowadzenie mieszkań chronionych	5	6	120	9	150
Prowadzenie i rozwój domów pomocy społecznej	72 732	78 505	108	81 185	103
z tym dotacja	35 120	34 202	97	32 500	95
Prowadzenie powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	378	353	93	353	100
Pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu	18 734	18 363	98	19 390	106
Organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej	121	147	121	218	148
Kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo - wychowawczych i ustalanie wysokości odpłatności rodziców i opiekunów prawnych za pobyt dzieci w tych placówkach	10 458	10 419	100	10 413	100
Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz pokrywanie wydatków związanych z kontynuowaniem nauki osobom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo-wychowawczych, schroniska, zakłady poprawcze, domy pomocy społecznej i rodziny zastępcze	3 488	2 795	80	3 523	126
Organizowanie opieki w rodzinach zastępczych i udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz ustalanie wysokości odpłatności rodziców za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych	12 819	14 658	114	16 999	116
ZADANIA ZLECONE					
Środki finansowe ogółem	4 995	5 083	102	10 066	198
w tym:					
Dofinansowanie osobom niepełnosprawnym do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjny	1 023	925	90	2 373	257
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	229	114	50	393	345
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	2 243	2 970	132	4 201	141
Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, w komunikowaniu się i technicznych	978	807	83	2 128	264
Przystosowanie tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych	522	267	51	971	364
INNE ZADANIA					
Środki finansowe na utrzymanie centrum integracji społecznej utworzonego przez powiat	0	0	x	0	x
Środki finansowe na utrzymanie warsztatów terapii zajęciowej utworzonego przez powiat	4 495	4 519	101	4 663	103
Środki finansowe na utrzymanie zakładu aktywności zawodowej utworzonego przez powiat	0	0	x	0	x
ŚRODKI EFS NA PROJEKTY					
Liczba projektów EFS ogółem	35	33	94	27	82
Środki EFS na projekty ogółem (tys. złotych)	14 412	10 257	71	7 769	76

Opole 2012

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

45-315 Opole, ul. Głogowska 25c
tel. 77 44 15 250; fax. 77 44 15 259
www.rops-opole.pl